

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

ΤΜΗΜΑ ΜΟΥΣΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΟΔΗΓΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ

*[σύμφωνα με το «νέο πρόγραμμα» (εγγραφέντες στο πρώτο έτος
από την ακαδημαϊκή χρονιά 2010-11 και εξής)]*

Ενδεικτικό Πρόγραμμα

**Πανεπιστημιακό Έτος
2018-2019**

Προεδρία: Καθηγήτῃ Αχιλλέα Γ. Χαλδαιάκη

Αθήνα 2018

Εθνικό και Καποδιστριακό
Πανεπιστήμιο Αθηνών
Τμήμα Μουσικών Σπουδών
Πανεπιστημιόπολη Ζωγράφου, 157 84 Αθήνα

Γραμματεία:

Φιλοσοφική Σχολή, Γραφείο 321, (3^{ος} όροφος)
Ώρες υποδοχής φοιτητών και κοινού: Δευτέρα-Τετάρτη-Παρασκευή, 11-13

Γραμματέας:

κα Μηνაΐς Γιαννοπούλου (minagi@music.uoa.gr)

Υπάλληλοι Γραμματείας:

κα Ευγενία Αποσκίτη (eaposkit@music.uoa.gr)
κος Σταύρος Γιακμόγλου (sgiakm@music.uoa.gr)
κος Νικόλαος Φλεριανός (nflerianos@music.uoa.gr)

Τηλέφωνα Γραμματείας:

210-727 7772, 210-727 7302, 210-727 7359, 210-727 7894

Fax: 210-7277575

e-mail: seccr@music.uoa.gr

mastermusicology@music.uoa.gr

masterperformance@music.uoa.gr

Ιστοσελίδες:

<http://www.music.uoa.gr/>

<http://mastermusicology.music.uoa.gr/>

<http://masterperformance.music.uoa.gr/>

Μονάδα Προσβασιμότητας Φοιτητών με Αναπηρία (ΦμεΑ)

Στόχος της Μονάδας Προσβασιμότητας ΦμεΑ είναι:
η επίτευξη στην πράξη της ισότιμης πρόσβασης στις ακαδημαϊκές σπουδές των φοιτητών με διαφορετικές ικανότητες και απαιτήσεις, μέσω της παροχής προσαρμογών στο περιβάλλον, Υποστηρικτικών Τεχνολογιών Πληροφορικής και Υπηρεσιών Πρόσβασης.

Η Μονάδα Προσβασιμότητας ΦμεΑ περιλαμβάνει:

- Υπηρεσία Καταγραφής Αναγκών των ΦμεΑ
- Τμήμα Ηλεκτρονικής Προσβασιμότητας
- Τμήμα Προσβασιμότητας στο Δομημένο Χώρο
- Υπηρεσία Μεταφοράς

Επικοινωνία και περισσότερες πληροφορίες:

Τηλέφωνο: 210-7275183

Fax: 210-7275135

Οι Διδάσκοντες (μέλη ΔΕΠ) του Τμήματος Μουσικών Σπουδών

	Όνομα	Βαθμίδα	Γνωστικό αντικείμενο
1	Κάβουρας Παύλος	Καθηγητής	Πολιτισμική Ανθρωπολογία (Εθνογραφία της Παραδοσιακής Μουσικής)
2	Λιάβας Λάμπρος	Καθηγητής	Εθνομουσικολογία
3	Μαλιάρας Νικόλαος	Καθηγητής	Ιστορική Μουσικολογία (Ιστορία των Μουσικών Οργάνων)
4	Τσέτσος Μάρκος	Καθηγητής	Μουσικολογία - Φιλοσοφία της Μουσικής
5	Χαλδαιάκης Αχιλλέας	Καθηγητής - Πρόεδρος	Βυζαντινή Μουσικολογία
6	Lersch-Καλαβρυτινού Τριμκαρντ	Καθηγήτρια	Ιστορική Μουσικολογία
7	Χρυσοστόμου Σμαράγδα	Καθηγήτρια	Μουσική Παιδαγωγία
8	Παπαθανασίου Ιωάννης	Αναπλ. Καθηγητής	Παλαιογραφία της Μουσικής
9	Μπαλαγεώργος Δημήτριος	Αναπλ. Καθηγητής	Βυζαντινή Μουσικολογία
10	Μπαμίχας Πύρρος	Αναπλ. Καθηγητής	Ιστορική Μουσικολογία
11	Γεωργάκη Αναστασία	Αναπλ. Καθηγήτρια	Μουσική Τεχνολογία
12	Αναγνωστοπούλου Χριστίνα	Αναπλ. Καθηγήτρια	Μουσική - Πληροφορική
13	Χαψούλας Αναστάσιος	Αναπλ. Καθηγητής	Εθνομουσικολογία
14	Παπααύλου Μαρία	Αναπλ. Καθηγήτρια	Εθνομουσικολογία - Μουσικές της Μεσογείου
15	Αποστολόπουλος Θωμάς	Αναπλ. Καθηγητής	Βυζαντινή Μουσική και μουσικές παραδόσεις της Ανατολικής Μεσογείου
16	Σεργίου Παύλος	Αναπλ. Καθηγητής	Διεύθυνση Μουσικών Συνόλων
17	Ψαρουδάκης Στυλιανός	Μόνιμος Επίκ. Καθηγητής	Αρχαία Ελληνική Μουσική
18	Φούλιας Ιωάννης	Επίκουρος Καθηγητής	Συστηματική Μουσικολογία. Θεωρία της μουσικής (18ος-19ος αι.)
19	Κρητικού Φλώρα	Επίκουρη Καθηγήτρια	Βυζαντινή Μουσικολογία
20	Λαλιώτη Βασιλική	Επίκουρη Καθηγήτρια	Ανθρωπολογία της επιτέλεσης
21	Ανδρεοπούλου Αρετή	Επίκουρη Καθηγήτρια	Μουσική τεχνολογία
22	Σταϊνχάουερ Ιάκωβος	Επίκουρος Καθηγητής	Αισθητική της μουσικής με έμφαση στον 20ο και 21ο αιώνα

Φυσιогνωμία

Το Τμήμα Μουσικών Σπουδών ανήκει στη Φιλοσοφική Σχολή του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών. Έχει πρωτίστως επιστημονική φυσιогνωμία και καλλιεργεί την έρευνα της μουσικής και την επιστήμη της μουσικολογίας σε όλες τις σύγχρονες εκφάνσεις της. Πολλά μέλη ΔΕΠ του Τμήματος είναι και μουσικοί, με σημαντική καλλιτεχνική παρουσία τόσο στο εσωτερικό της χώρας όσο και στο εξωτερικό.

Η συνύπαρξη διαφόρων επιστημονικών πεδίων και επιστημολογικών τάσεων στο Τμήμα διαμορφώνει ένα πλαίσιο μουσικών σπουδών σύγχρονων και διεθνών προδιαγραφών. Το Πρόγραμμα Σπουδών του Τμήματος έχει ευρύ επιστημονικό ορίζοντα και κριτικό, διεπιστημονικό, προσανατολισμό. Οι φοιτητές και οι φοιτήτριες καλλιεργούν την επιστημονική σκέψη και πρακτική, μαθαίνοντας τη σημασία της μουσικής γνώσης σε συνάρτηση με τα γνωστικά συστήματα στα οποία εντάσσεται η δεξιότητα της μουσικής. Για παράδειγμα, αντιμετωπίζουν την ελληνική μουσική στο σύνολο της ιστορικής της έκφρασης ως αρχαία, βυζαντινή (εκκλησιαστική και κοσμική), δημοτική και λαϊκή παραδοσιακή, την ευρωπαϊκή, την ηλεκτροακουστική κ.α., σε ευρύ και κριτικό επιστημονικό πλαίσιο.

Η φοίτηση στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών διαρκεί πέντε χρόνια. Το Τμήμα απονέμει **ενιαίο και αδιάσπαστο τίτλο σπουδών μεταπτυχιακού επιπέδου (integrated master)**, επιπέδου 7 του Εθνικού και Ευρωπαϊκού Πλαισίου Προσόντων (βλ. ΦΕΚ 3900/7-9-2018, τ. Β').

Στους αποφοίτους του Τμήματος παρέχεται η δυνατότητα μεταπτυχιακών σπουδών. Στο Τμήμα υφίστανται και λειτουργούν πέντε (5) Προγράμματα Μεταπτυχιακών Σπουδών: το ΠΜΣ «**Ιστορία, Θεωρία, Σύνθεση και Ερμηνεία της Έντεχνης Μουσικής**» (ΦΕΚ 2529/2-7-2018, τ. Β'), με ειδικεύσεις *Ιστορία και Θεωρία της Έντεχνης Μουσικής* και *Ερμηνεία της Έντεχνης Μουσικής* (Βιολί, Πιάνο & Κουαρτέτο Εγχόρδων)· το ΠΜΣ «**Εθνομουσικολογία και Πολιτισμική Ανθρωπολογία**» (ΦΕΚ 2643/6-7-2018, τ. Β'), με ειδικεύσεις *Εθνομουσικολογία και Πολιτισμική Ανθρωπολογία* και *Εκτέλεση/Ερμηνεία της Παραδοσιακής Μουσικής* (Παραδοσιακό Τραγούδι, Παραδοσιακά Κρουστά, Σαντούρι, Λαϊκό Κλαρίνο, Λαϊκό Βιολί, Λύρα Αιγαίου [Κρητική-Δωδεκανησιακή], Ταμπουράς, Πολίτικο Λαούτο)· το ΠΜΣ «**Μουσική Τεχνολογία και Σύγχρονες Πρακτικές**» (ΦΕΚ 2432/26-6-2018, τ. Β'), με ειδικεύσεις *Εφαρμοσμένη Μουσική Τεχνολογία*, *Jazz Μουσική* και *Αυτοσχεδιασμός με Νέες Τεχνολογίες & Μουσική Δημιουργία για Νέα Μέσα*· το ΠΜΣ «**Μουσική Εκπαίδευση σε Τυπικά και Άτυπα Περιβάλλοντα**» (ΦΕΚ 2505/29-6-2018, τ. Β') και το ΠΜΣ «**Βυζαντινή Μουσικολογία και Ψαλτική Τέχνη**» (ΦΕΚ 2643/6-7-2018, τ. Β'), με ειδικεύσεις *Βυζαντινή Μουσικολογία & Ψαλτική Τέχνη*.

Τέλος, στο Τμήμα έχουν εκπονηθεί και βρίσκονται υπό εκπόνηση δεκάδες διδακτορικές διατριβές σε αντικείμενα συναφή προς όλες τις επιμέρους κατευθύνσεις και γνωστικά πεδία.

Το Τμήμα Μουσικών Σπουδών υποστηρίζει ένα πολυδιάστατο προπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών με επιστημονικό, θεωρητικό και φιλοσοφικό υπόβαθρο, και με αναφορές σε πολλές συναφείς επιστήμες. Οι θεματικές του ενότητες εξετάζονται σε ιδιαίτερο βάθος και αναπτύσσεται η κριτική ικανότητα των σπουδαστών, καθώς και το μεθοδολογικό και ερευνητικό τους προφίλ (το οποίο τεκμαίρεται και από τη σύνταξη πτυχιακής εργασίας που είναι υποχρεωτική για την περάτωση των σπουδών τους).

✓ Η έρευνα στο Τμήμα σχετίζεται άμεσα με τη διδασκαλία και οι φοιτητές έρχονται σε επαφή με τρέχοντα ερευνητικά θέματα και γενικότερα με την

επιστημονική συζήτηση σε διεθνές επίπεδο στον κάθε τομέα και γνωστικό αντικείμενο. Αυτή η πολύπλευρη επιστημονική προσέγγιση στη μουσική βοηθά τους φοιτητές να αποκτήσουν γνώσεις, δεξιότητες, εμπειρίες και κριτική σκέψη που τους καθιστά πολύτιμους στην κοινωνία, ώστε να μπορούν να απασχοληθούν επιστημονικά και επαγγελματικά σε διάφορους κλάδους, όπως, για παράδειγμα:

- ✓ Γενική εκπαίδευση (γενικά σχολεία)
- ✓ Ειδική μουσική εκπαίδευση (μουσικά σχολεία και ωδεία)
- ✓ Επιστημονικές βιβλιοθήκες και μουσικά αρχεία
- ✓ Επιστημονικά ερευνητικά κέντρα μουσικολογικής κατεύθυνσης
- ✓ Τμήματα προγραμματισμού και εκδόσεων φορέων της μουσικής ζωής
- ✓ Καλλιτεχνικοί θεσμοί και φορείς, Καλλιτεχνικά γραφεία
- ✓ Αίθουσες συναυλιών, Ορχήστρες, Χορωδίες, Μουσικά θέατρα, Μουσικά σύνολα
- ✓ Μουσικοί εκδοτικοί οίκοι
- ✓ Εφημερίδες και έντυπα μέσα μαζικής ενημέρωσης
- ✓ Ραδιόφωνο και τηλεόραση
- ✓ Τεχνολογία ήχου και ηχοληψία

Επίσης, το πρόγραμμα δίνει έμφαση στην παιδαγωγική, η δε παιδαγωγική επάρκεια των φοιτητών επιτυγχάνεται μέσω διαφόρων σχετικών μαθημάτων, πρακτικής άσκησης, καθώς και κοντινών συγγενικών αντικειμένων και προσεγγίσεων.

Με το δυνατό διεπιστημονικό και πολυεπίπεδο μουσικό και μουσικολογικό υπόβαθρο που αποκτούν, οι απόφοιτοι έχουν άριστη απορροφητικότητα και επιτυχία σε μεταπτυχιακά προγράμματα της Ελλάδας και του Εξωτερικού, όχι μόνο στη μουσικολογία, αλλά και σε άλλα σχετικά αντικείμενα (ανθρωπολογία της μουσικής, τεχνολογία και πληροφορική, ψυχολογία, παιδαγωγική, ειδική αγωγή, μουσικοθεραπεία, μουσικοπαιδαγωγικά κ.α.), όπου και πολλοί έχουν εξαιρετικές επιδόσεις.

Τομείς

Από το ακαδημαϊκό έτος 2008-2009 λειτουργούν στο Τμήμα τρεις Τομείς. Ο Τομέας αποτελεί κυρίως διοικητική διαίρεση και, όπου είναι δυνατόν, πόλο συσπείρωσης επιμέρους γνωστικών αντικειμένων σε ευρύτερα επιστημονικά πεδία. Οι τομείς του Τμήματος, με τα επιστημονικά πεδία και τα συναφή γνωστικά αντικείμενα, είναι:

1. Τομέας Ιστορικής και Συστηματικής Μουσικολογίας: Εστιάζει στην ιστορία και στη συστηματική έρευνα της έντεχνης ευρωπαϊκής και ελληνικής μουσικής παραγωγής και των μουσικών οργάνων από την αρχαιότητα έως σήμερα. Εξετάζει τις αισθητικές, φιλοσοφικές, ιδεολογικές και κοινωνικές διαστάσεις της μουσικής, ζητήματα ιστοριογραφίας και θεωρίας της μουσικής, καθώς επίσης τη μεθοδολογία της ερμηνείας των πηγών, της θεωρίας και της σημειογραφίας, τις αναλυτικές και ερμηνευτικές μεθόδους και τις συνθετικές διαδικασίες σε συγκεκριμένα μουσικά έργα.

Τα μέλη ΔΕΠ & ΕΔΙΠ του Τμήματος που απαρτίζουν τον Τομέα είναι:

- Μάρκος Τσέτσος, καθηγητής, Διευθυντής
- Νικόλαος Μαλιάρας, καθηγητής

- Ίρμγκαρντ Lerch – Καλαβρυτινού, καθηγήτρια
- Ιωάννης Παπαθανασίου, αναπληρωτής καθηγητής
- Πύρρος Μπαμίχας, αναπληρωτής καθηγητής
- Παύλος Σεργίου, αναπληρωτής καθηγητής
- Ιωάννης Φούλιας, αναπληρωτής καθηγητής
- Στυλιανός Ψαρουδάκης, μόνιμος επίκουρος καθηγητής
- Ιάκωβος Σταϊνχάουερ, επίκουρος καθηγητής
- Αναστάσιος Κολυδάς, ΕΔΙΠ

2. Τομέας Εθνομουσικολογίας και Πολιτισμικής Ανθρωπολογίας: Εξετάζει τη σχέση μεταξύ μουσικής και πολιτισμού σε ιστορική και συγχρονική προοπτική, τόσο στον ελληνικό χώρο όσο και παγκοσμίως. Στο πεδίο συνάντησης της εθνομουσικολογίας με την κοινωνική/πολιτισμική ανθρωπολογία εντάσσονται θεματικές προσεγγίσεις της σχέσης μουσικής και πολιτισμού που άπτονται όλων των τελεστικών τεχνών (αφήγηση/ιστόρηση, τραγούδι, χορός, δρώμενο/δράμα, κινηματογράφος), των λοιπών μορφών τέχνης και των θεωρητικών προσεγγίσεών τους, στο ευρύτερο πλαίσιο του μουσικού πολιτισμού.

Τα μέλη ΔΕΠ & ΕΔΙΠ του Τμήματος που απαρτίζουν τον Τομέα:

- Λάμπρος Λιάβας, καθηγητής, Διευθυντής
- Παύλος Κάβουρας, καθηγητής
- Αναστάσιος Χαψούλας, αναπληρωτής καθηγητής
- Μαρία Παπαπαύλου, αναπληρώτρια καθηγήτρια
- Βασιλική Λαλιώτη, επίκουρη καθηγήτρια
- Νικόλαος Πουλάκης, ΕΔΙΠ

3. Τομέας Τεχνολογίας Ήχου, Μουσικοπαιδαγωγικής και Βυζαντινής Μουσικολογίας: Περιλαμβάνει τρία διακριτά επιστημονικά πεδία. Στο πεδίο της Τεχνολογίας Ήχου εξετάζεται η σχέση της μουσικής με τη σύγχρονη τεχνολογία, την πληροφορική και τα μαθηματικά, ήτοι μουσική ακουστική, μαθηματικά και μουσική από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα, μουσική τεχνολογία, ηλεκτροακουστική μουσική, μουσική πληροφορική και ηχοληψία. Στο πεδίο της Μουσικοπαιδαγωγικής αναπτύσσεται η παιδαγωγική και η διδακτική διάσταση της μουσικής στο ευρύτερο πλαίσιο των κοινωνικών και ανθρωπιστικών επιστημών και συγκεκριμένα η αναζήτηση, η έρευνα και ο συνεχής προβληματισμός σχετικά με τη θεωρία και την πράξη της διδασκαλίας και της μάθησης της μουσικής σε διαφορετικά περιβάλλοντα και πλαίσια, τόσο εντός της τυπικής όσο και εντός της άτυπης μαθησιακής διαδικασίας. Στο πεδίο της Βυζαντινής Μουσικολογίας εξετάζεται η βυζαντινή και μεταβυζαντινή μουσική (εκκλησιαστική, κοσμική, αστική, δημοτική), τόσο ως τέχνη όσο και ως επιστήμη, από άποψη θεωρίας και πράξης, ιστορίας και αισθητικής, στο πλαίσιο του ευρύτερου πολιτισμικού χώρου της χριστιανικής ορθοδοξίας.

Τα μέλη ΔΕΠ & ΕΤΕΠ του Τμήματος που απαρτίζουν τον Τομέα:

Τεχνολογία Ήχου

- Αναστασία Γεωργάκη, αναπληρώτρια καθηγήτρια
- Χριστίνα Αναγνωστοπούλου, αναπληρώτρια καθηγήτρια
- Ιωάννης Πεϊκίδης, ΕΤΕΠ

Μουσικοπαιδαγωγικά

- Σμαράγδα Χρυσοστόμου, καθηγήτρια, Διευθύντρια

Βυζαντινή Μουσικολογία

- Αχιλλέας Χαλδαιάκης, καθηγητής
- Δημήτριος Μπαλαγεώργος, αναπληρωτής καθηγητής
- Θωμάς Αποστολόπουλος, αναπληρωτής καθηγητής
- Φλώρα Κρητικού, επίκουρη καθηγήτρια

Εργαστήρια

Στο Τμήμα λειτουργούν τα ακόλουθα έξι (6) Εργαστήρια:

α) το Εργαστήριο Μελέτης της Ελληνικής Μουσικής (ΦΕΚ 441/24-2-2016, τ. Β'), το οποίο εντάσσεται στον Τομέα Ιστορικής και Συστηματικής Μουσικολογίας. Διευθυντής Εργαστηρίου: αναπλ. Καθηγητής Πύρρος Μπαμίχας.

β) το Εργαστήριο Εθνομουσικολογίας και Πολιτισμικής Ανθρωπολογίας (ΦΕΚ 609/25-4-2007, τ. Β'), το οποίο εντάσσεται στον Τομέα Εθνομουσικολογίας και Πολιτισμικής Ανθρωπολογίας. Διευθυντής Εργαστηρίου: Καθηγητής Παύλος Κάβουρας.

γ) το Εργαστήριο Μουσικής Ακουστικής Τεχνολογίας (ΦΕΚ 937/23-6-2004, τ. Β'), το οποίο εντάσσεται στον Τομέα Τεχνολογίας Ήχου, Μουσικοπαιδαγωγικών και Βυζαντινής Μουσικολογίας. Διευθύντρια Εργαστηρίου: αναπλ. Καθηγήτρια Αναστασία Γεωργάκη.

δ) το Εργαστήριο Μουσικής Παιδαγωγικής (ΦΕΚ 441/24-2-2016, τ. Β'), το οποίο εντάσσεται στον Τομέα Τεχνολογίας Ήχου, Μουσικοπαιδαγωγικών και Βυζαντινής Μουσικολογίας. Διευθύντρια Εργαστηρίου: Καθηγήτρια Σμαρώ Χρυσοστόμου.

ε) το Εργαστήριο Βυζαντινής Μουσικολογίας (ΦΕΚ 441/24-2-2016, τ. Β'), το οποίο εντάσσεται στον Τομέα Τεχνολογίας Ήχου, Μουσικοπαιδαγωγικών και Βυζαντινής Μουσικολογίας. Διευθυντής Εργαστηρίου: Καθηγητής Αχιλλέας Χαλδαιάκης.

ς) το Εργαστήριο Μουσικής, Γνωσιακών Επιστημών και Κοινότητας (ΦΕΚ 937/23-6-2004, τ. Β'), το οποίο εντάσσεται στον Τομέα Τεχνολογίας Ήχου, Μουσικοπαιδαγωγικών και Βυζαντινής Μουσικολογίας. Διευθύντρια Εργαστηρίου: αναπλ. Καθηγήτρια Χριστίνα Αναγνωστοπούλου.

Καλλιτεχνικά Σχήματα

Στο Τμήμα λειτουργούν μόνιμα καλλιτεχνικά σχήματα, που παρέχουν στους φοιτητές και στις φοιτήτριες τη δυνατότητα για καλλιτεχνική έκφραση και την ευκαιρία να έλθουν σε επαφή με μουσικό ρεπερτόριο υψηλού επιπέδου. Τα καλλιτεχνικά αυτά σχήματα είναι:

- Η Μικτή Χορωδία
- Η Συμφωνική Ορχήστρα
- Η Ορχήστρα Δωματίου
- Ο Βυζαντινός Χορός

Λειτουργούν επίσης και άλλα, μικρότερα, καλλιτεχνικά σχήματα από το ευρύτερο φάσμα της μουσικής (κουαρτέτο εγχόρδων, σχήματα δημοτικού και ρεμπέτικου τραγουδιού κ.α.), τα οποία βασίζονται στις πλούσιες μουσικές δυνατότητες των φοιτητών και φοιτητριών, αλλά και των διδασκόντων του Τμήματος. Τα καλλιτεχνικά σχήματα στοιχειοθετούν (ομώνυμα) επιλεγόμενα μαθήματα του Προγράμματος Σπουδών του Τμήματος.

Στούντιο Ήχου

Λειτουργεί στον 3^ο όροφο της Φιλοσοφικής Σχολής. Διευθύντρια του Στούντιο είναι η αναπλ. Καθηγήτρια Αναστασία Γεωργάκη. το στούντιο εξυπηρετεί τις διδακτικές, ερευνητικές και καλλιτεχνικές δραστηριότητες της κατεύθυνσης της Μουσικής Τεχνολογίας, σύμφωνα με το ΦΕΚ.16841/Β1/23-6-2004, καθώς και τις ηχογραφήσεις δραστηριοτήτων του Τμήματος.

Εξοπλισμός μουσικών οργάνων

Τον Δεκέμβριο του 2015 το Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών μέσω του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος Αττικής 2007-2013 (ΕΣΠΑ 2007-2013) και στο πλαίσιο υλοποίησης της Πράξης «Προμήθεια Εργαστηριακού και τεχνολογικού εξοπλισμού Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών με κωδικό MIS 360207, Άξονας προτεραιότητας 2 «Αειφόρος Ανάπτυξη και Βελτίωση Ποιότητας Ζωής» αναβάθμισε τον εξοπλισμό των Τμημάτων και των σχολών του, με σκοπό την κάλυψη των εκπαιδευτικών αναγκών, των προπτυχιακών φοιτητών του.

Η προμήθεια για το Τμήμα Μουσικών Σπουδών (Υποέργο 4) αφορούσε σε 34 μουσικά όργανα όπως αναλυτικά αναφέρονται στον πίνακα που ακολουθεί :

Περιγραφή	ΠΟΣΟΤΗΤΑ
Πιάνο με ουρά αίθουσας συμφωνικών συναυλιών σόλο κοντσέρτου	1
Πιάνο με ουρά αίθουσας μουσικής δωματίου σόλο κοντσέρτου	1
Πιάνο με ουρά αίθουσας δοκιμών σόλο κοντσέρτου	1
Πιάνο με ουρά αίθουσας συμφωνικών συναυλιών συνοδείας ορχήστρας	1
Πιάνο με ουρά αίθουσας δοκιμών συνοδείας ορχήστρας	3
Πιάνο όρθιο μαθημάτων και συνοδείας	7
Φλάουτο piccolo	2
Clarinetto piccolo σε Mib	1
Clarinetto basso σε sib	1
Contrafagotto	1
Κόρνο διπλό Sib - Fa	2
Saxophone basso	1
Trumpet piccolo Mib-Re	2
Trumpet piccolo Sib-La	2
Τρομπόνι basso	1
Tuba in Fa	1
Tuba in Eb	1
Marimba 4 οκτάβες	1
Ξυλόφωνο ορχήστρας	1
Μεταλλόφωνο ορχήστρας	1
Vibraphone ορχήστρας	1
Καμπάνες σωληνωτές	1

Τα μουσικά όργανα τοποθετήθηκαν α) στις αίθουσες διδασκαλίας του Τμήματος, β) στο Εργαστήριο Μουσικής Ακουστικής Τεχνολογίας, καθώς και στην Αίθουσα Εκδηλώσεων (Aula) της Φιλοσοφικής Σχολής, προκειμένου να καλύψουν τρέχουσες διδακτικές ανάγκες, ανάγκες άσκησης των φοιτητών, καθώς και την διάχυση και προβολή του τμήματος με τη συμμετοχή κυρίως της ορχήστρας του Τμήματος σε πολιτιστικές και εκπαιδευτικές εκδηλώσεις.

Η συγκεκριμένη προμήθεια αποτέλεσε σημαντική προστιθέμενη αξία για το Τμήμα αναβαθμίζοντας σημαντικά και ουσιαστικά το Πρόγραμμα σπουδών του, βελτιώνοντας την Ποιότητα της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Τονίζεται ότι το Τμήμα Μουσικών Σπουδών λόγω της ιδιαιτερότητας των γνωστικών αντικειμένων που θεραπεύει, συνδυάζει την επιστημονική διδασκαλία τη Ιστορίας και της Θεωρίας της Μουσικής με την καλλιτεχνική μουσική πραγμάτωση και για αυτή τη σύζευξη θεωρητικής εμβάθυνσης και πρακτικής προσέγγισης ο εξοπλισμός αποτελεί σημαντικό στοιχείο κάλυψης των ολοένα αυξανόμενων εκπαιδευτικών αναγκών αλλά και διάχυσης και προβολής των επιστημονικών αποτελεσμάτων του.

Πιο συγκεκριμένα, τα μουσικά αυτά όργανα είναι απαραίτητα για την εποπτική διδασκαλία του μαθήματος της *Ιστορίας Μουσικών Οργάνων*, το οποίο είναι μάθημα υποχρεωτικό της 1ης Κατεύθυνσης. Τα όργανα χρησιμοποιούνται ως χρήσιμα στη διδασκαλία και απαραίτητα για την άσκηση των φοιτητών στα μαθήματα *Συνοπτική Ιστορία της Μουσικής I και II, Θεωρία και πράξη της Τονικής μουσικής I και II, Θεωρία και πράξη της Αναγεννησιακής Μουσικής I και II*, τα οποία αποτελούν υποχρεωτικά μαθήματα κορμού του νέου προγράμματος του Τμήματος. Χρησιμοποιούνται ακόμη για την καλύτερη εποπτική διδασκαλία στα μαθήματα *Ιστορία της Ενορχήστρωσης I, Ενορχήστρωση II και Η Συμφωνική Ορχήστρα μετά το 1950*, όσο και για την άσκηση των φοιτητών, οι οποίοι μπορούν να εφαρμόσουν στην πράξη και να υλοποιήσουν και καλλιτεχνικά τα όσα ως εργασίες τους ανατίθενται. Ανάλογη είναι και η χρήση στα πλαίσια του μαθήματος *Μορφολογία και Τεχνικές Σύνθεσης στον Εικοστό Αιώνα*, το οποίο δίδει τη δυνατότητα στους φοιτητές να δημιουργήσουν τις δικές τους μουσικές συνθέσεις και να τις υλοποιήσουν με τη βοήθεια των μουσικών οργάνων.

Επιπλέον, τα μουσικά όργανα χρησιμοποιούνται στα ποικίλα καλλιτεχνικά σχήματα του Τμήματος, από τη Συμφωνική Ορχήστρα Δωματίου και την Μικτή Χορωδία μέχρι μικρότερα σχήματα μουσικής Δωματίου, επιτρέποντας έτσι την ισόρροπη ανάπτυξη των καλλιτεχνικών δράσεων σε ένα Τμήμα με εξ ορισμού δισυπόστατο χαρακτήρα· άλλωστε, οι καλλιτεχνικές δράσεις του Τμήματος συχνότατα παισιώνουν την ευρύτερη φυσιογνωμία της Φιλοσοφικής Σχολής και του Πανεπιστημίου Αθηνών, ως ενός φορέα που δεν καλλιεργεί αποκλειστικά την επιστήμη αλλά εν γένει την Παιδεία και τον Πολιτισμό.

Τέλος, τα μουσικά όργανα χρησιμοποιούνται σε όλα τα μαθήματα τα έχοντα σχέση με την Ηχοληψία (*Εισαγωγή στην Ηχοληψία I και II*, υποχρεωτικά και επιλεγόμενα της 3ης Κατεύθυνσης), αλλά και τα αντίστοιχα σεμινάρια (*Τεχνικές ηχογράφησης και επεξεργασίας μουσικών συνόλων κ.α.*), στο πλαίσιο των οποίων οι φοιτητές έχουν την δυνατότητα στο Εργαστήριο Μουσικής Ακουστικής Τεχνολογίας του Τμήματος να ασκηθούν στην υπό πραγματικές συνθήκες ηχοληψία και επεξεργασία του ήχου φυσικών μουσικών οργάνων τόσο σε μονάδες ή μικρές ομάδες (π.χ. κουαρτέτο εγχόρδων, σεξτέτο πνευστών, σύνολα κρουστών οργάνων) όσο και σε διαστάσεις πλήρους συμφωνικής ορχήστρας. Η άσκηση αυτή τους δίνει τη δυνατότητα να αποκτήσουν ουσιαστικά επαγγελματικά προσόντα που δεν έχουν τη δυνατότητα να τους παρασχεθούν σε οποιοδήποτε άλλο Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα της Αττικής, τους διανοίγει δε ευνοϊκότερες προοπτικές επαγγελματικής αποκατάστασης μετά την ολοκλήρωση των σπουδών τους.

Επίσης, στο πλαίσιο της ίδιας πράξης, το Τμήμα Μουσικών Σπουδών, ανανέωσε και συμπλήρωσε τον εξοπλισμό του Εργαστηρίου Μουσικής

Ακουστικής Τεχνολογίας με την προμήθεια πληροφοριακού εξοπλισμού εν γένει: *κάμερες, με φακούς, φλάς, κάρτες μνήμης, SSD δίσκοι για τις κάμερες*. Ο εν λόγω εξοπλισμός χρησιμοποιείται σε όλα τα μαθήματα που διδάσκονται στο πλαίσιο λειτουργίας του Εργαστηρίου, από τους φοιτητές για την εκπόνηση και παρουσίαση εργασιών, ακόμη και για παράλληλες εκπαιδευτικές δράσεις όπως για παράδειγμα βιντεοσκόπηση διαλέξεων και εκδηλώσεων του Τμήματος, συνέδρια και ποικίλες καλλιτεχνικές εκδηλώσεις.

Το Πρόγραμμα Σπουδών

Στα τέλη του ακαδ. έτους 2009-2010 αποφασίστηκε από τη Γενική Συνέλευση η μεταρρύθμιση του Προγράμματος Σπουδών του Τμήματος. Οι σημαντικότεροι άξονες της μεταρρύθμισης αυτής είναι η θέσπιση **κατευθύνσεων** και η εισαγωγή υποχρεωτικής **πτυχιακής εργασίας**. Το πτυχίο που χορηγείται βάσει του Νέου Προγράμματος αποτελεί **ενιαίο και αδιάσπαστο τίτλο σπουδών μεταπτυχιακού επιπέδου (integrated master)**, επιπέδου 7 του Εθνικού και Ευρωπαϊκού Πλαισίου Προσόντων (βλ. ΦΕΚ 3900/7-9-2018, τ. Β').

Κατευθύνσεις

Από το ακαδημαϊκό έτος 2010-2011 λειτουργούν τέσσερις (4) κατευθύνσεις σπουδών. Οι κατευθύνσεις εκσυγχρονίζουν το Πρόγραμμα Σπουδών και το καθιστούν επιστημονικά αρτιότερο, πληρέστερο, πιο ευέλικτο και πιο ενδιαφέρον τόσο για τους φοιτητές όσο και για τους διδάσκοντες. Οι κατευθύνσεις είναι οι εξής:

1. Ιστορική και Συστηματική Μουσικολογία
2. Εθνομουσικολογία και Πολιτισμική Ανθρωπολογία
3. Μουσική Ακουστική και Τεχνολογία Ήχου
4. Βυζαντινή Μουσικολογία

Στη συνέχεια επισημαίνονται, ανά κατεύθυνση, τα ακόλουθα:

1. Ιστορική και Συστηματική Μουσικολογία

Η Κατεύθυνση της Ιστορικής και Συστηματικής Μουσικολογίας ανταποκρίνεται και υλοποιεί επιστημονικά και επιστημολογικά τον σημαντικότερο και ιστορικά αρχαιότερο από τους δύο κύριους πυλώνες ακαδημαϊκής και επιστημονικής έρευνας και επίδοσης που θεσπίστηκαν από την ίδρυση της Μουσικολογίας ως ανεξάρτητου κλάδου των Ανθρωπιστικών Επιστημών στην Ευρώπη, στις αρχές του 19ου αιώνα. Ο έτερος πυλώνας είναι εκείνος της Εθνομουσικολογίας. Η αναγκαιότητα της ύπαρξης της Κατεύθυνσης είναι φανερή από το ίδιο το αντικείμενό της, που καταπιάνεται με τη μελέτη και την έρευνα όλων των εκφάνσεων και των επιμέρους ενδιαφερόντων του Ευρωπαϊκού Μουσικού Πολιτισμού, κλάδος του οποίου είναι και ο Ελληνικός, και δίνει την ευκαιρία στους αποφοίτους της να αποκτήσουν σημαντική εξειδίκευση στα επιστημονικά αυτά πεδία.

Η Κατεύθυνση Ιστορικής και Συστηματικής Μουσικολογίας ανταποκρίνεται στη διεθνώς καθιερωμένη διαίρεση της επιστήμης της μουσικολογίας σε δύο διακριτούς μεν, αλλά, αλληλοσυμπληρούμενους κλάδους. Ο κλάδος της ιστορικής μουσικολογίας εστιάζει, κυρίως, σε ζητήματα που αφορούν την έρευνα της μουσικής ως ιστορικού φαινομένου. Ανατρέχει στις μεθόδους των ιστορικών επιστημών, εν γένει, (όπως αυτές προέκυψαν από το σχετικό μακροχρόνιο επιστημολογικό προβληματισμό και διαφοροποιήθηκαν από εκείνες των φυσικών επιστημών) λαμβάνοντας, όμως, ταυτόχρονα υπόψη την ιδιαιτερότητα του μουσικού της αντικείμενου. Ο κλάδος της συστηματικής μουσικολογίας εστιάζει, κυρίως, σε ζητήματα που αφορούν όχι μόνο δομικές, αλλά και αισθητικές, φιλοσοφικές, ιδεολογικές και κοινωνιολογικές διαστάσεις της μουσικής.

Ειδική μνεία πρέπει να γίνει στο γεγονός ότι, στα επιστημονικά και ερευνητικά πεδία της κατεύθυνσης εντάσσεται και η έρευνα περί την Νεοελληνική έντεχνη μουσική δημιουργία, η οποία ανάγει τις απαρχές της δημιουργίας της ήδη στον 15ο-16ο αιώνα και συνεχίζεται

απρόσκοπτα μέχρι της μέρες μας, ανταποκρίνεται δε στα και εντάσσει την χορεία των Ελλήνων δημιουργών μεταξύ των αξιολογότερων του Ευρωπαϊκού Υψηλού Μουσικού Πολιτισμού.

Ως εκ τούτου στους ακαδημαϊκούς στόχους σκοπούς ίδρυσης και λειτουργίας της Κατεύθυνσης Ιστορικής και Συστηματικής Μουσικολογίας περιλαμβάνονται, κυρίως, τα εξής:

- ✓ Η συνέχιση και συστηματοποίηση της μουσικολογικής επιστημολογικής συζήτησης.
- ✓ Η έρευνα της Ευρωπαϊκής μουσικής παράδοσης σε όλες τις περιόδους της.
- ✓ Η έρευνα αναλυτικών και ερμηνευτικών μεθόδων και η μελέτη των συνθετικών διαδικασιών σε έργα από όλο το φάσμα της Ευρωπαϊκής μουσικής.
- ✓ Η έρευνα ζητημάτων μεθοδολογίας (και ιστορίας) των αντικειμένων της Θεωρίας της μουσικής (όπως ορίζονται στο πρόγραμμα σπουδών).
- ✓ Η έρευνα των αισθητικών, φιλοσοφικών, ιδεολογικών και κοινωνιολογικών διαστάσεων της ευρωπαϊκής και της νεοελληνικής έντεχνης μουσικής.
- ✓ Η έρευνα των πηγών και της σημειογραφίας α) από τον Μεσαίωνα και την Αναγέννηση β) από το πρώιμο Μπαρόκ και σε όλες τις φάσεις της ως σήμερα.
- ✓ Μεθοδολογία της ερμηνείας των πηγών. Σημειογραφικά συστήματα της μουσικής από την αρχαιότητα έως σήμερα. (Ανατολική Μεσόγειος, Ελλάδα, Δυτικός και Ανατολικός Μεσαίωνας, Αναγέννηση, Μπαρόκ, σύγχρονες σημειογραφίες).
- ✓ Η έρευνα και μελέτη των μουσικών οργάνων τόσο του ελληνικού όσο και του ευρωπαϊκού και παγκόσμιου μουσικού πολιτισμού.
- ✓ Η έρευνα της αρχαίας ελληνικής μουσικής και του χορού, από την Νεολιθική Εποχή ως την Όψιμη Αρχαιότητα, βασισμένη στις υπάρχουσες μαρτυρίες και την ερμηνεία τους, στα μεθοδολογικά πλαίσια της επιστήμης της αρχαιομουσικολογίας.
- ✓ Η έρευνα της νεοελληνικής έντεχνης μουσικής από τους μεμονωμένους συνθέτες που εντάχθηκαν στον ευρωπαϊκό περίγυρο της περιόδου της Αναγέννησης (15^{ος}-16^{ος} αι.) μέχρι τη σύγχρονη πολυποικιλία και πολυδιάστατη μουσική παραγωγή.
- ✓ Η παροχή στους φοιτητές σεμιναρίων εξειδικευμένης έρευνας σχετικά με όλα τα παραπάνω.
- ✓ Η διοργάνωση ημερίδων και συνεδρίων σχετικών με ζητήματα της τρέχουσας έρευνας.
- ✓ Η υποστήριξη της έρευνας και του διδακτικού έργου από τα μουσικά σύνολα του Τ.Μ.Σ. του Πανεπιστημίου Αθηνών (συναυλίες και ηχογραφήσεις σχετικού ρεπερτορίου).

Επιπλέον των ανωτέρω, η Κατεύθυνση Ιστορικής και Συστηματικής Μουσικολογίας αποδίδει προσοχή και έμφαση στα εξής:

- ✓ Την ισόρροπη ανάπτυξη των δύο εξίσου σημαντικών κλάδων του (Ιστορικής και συστηματικής μουσικολογίας), που υλοποιείται με την διεύρυνση και της εμβάθυνση των διδασκομένων μαθημάτων και των αντίστοιχων ερευνητικών περιοχών, καθώς και με την πρόβλεψη για διάθεση νέων θέσεων Δ.Ε.Π. (τουλάχιστον δύο κατ' έτος) στα γνωστικά αντικείμενα της Ιστορίας της Μουσικής, της Αισθητικής και της κοινωνιολογίας της μουσικής κλπ.
- ✓ Την ενίσχυση των γνωστικών αντικειμένων της νεοελληνικής έντεχνης μουσικής, της θεωρίας της μουσικής του 20ού αιώνα και της σύνθεσης.
- ✓ Την ενίσχυση της διδασκαλίας επιστημονικών κλάδων που διδάσκονται σήμερα μεμονωμένα (π.χ. αρχαιομουσικολογία και παλαιογραφία της μουσικής). Σημειώνεται ότι οι κλάδοι αυτοί διερευνούν τα θεμέλια πάνω στα οποία στηρίζεται και θεμελιώνεται το ερευνητικό αντικείμενο ολόκληρης της Κατεύθυνσης, δηλαδή η έντεχνη μουσική του Δυτικοευρωπαϊκού Πολιτισμού.
- ✓ Την ενίσχυση της έρευνας των πηγών και της σημειογραφίας στην αρχαία Ελλάδα, στην ύστερη αρχαιότητα, στον Μεσαίωνα, την Αναγέννηση και την νεότερη περίοδο, από το πρώιμο Μπαρόκ και σε όλες τις φάσεις της ως σήμερα.

Εκτός των ανωτέρω, και ενισχυτικά προς την Κατεύθυνση, λειτουργεί ήδη πολυδύναμο **Εργαστήριο Μελέτης της Ελληνικής Μουσικής**, το οποίο έχει ενδεικτικά, τις παρακάτω δραστηριότητες:

- ✓ Συγκέντρωση, μελέτη και έκδοση υπό μορφή σειράς των μουσικών έργων από ολόκληρο το φάσμα της Ελληνικής Μουσικής, κατά το πρότυπο αντίστοιχων σειρών των Ευρωπαϊκών Χωρών και της Αμερικής.
- ✓ Την παράλληλη έκδοση επιστημονικών μελετών ως συμπληρώματα (*supplementa*) στους τόμους της σειράς, όπου διερευνώνται σχετικά θέματα ή θα κατατίθενται οι κριτικές παρατηρήσεις επί των εκδόσεων.
- ✓ Τη δημιουργία ψηφιακού αρχείου έργων της νεοελληνικής έντεχνης μουσικής (και σε συνεργασία με άλλους φορείς, όπως η Εθνική Λυρική Σκηνή, η Κρατική Ορχήστρα Αθηνών, η Βιβλιοθήκη του Μεγάλου Μουσικής, η Εθνική Ραδιοφωνία-Τηλεόραση κλπ.).
- ✓ Την αξιοποίηση και διεύρυνση του Βιογραφικού Αρχείου Ελλήνων Συνθετών που έχει ξεκινήσει παλαιότερα.
- ✓ Τη δημιουργία ψηφιακού φωτογραφικού αρχείου καθώς και εργαστηρίου ανακατασκευής αρχαίων και βυζαντινών μουσικών οργάνων που βασίζονται πάνω στα συμπεράσματα της επιστημονικής έρευνας.

Σημειώνεται ότι, στην πορεία των τελευταίων ετών έχει σημειωθεί τεράστια επιστημονική πρόοδος σε όλα τα επιμέρους επιστημονικά αντικείμενα και έχει προωθηθεί η συζήτηση στα επιμέρους επιστημονικά ερωτήματα του κλάδου της Ιστορικής και Συστηματικής Μουσικολογίας, και ιδιαίτερα της Νεοελληνικής Έντεχνης Μουσικής. Είναι πλήθος οι διδακτορικές διατριβές που έχουν ολοκληρωθεί ή βρίσκονται στο στάδιο της εκπόνησης, οι οποίες αντιμετωπίζουν ανάλογα θέματα και προωθούν την έρευνα. Τα τελευταία έτη, από της λειτουργίας της Κατεύθυνσης, αλλά και της αντίστοιχης ειδίκευσης στο πλαίσιο του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «**Ιστορία, Θεωρία, Σύνθεση και Ερμηνεία της Έντεχνης Μουσικής**», έχει προστεθεί και η εκπόνηση πτυχιακών αλλά και μεταπτυχιακών εργασιών, που διευρύνουν ακόμη περισσότερο τον πλούτο αλλά και το εύρος και βάθος της έρευνας και εξασφαλίζουν στους αποφοίτους πολύτιμα επιστημονικά και επαγγελματικά εφόδια.

Η βαρύνουσα σημασία της Κατεύθυνσης φαίνεται και από το γεγονός ότι στο δικό της πλαίσιο υλοποιούνται τα περισσότερα από τα μαθήματα κορμού του 5ετούς προγράμματος σπουδών του Τμήματος, τα οποία, συνδυαζόμενα με τα μαθήματα κατεύθυνσης, τα επιλεγόμενα, τα

σεμινάρια και τις συναφείς πτυχιακές εργασίες, συναπαρτίζουν μια υψηλού επιπέδου επιστημονική συγκρότηση αλλά και επαγγελματική κατάρτιση στους πτυχιούχους της Κατεύθυνσης. Τα μαθήματα αυτά είναι τα ακόλουθα:

1. Μαθήματα που εκπορεύονται από την Κατεύθυνση Ιστορικής και Συστηματικής Μουσικολογίας και εντάσσονται στο Υποχρεωτικό Πρόγραμμα Κορμού:

«Εισαγωγή στην Ιστορική και Συστηματική Μουσικολογία»

Στο μάθημα εξετάζονται μια σειρά ζητημάτων κεντρικής σημασίας για την επιστήμη της μουσικολογίας, όπως: το αντικείμενο και οι κλάδοι της μουσικολογίας, οι μορφές και τα είδη της μουσικής, η έννοια του μουσικού ύφους, προβλήματα περιοδολόγησης και μεθόδου στη μουσική ιστοριογραφία, η προβληματική της τονικότητας και τα τονικά συστήματα (τροπικότητα, λειτουργική τονικότητα, ατονικότητα), η αισθητική και κοινωνική διάσταση της μουσικής, η μουσική ανάλυση και η μουσική δημιουργία (σύνθεση), καθώς και η σύνδεση της μουσικής ανάλυσης με την αξιολογική κρίση.

«Συνοπτική Ιστορία της ευρωπαϊκής μουσικής I & II»

Πρόκειται για ένα βασικό μάθημα που απευθύνεται στους πρωτοετείς φοιτητές, στα δύο πρώτα εξάμηνα των σπουδών τους και επιχειρεί να τους δώσει μια πολύ συνοπτική εικόνα του συνόλου της δυτικοευρωπαϊκής μουσικής ιστορίας από τον Μεσαίωνα έως τον Εικοστό Αιώνα. Ο στόχος είναι να τεθεί η ιστορική βάση, ώστε οι φοιτητές αφενός να αποκτήσουν τις βασικές γνώσεις ιστορίας που είναι απαραίτητες οποιαδήποτε κατεύθυνση και αν ακολουθήσουν, και αφετέρου, όσοι ακολουθήσουν την 1η κατεύθυνση (Ιστορικής και Συστηματικής Μουσικολογίας) να μπορούν να εξειδικεύσουν αργότερα στα επιμέρους μαθήματα υπό τη μορφή «Ειδικών θεμάτων Ιστορίας της Μουσικής» και να επεξεργαστούν ζητήματα που απαιτούν καλή γνώση της Ιστορίας της μουσικής. Παρόλη την πυκνότητα της ύλης, το μάθημα χρησιμεύει ως καλό σημείο αναφοράς των φοιτητών και στα μεγαλύτερα έτη. Η έμφαση δίνεται στις κοινωνικές και πολιτιστικές συνθήκες μέσα στις οποίες συντελείται η διαδρομή της μουσικής ιστορίας, στην εξέλιξη των μουσικών ειδών και μορφών, των τεχνικών σύνθεσης και των σημαντικών προσωπικοτήτων που άφησαν ανεξίτηλη τη σφραγίδα τους. Έμφαση επίσης δίνεται στην εξέλιξη του μουσικού ύφους, αλλά και στη θέση του συνθέτη μέσα στον εκάστοτε κοινωνικό περίγυρο. Για κάθε εποχή ακούγονται και αναλύονται στο μάθημα αντιπροσωπευτικά μουσικά παραδείγματα.

«Ιστορία της Νεοελληνικής έντεχνης μουσικής»

Το μάθημα αυτό εξετάζει τις ιδιομορφίες του νεοελληνικού μουσικού πολιτισμού σε σχέση με τα πρότυπα του (τους μουσικούς πολιτισμούς των δυτικοευρωπαϊκών χωρών). Παρακολουθείται το έργο των Ελλήνων συνθετών, ξεκινώντας από την Αναγέννηση (Φραγκίσκος Λεονταρίτης) και συνεχίζοντας με την Επτανησιακή Σχολή (19ος και αρχές 20ού αιώνα), την Εθνική Σχολή (από τις αρχές του 20ού αιώνα ως περίπου το 1960). Η εξέταση ολοκληρώνεται με τη διερεύνηση των νεότερων ρευμάτων της ευρωπαϊκής μουσικής πρωτοπορίας μετά το τέλος του 2ου Παγκοσμίου Πολέμου, μέσα στα οποία εντάσσονται, με τον ένα ή άλλο τρόπο, οι σημαντικότεροι Έλληνες Συνθέτες, καθώς και με τις καλλιτεχνικές και δημιουργικές τάσεις των 2-3 τελευταίων δεκαετιών. Ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στην ανίχνευση των πηγών που μας παρέχουν πληροφορίες για τη Νεοελληνική Έντεχνη Μουσική, όπως και στη συνάρτηση των μουσικών εξελίξεων με τη γενικότερη πολιτική και πνευματική ιστορία του Τόπου, τις κοινωνικές συνθήκες και τα καλλιτεχνικά ρεύματα που τις επηρέασαν.

«Θεωρία και πράξη της τονικής μουσικής I & II»

Σκοπός του δισ-εξαμηνιαίου μαθήματος είναι να κατευθύνει τους πρωτοετείς φοιτητές έτσι ώστε να αναπτύξουν μία επιστημονικά και ιστορικά θεμελιωμένη οπτική που θα τους επιτρέψει να κατανοήσουν και να βιώσουν τις πλέον σημαντικές μελωδικές, αρμονικές και ρυθμικές τονικές διαδικασίες μέσα από την ίδια τη μελέτη αντιπροσωπευτικών έργων της μπαρόκ, κλασικής και ρομαντικής περιόδου. Αφού αναπτυχθούν αρχικά οι έννοιες της συμφωνίας και της διαφωνίας, της τονικοποίησης και των αρμονικών λειτουργιών, δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στη μελέτη και κατάταξη των τονικών πτωτικών διαδικασιών. Στη συνέχεια αναπτύσσονται: η έννοια της μουσικής φράσης, η εφαρμογή της αναγωγικής μεθόδου στην προσπάθεια κατανόησης μελωδιών ή ευρύτερων μουσικών αποσπασμάτων, η εξέταση και ταξινόμηση των πλέον συνηθισμένων μεθόδων επέκτασης συγχορδιών, οι έννοιες του δομικού ρυθμού και της μουσικής κατεύθυνσης προς ένα στόχο, καθώς και η διερεύνηση των 'φυγόκεντρων' τάσεων που χαρακτηρίζουν τα τονικά ιδιώματα στο δεύτερο μισό του 19ου αιώνα.

«Θεωρία και πράξη της αναγεννησιακής μουσικής I & II»

Μέσω αυτού του δισ-εξαμηνιαίου μαθήματος οι φοιτητές έρχονται σε επαφή με το αντιστιχτικό –αλλά και, κατά στιγμές, ομοφωνικό– ύφος των μεγάλων συνθετών της λεγόμενης "χρυσής εποχής της πολυφωνίας", όπως οι Palestrina, Orlando di Lasso, de Victoria, κ.λπ. Στην τάξη δεν ακολουθείται η συνήθης εκπαιδευτική μέθοδος της «Αντίστιξης των ειδών» κατά Fux, αλλά η μελέτη των θεμελιωδών αρχών της *contrapunctus simplex* (αρχίζοντας με τις θεωρίες του 14ου αιώνα) και η σταδιακή μετατροπή αυτής της βασικής δομής σε διάφορες εκδοχές μιας *contrapunctus diminutus* μέσω μελωδικής επεξεργασίας. Οι φοιτητές καλούνται να συνθέσουν ελεύθερους κανόνες για δύο φωνές κατά τα πρότυπα των *Cantiones Duorum Vocum* του Lasso, αλλά και τρίφωνα ή τετράφωνα αποσπάσματα πάνω σε μία δοσμένη μελωδία (*Cantus Firmus*). Παράλληλα, οι φοιτητές διδάσκονται τις βασικές αρχές της θεωρίας της εποχής (Tinctoris, Aaron, Glareanus και, κυρίως, Zarlino) και αφού εξοικειωθούν με τις διαφορετικές και αποκλίνουσες απόψεις περί τρόπων, με την έννοια των "τονικών τύπων", με τις έννοιες της ταυτόχρονης και της διαδοχικής σύλληψης των φωνών, καθώς και με τις διαφορές ανάμεσα σε διαστηματικές και συγχορδιακές συνθετικές πρακτικές, αναλύουν αντιπροσωπευτικά έργα της περιόδου.

«Εισαγωγή στην αρχαία ελληνική μουσική»

Σε νεολιθικές (5000-3000 πΧ) θέσεις στον ελλαδικό χώρο έχουν βρεθεί οστέινοι αυλοί (φλάουτα). Στα πλαίσια των πολιτισμών της Χαλκοκρατίας (3000-1000 πΧ) στις Κυκλάδες (Κυκλαδικός), στην Κρήτη (Μινωικός), στον ηπειρωτικό χώρο (Ελλαδικός) και στην Κύπρο (Κυπριακός) αναπτύχθηκε πλούσια μουσική δραστηριότητα, απ' όσο μαρτυρούν τα σχετικά ευρήματα. Από την Εποχή του Σιδήρου (1000-700 πΧ) το διαθέσιμο μουσικό υλικό από ολόκληρη την ελληνική επικράτεια της εποχής είναι ακόμη πλουσιότερο. Το μάθημα έχει ως σκοπό, αφενός μεν την εισαγωγή των φοιτητών σε θέματα μεθοδολογίας του μουσικολογικού κλάδου της Αρχαιολογίας, αφετέρου δε την ενημέρωσή τους σχετικά με τη μουσική δραστηριότητα των κατοίκων του Αιγαίου στα πλαίσια των ανωτέρω αναφερόμενων πολιτισμών. Ιδιαίτερη βαρύτητα δίδεται στην οργανολογία, στην εξέλιξη στη δομή των οργάνων, στη χρήση μουσικής στις διάφορες κοινωνικές περιστάσεις του βίου, αλλά και στις επιρροές των γειτονικών λαών (Εγγύς Ανατολή, Αίγυπτος) στα μουσικά πράγματα των λαών του Αιγαίου.

2. Υποχρεωτικά μαθήματα της Κατεύθυνσης Ιστορικής και Συστηματικής Μουσικολογίας

«Παλαιογραφία της μουσικής»

Η εξέλιξη της μουσικής σημειογραφίας από το Μεσαίωνα έως και την Αναγέννηση. Βυζαντινές και δυτικές σημειογραφίες έως τον 14ο αιώνα. Η 'αρχέγονη' σημειογραφία των πρώτων πολυφωνικών συνθέσεων. Η μαύρη τετράγωνη

σημειογραφία: *Ars Antiqua* και *Ars Nova*. Η λευκή μετρική σημειογραφία της Αναγέννησης. Τα σημειογραφικά συστήματα καταγραφής της οργανικής μουσικής της Αναγέννησης. Η μουσική και η τυπογραφία. Μεταγραφές από μεσαιωνικά και αναγεννησιακά χειρόγραφα. Μουσικά παραδείγματα.

«Γρηγοριανό μέλος»

Ιστορική αναδρομή στη μουσική παράδοση από τους πρώτους χριστιανικούς αιώνες μέχρι σήμερα. Οι πρώτες μορφές του χριστιανικού μέλους, ψαλμοί και ύμνοι. Τα τοπικά ρεπερτόρια: παλαιωρωμαϊκό μέλος, αμβροσιανό μέλος, γαλλικανικό μέλος, μέλος του μπενεβέντο, μοζαραβικό μέλος κλπ. Η δημιουργία του Γρηγοριανού μέλους και η σχέση του με τις τοπικές μουσικές παραδόσεις. Η μουσική θεωρία του *cantus planus*. Οι κύκλοι των εορτών, τα λειτουργικά βιβλία και τα μέλη που περιλαμβάνουν. Οι θεωρητικοί του μεσαίωνα και οι σχετικές με την εκτέλεση του Γρηγοριανού μέλους πληροφορίες που αντλούμε από τα θεωρητικά κείμενα της εποχής. Η γένεση και η εξέλιξη της νευματικής σημειογραφίας, οικογένειες νευμάτων, εξέταση των κυριοτέρων μουσικών χειρογράφων. Μεταγραφές από μεσαιωνικά χειρόγραφα. Μουσικά παραδείγματα.

«Διεύθυνση Χορωδίας Ι»

Αναφορά για την Χορωδία στην Έντεχνη Ευρωπαϊκή Μουσική μέχρι το τέλος του 18^{ου} αιώνα: Ιστορία των διαφόρων τύπων Χορωδιών & Ορχηστρών και της εξέλιξής τους εντός των πλαισίων της έντεχνης ευρωπαϊκής Μουσικής. Ιστορία του ρεπερτορίου τους. Ιστορία του ρόλου του Διευθυντού Χορωδίας/Ορχήστρας. Ιστορία και συστηματικές αναφορές στην κινησιολογία της/του διευθύνοντος. Συστηματική άσκηση στην κινησιολογία.

«Διεύθυνση Χορωδίας ΙΙ»

Αναφορά για την Χορωδία στην Έντεχνη Ευρωπαϊκή Μουσική από το έτος 1800 και μέχρι τον καιρό μας: Ιστορία των διαφόρων τύπων Χορωδιών & Ορχηστρών και της εξέλιξής τους εντός των πλαισίων της έντεχνης ευρωπαϊκής Μουσικής. Ιστορία του ρεπερτορίου τους. Ιστορία του ρόλου του Διευθυντού Χορωδίας/Ορχήστρας. Ιστορία και συστηματικές αναφορές στην κινησιολογία της/του διευθύνοντος. Συστηματική άσκηση στην κινησιολογία.

«Εξάσκηση ακουστικών ικανοτήτων»

Στόχος του πρακτικού αυτού μαθήματος είναι η καλλιέργεια των ακουστικών ικανοτήτων των φοιτητών, ούτως ώστε αυτοί να είναι σε θέση απ' ενός μεν να αναγνωρίζουν μεμονωμένα διαστήματα και συγχορδίες, αλλά πρωτίστως ευρύτερες αρμονικές ακολουθίες και πτωτικούς σχηματισμούς, και απ' ετέρου να καταγράφουν με ευχέρεια και κατά τρόπον ορθό στο πεντάγραμμο μία είτε δύο συνηχούσες μελωδικές γραμμές. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται επίσης στην δυνατότητα αντίληψης των μελωδικών και αρμονικών μορφωμάτων σε συνάρτηση με τον λειτουργικό τους ρόλο στα εκάστοτε τονικά συμφραζόμενα.

«Μορφολογία της ευρωπαϊκής μουσικής Ι & ΙΙ»

Το μάθημα της «Μορφολογίας της ευρωπαϊκής μουσικής» είναι ετήσιο και η ύλη του κατανέμεται σε δύο εξάμηνα. Στο πρώτο εξ αυτών εξετάζονται ποικίλες περιπτώσεις κανόνος, φούγκας, χορικού πρελουδίου, παραλλαγών (απλών αλλά και διπλών), μενουέττου και scherzo, καθώς και των κυριοτέρων παρατακτικών μορφών (τριμερούς και διμερούς / σπειροειδούς μορφής, ρόντο και ροντώ), ενώ στο δεύτερο εξάμηνο διερευνώνται οι διμερείς μορφές των χορών των σουϊτών του μπαρόκ, οι μορφές σονάτας της κλασσικής και της ρομαντικής περιόδου, οι μεικτές μορφές του ρόντο-σονάτας, του ροντώ-σονάτας και της σονάτας-ρόντο, καθώς επίσης οι μορφές της aria da capo, του ritoello αλλά και της μετέπειτα σονάτας κοντσέρτου. Το επιλεγμένο μουσικό ρεπερτόριο εκτείνεται χρονικά από τις αρχές του 17ου αιώνα μέχρι τα μέσα του 20ού αιώνα και επικεντρώνεται σε ορισμένες από τις πιο αντιπροσωπευτικές (πρωτίστως ενόργανες αλλά και κάποιες φωνητικές) συνθέσεις του μπαρόκ, του κλασικισμού και του ρομαντισμού. Στόχος του μαθήματος είναι η απόκτηση στέρεων γνώσεων περί των βασικότερων μουσικών μορφών που αξιοποιήθηκαν από τους συνθέτες σε μια σειρά από καίρια μουσικά είδη κατά τις παραπάνω περιόδους, υπό ένα πρίσμα εξίσου συστηματικό όσο και ιστορικό.

«Μουσική Ανάλυση Ι – Βασικές αρχές της κλασικορομαντικής σύνθεσης»

Το μάθημα έχει πρωτίστως πρακτικό προσανατολισμό και αποσκοπεί να καταδείξει μέσα από επιλεγμένα μουσικά παραδείγματα πώς οι συνήθειες αρμονικές λειτουργίες συνδυάζονται με τις διαδικασίες της επανάληψης, της παραλλαγής, της ανάπτυξης και της αντίθεσης που βρίσκουν εφαρμογή επί του μοτιβικο-θεματικού υλικού για την κατασκευή μεμονωμένων μουσικών φράσεων και ευρύτερων μικροδομικών οντοτήτων. Ειδικότερα, με την βοήθεια αποσπασμάτων από το πιανιστικό έργο των Joseph Haydn, Wolfgang Amadeus Mozart, Ludwig van Beethoven και Franz Schubert, εξετάζεται η κατανομή των τεσσάρων καίριων αρμονικών λειτουργιών στο πλαίσιο μιας ολοκληρωμένης φράσεως και μελετούνται διάφορες μέθοδοι αρμονικής επέκτασης, τονικοποίησης και μετατροπίας, τρόποι υλοποίησης των τριών ειδών πτώσεων (της τέλει, της ατελούς και της μισής) καθώς και ο πραγματικός λειτουργικός ρόλος των υπολοίπων – υποτιθέμενων – “πτώσεων” (της απατηλής και της πλάγιας). Παράλληλα, σε δομικό επίπεδο, διερευνούνται πρότυπες αλλά και παρεκκλίνουσες εκδοχές προτάσεως και περιόδου, καθώς επίσης ποικίλες περιπτώσεις τριμερών και διμερών μικροδομών (οι οποίες ενίοτε εμπεριέχουν ακόμη και “υβριδικές” φραστικές δομές).

«Μουσική ανάλυση ΙΙ – προσεγγίσεις στο μουσικό έργο»

Το μάθημα ξεκινά από την παραδοχή ότι η μουσική ανάλυση δεν είναι ένα απλό μάθημα, αλλά κλάδος ολόκληρος, ασφαλώς από τους σημαντικότερους της ιστορικής και συστηματικής μουσικολογίας. Επιδιώκεται να αποκτήσει ο φοιτητής όχι μόνο γνώσεις πάνω στα διάφορα συστήματα και τεχνικές που κατά καιρούς προτάθηκαν ή ακολουθήθηκαν, αλλά, κυρίως, τη δυνατότητα και την ευχέρεια να προσεγγίζει μόνος του, αναλυτικά, ένα μουσικό έργο. Για τους παραπάνω λόγους, η πορεία του μαθήματος αναλύεται σε δύο κυρίως μέρη: Ένα ιστορικό, όπου παρατίθενται εν περιλήψει, εξηγούνται και σχολιάζονται οι κυριότερες αναλυτικές μέθοδοι από τις αρχές (περί το 1600) μέχρι τις τελευταίες δεκαετίες του 20ου αιώνα. Στο τμήμα όμως αυτό θεωρήθηκε απαραίτητο να ενημερωθεί ο φοιτητής και για το μουσικό αισθητήριο που επικρατούσε στις κοινωνίες των διαφόρων εποχών, που ήταν καθοριστικό για την πρόσληψη της μουσικής σε κάθε εποχή. Ένα δεύτερο, στο οποίο ο φοιτητής θα βρει πρακτικές συμβουλές για την εφαρμοσμένη ανάλυση και τρόπους να λύσει το δύσκολο πρόβλημα της προσέγγισης του μουσικού έργου. Η εφαρμογή των μεθόδων και των τεχνικών της ανάλυσης, αλλά και των πρακτικών τρόπων και τεχνικών, γίνεται πάνω σε κατάλληλα μουσικά παραδείγματα μέσα στην τάξη, κατά τη διάρκεια του μαθήματος.

«Αρμονική θεωρία της αρχαίας ελληνικής μουσικής»

Αρμονική είναι η επιστήμη του τονικού (έναντι του ρυθμικού) σκέλους του μουσικού μέλους, κατά τους αρχαίους θεωρητικούς (Αριστότελης, Πτολεμαίος, Κλεονείδης κ.λπ.). Εξετάζει τα μέρη, τα οποία συνθέτουν τη μελωδία (*φθόγγοι*, *διαστήματα*, *συστήματα*, *γέννη*, *τόνοι*) και τις μεταξύ τους σχέσεις. Σκοπός της αρμονικής επιστήμης υπήρξε η ανεύρεση της «φύσης» του μέλους και η περιγραφή της δομής του με δόκιμους όρους. Με την κατάλληλη χρήση των μερών της αρμονικής κατά την σύνθεση (*μελοποιία*), επιτυγχάνεται ο επιθυμητός χαρακτήρας (*ήθος*) του μουσικού έργου. Το μάθημα έχει ως σκοπό την εισαγωγή των φοιτητών στη φιλοσοφική σκέψη των Αρχαίων Ελλήνων στο πεδίο της πρόσληψης της τονικής συνιστώσας του μουσικού φαινομένου, καθώς και τη συνειδητοποίηση εκ μέρους τους ότι η αρχαιοελληνική θεωρία του μουσικού μέλους αποτελεί την απαρχή της μετέπειτα βυζαντινής και ευρωπαϊκής μουσικοθεωρητικής εξέλιξης στην τονική (μελωδική) συνιστώσα της μουσικής.

«Αισθητική και Φιλοσοφία της Μουσικής»

Η μουσική υπήρξε αντικείμενο της φιλοσοφικής σκέψης ήδη από την αρχαιότητα. Στη νεότερη εποχή η μελέτη της συνδέθηκε με την έννοια και τις πρακτικές του μουσικού έργου τέχνης και την ιδέα της αυτονομίας της τέχνης. Με αφετηρία τις νεότερες αυτές αντιλήψεις, στο μάθημα εξετάζονται μία σειρά από κεντρικές θεματικές της μουσικής αισθητικής, σε ιστορική διάταξη και με συστηματική μέριμνα: η σχέση της μουσικής με τις ανώτερες γνωσιοπρακτικές ικανότητες της φαντασίας, της διάνοιας και του Λόγου (Kant), η μουσική ως τέχνη της εσωτερικότητας και στην αντιδιαστολή της από τις άλλες τέχνες (Hegel), η μουσική ως εξαντικειμενίκευση της μεταφυσικής ρίζας του κόσμου (Schopenhauer), η μουσική ως έκφραση του συναισθήματος και ως «χηητικά κινούμενη μορφή» (Hanslick), η μουσική ως αντικείμενο της φαινομενολογίας και το πρόβλημα της οντολογίας του μουσικού έργου (Ingarden), η ανθρωπίνη μουσικότητα από τη σκοπιά της φιλοσοφικής ανθρωπολογίας (Plessner), η μουσική ως ιδιότυπο συμβολικό σύστημα (Langer), η μουσική ως ζωντανή διαλεκτική και ως κριτική ενσωμάτωση του κοινωνικού (Adorno).

«Μορφολογία και τεχνικές σύνθεσης στον εικοστό αιώνα»

Ο σκοπός αυτού του μαθήματος είναι να φέρει τους σπουδαστές σε μία πρώτη επαφή με μερικές από τις σημαντικότερες, και πλέον σύγχρονες ερμηνευτικές μεθόδους που εφαρμόζονται διεθνώς. Αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα να αποκτήσουν οι σπουδαστές την ικανότητα και διεισδυτικότητα που απαιτείται για να προσεγγίσουν ένα μουσικό έργο, να εξετάσουν τα πάσης φύσεως τεχνικά του στοιχεία, να τα ερμηνεύσουν κατανοώντας την ιδεολογία και τις κοινωνικές και πολιτιστικές αξίες που η οργάνωση των στοιχείων αυτών παράγει, αναπαράγει, και μεταδίδει, αλλά και να μάθουν να μιλούν για την εμπειρία τους από την ακρόαση. Κεντρική θέση κατέχουν οι αφηγηματικές μέθοδοι ερμηνείας. Κατά τη διάρκεια του εξαμήνου οι σπουδαστές θα γνωρίσουν ερμηνείες έργων που βασίζονται στις διαπιστώσεις που προκύπτουν από τη συγκριτική μελέτη της μουσικής και του αφηγήματος, τόσο στο επίπεδο της μορφής, του δομικού ρυθμού και των στρατηγικών οργάνωσης και ανάπτυξης που χρησιμοποιούν τα δύο μέσα, όσο και στο επίπεδο της πρόσληψής τους από τους δέκτες. Θα αναπτυχθούν απόψεις μουσικολόγων όπως οι L. Kramer, S. McClary, A. Newcomb, F. E. Maus, αλλά και θεωρητικών της αφηγηματολογίας όπως οι T. Todorov, P. Barthes, P. Ricoeur. Έμφαση θα δοθεί επίσης σε φαινομενολογικές μεθόδους ερμηνείας (C. Thomas, L. Ferrara, D. Lewin, G. Weber), αλλά και σε σημειολογικές προσεγγίσεις (J. J. Nattiez, L. Ratner, K. Agawu, J. Levy). Μεταξύ των έργων που θα αναλυθούν και θα συζητηθούν συμπεριλαμβάνονται τα εξής: Mozart, κοντσέρτο για πιάνο και ορχήστρα, K. 453, *Andante*, Mozart, σονάτα για πιάνο K. 280, *Adagio*, Beethoven, σονάτα για πιάνο Op. 14, αρ. 1, *Rondo*, Beethoven, *Appassionata*, πρώτο μέρος, Beethoven, κουαρτέτο εγχόρδων, Op. 59, αρ. 3, πρώτο μέρος, Beethoven, κοντσέρτο για πιάνο και ορχήστρα αρ. 4, *Andante con moto*, Schubert, σονάτα για πιάνο D 960, πρώτο μέρος, Chopin, Πρελούδιο Op. 28, αρ. 4, Chopin, Νυχτερινό, Op. 48, αρ. 2, Liszt, σονάτα για πιάνο σε σι ελάσσονα, Schönberg, Το βιβλίο των Κρεμαστών Κήπων, τραγούδι αρ. 7.

«Ιστορία των ευρωπαϊκών μουσικών οργάνων»

Τα μουσικά όργανα εξετάζονται όχι όπως σε μια κλασική οργανογνωσία, αλλά κυρίως μέσα στο ιστορικό τους πλαίσιο και στην ιστορική τους εξέλιξη και ακολούθως μέσα στη χρήση που επέχουν σήμερα στη μουσική πραγματικότητα. Στο επίκεντρο βρίσκονται τα μουσικά όργανα της λεγόμενης δυτικοευρωπαϊκής έντεχνης μουσικής, δηλαδή τα όργανα της συμφωνικής ορχήστρας και όργανα που χρησιμοποιούνται είτε ως σόλο όργανα ή στο πλαίσιο της μουσικής δωματίου, καθώς επίσης παλαιότερες μορφές οργάνων, που σήμερα χρησιμοποιούνται ξανά στην ιστορικά ενημερωμένη εκτέλεση παλαιάς μουσικής, με την παρακολούθηση της ιστορικής εξέλιξης της κατασκευής και της χρήσης τους, ηλικίας και κάποιων παράλληλων εξελίξεων 'λαϊκών' οργάνων. Η διδασκαλία υποστηρίζεται με ηχογραφημένα μουσικά παραδείγματα, προβολή διαφανειών με εικόνες μουσικών οργάνων και κατασκευαστικών στοιχείων τους, καθώς και με την επίδειξη πραγματικών οργάνων και της χρήσης των. Η δομή και αλληλουχία του μαθήματος έχει ως εξής: μετά από μια σύντομη πραγμάτευση των περί ακουστικής και παραγωγής του ήχου, ασχολούμαστε με την ιστορία, ηλικία και διάδοση των μουσικών οργάνων και την ταξινόμησή τους σε χορδόφωνα, αερόφωνα, μεμβρανόφωνα και ιδιόφωνα. Ακολουθούν συνοπτικά ιστορικά στοιχεία για την οργανική μουσική της Δυτικής Ευρώπης για να περάσουμε στην εξέταση των επιμέρους γενών, οικογενειών και ειδών, ξεκινώντας από τα μεμβρανόφωνα και ιδιόφωνα όργανα και συνεχίζοντας με τα γένη του λαούτου, της άρπας, των ψαλτηρίων, τα τοξωτά χορδόφωνα, τα αερόφωνα με πλευρικές σπές και κόγχη ή μονό/διπλό γλωσσίδι και τα αερόφωνα με επιστόμιο (σάλπιγγες). Στο τέλος εξετάζουμε τα πληκτροφόρα όργανα, τα οποία εντάσσονται εν μέρει στα έγχορδα (π.χ. το πιάνο) και εν μέρει στα αερόφωνα (διάφορες μορφές του πολυάυλου 'εκκλησιαστικού' οργάνου). Στόχος του μαθήματος είναι η απόκτηση γνώσεων στην ιστορία των ευρωπαϊκών μουσικών οργάνων ως ένα βασικό πεδίο μουσικής μόρφωσης.

«Μουσική του εικοστού αιώνα»

Όπως φαίνεται και από τον τίτλο, στο μάθημα αυτό επιχειρείται η παρουσίαση των βασικών μουσικών κινημάτων και τάσεων των αρχών του αιώνα, όπως είναι ο ύστερος Ρομαντισμός, ο Εξπρεσιονισμός, ο Ιμπρεσιονισμός, ο Φουτουρισμός και ο Νεοκλασικισμός. Δεδομένου ότι ο αιώνας αυτός χαρακτηρίζεται από τη ριζική αμφισβήτηση όλων των εκφάνσεων της τέχνης, επιδιώκεται επίσης η ανάδειξη της σχέσης της μουσικής με τις άλλες τέχνες, όπως μουσική - ζωγραφική, μουσική - ποίηση. Τα κινήματα στα οποία δίνεται έμφαση είναι αυτά του μουσικού ιμπρεσιονισμού και εξπρεσιονισμού, λόγω της στενής τους σχέσης με τη ζωγραφική. Το μάθημα πλαισιώνεται από πολλά μουσικά (ακουστικά) παραδείγματα συνθετών όπως: Mahler, Bartók, Debussy, Ravel, Schönberg, Berg, Webern, Stravinsky, Prokofiev, Erik Satie και η Σχολή των έξι.

«Ιστορία της Ενορχήστρωσης»

Σκοπός του μαθήματος είναι η συστηματική προσέγγιση της εξέλιξης της ενορχήστρωτικής γραφής, με αναφορά σε κριτήρια όπως η κατανομή των στοιχείων της μουσικής υφής ανά τις ορχηστρικές ομάδες, η σχέση των ομάδων μεταξύ τους, η ανάπτυξη της ενορχήστρωσης παράλληλα με τις οργανολογικές εξελίξεις, η σολιστική χρήση των οργάνων. Σε ένα δεύτερο επίπεδο εξετάζεται η ανάπτυξη ορχηστρικών πρακτικών και τεχνικών όπως το *divisi* και οι *non divisi* συγχορδίες, οι φυσικοί και τεχνητοί αρμονικοί, τα *pizzicati* κ.ο.κ. στα έγχορδα, η χρήση της αναπνοής και της γλώσσας στα πνευστά, προβλήματα ηχοχρωματικού συγκερασμού κυρίως στα πνευστά, η εξισορρόπηση δυναμικής μεταξύ των ορχηστρικών ομάδων, η εξέλιξη της χρήσης των κρουστών, των νυκτών και οργάνων όπως το πιάνο, το εκκλησιαστικό όργανο κ.α. Η διδασκαλία θα βασιστεί στην ανάλυση συμφωνικών παρτιτουρών των Mozart, Haydn, Beethoven, Schubert, Mendelssohn, Schumann, Wagner, Liszt, Bruckner, Τσαϊκόφσκι, Mahler, R. Strauss, Στραβίνσκι κ.α.

«Ειδικά θέματα ιστορικής μουσικολογίας: Αρς αντίκουα και Αρς νόβα»

Αντικείμενο του μαθήματος είναι η μουσική - κυρίως στη Γαλλία, αλλά όχι μόνο - του 13ου και του 14ου αιώνα. Σε αυτό το χρονικό διάστημα το μουσικό ύφος υπέστη πολύ μεγάλες αλλαγές. Παρακολουθείται η εξέλιξη διάφορων ειδών πολυφωνικής μουσικής (μοτέτο, λειτουργία, πολυφωνικό τραγούδι κ. α.) σε συνδυασμό με την παρουσίαση των σχετικών χειρόγραφων πηγών καθώς και, κατά περίπτωση, σημαντικών θεωρητικών συγγραμμάτων της εποχής. Επίσης γίνεται αναφορά στην εξέλιξη της έρευνας για την μουσική αυτή και τα προβλήματά της. Στόχος του μαθήματος είναι η απόκτηση βαθύτερων γνώσεων για την μουσική του ύστερου Μεσαίωνα καθώς και για την εξέλιξη της έρευνας γι' αυτήν.

«Ειδικά θέματα ιστορίας της μουσικής: Πρώιμο μπαρόκ (1600-1650): έργα φωνητικής (κοσμικής και θρησκευτικής) και οργανικής μουσικής από ευρωπαϊκές χώρες»

Η εποχή του πρώιμου μπαρόκ αποτελεί ένα πολύ ενδιαφέρον τμήμα της Ιστορίας της Δυτικής Μουσικής διότι σε αυτήν δεν εξελίσσονται ή μεταλλάσσονται μόνον είδη φωνητικής μουσικής προερχόμενα από την ώριμη Αναγέννηση, όπως το μαδριγάλι ή η σκηνική μουσική, αλλά εμφανίζονται νέα, κυρίως από την οργανική μουσική, όπως η sonata και το concerto, τα οποία εδραιώνονται και υφίστανται επί μακρόν, πολύ πέραν των χρονικών ορίων της Εποχής. Μέσα από την εξέταση παραδειγμάτων τόσο από τη φωνητική όσο και από την οργανική ρεπερτόριο, κυρίως της βορείου Ιταλίας και της Αυλής των Αψβούργων, θα δοθεί η ευκαιρία ώστε να κατανοηθούν σε βάθος οι αλλαγές που συνέβησαν σχετικά με την αντίληψη της σχέσης μεταξύ μουσικής και λόγου – με απόρροια τον ρητορικό σχεδιασμό και σύλληψη στη δημιουργία – καθώς και οι προσπάθειες για δομική οργάνωση των έργων της οργανικής μουσικής που αναπτύσσεται πλέον διαρκώς.

3. Μαθήματα Επιλογής της Κατεύθυνσης Ιστορικής και Συστηματικής Μουσικολογίας

«Μεθοδολογία συγγραφής επιστημονικών κειμένων»

Το μάθημα αποτελείται από τις εξής κύριες ενότητες: Μέρος Α': γενικές αρχές 1. Τι σημαίνει 'επιστημονικό κείμενο'; 2. Επιλογή θέματος και άλλες βασικές αποφάσεις για μια πανεπιστημιακή εργασία 3. Πώς και πού βρίσκεται το υλικό για την διαπραγμάτευση ενός θέματος και πώς χρησιμοποιείται; 4. Πώς γίνεται η συγγραφή; (Ζητήματα οργάνωσης και ύφους, η χρήση βιβλιογραφίας, οι παραπομπές) Μέρος Β': Διάφορες κατηγορίες υλικού για τον μουσικολόγο. Το μάθημα έχει έντονη πρακτική χροιά με ασκήσεις κατά την διάρκεια των μαθημάτων και στο σπίτι. Συμπληρώνεται με επισκέψεις σε βιβλιοθήκες για την επίδειξη αναζήτησης υλικού και χρήσης βιβλιογραφικών εργαλείων, δηλαδή του καταλόγου μιας βιβλιοθήκης, τυπωμένων ειδικών καταλόγων (π.χ. θεματικοί κατάλογοι έργων συγκεκριμένων συνθετών) καθώς και ηλεκτρονικών μέσων όπως η βιβλιογραφική βάση δεδομένων 'RILM –International Repertory of Music Literature'. Στόχος του μαθήματος είναι η απόκτηση τεχνικών δεξιοτήτων για την συγγραφή πανεπιστημιακών εργασιών κάθε επιπέδου στο πεδίο της μουσικολογίας, με έμφαση στην ιστορική μουσικολογία.

«Ο Claudio Monteverdi και η Εποχή του»

Το έργο της πλέον σημαίνουσας προσωπικότητας του πρώιμου *baroque* αποτελεί, εδώ, το πρωτεύον αντικείμενο της ενασχόλησής μας. Παρακολουθώντας την πορεία του συνθέτη από την Cremona στη Βενετία, θα μας δοθεί η ευκαιρία να έρθουμε σε επαφή με το περίπλοκο ιστορικό-πολιτικό περιβάλλον της Ιταλίας, αναφερόμενοι σε κάποιες από τις Ιταλικές πόλεις, ιδίως δε στη Βενετία, η οποία υπήρξε και το κυριότερο κέντρο των μουσικών εξελίξεων της περιόδου. Η αναλυτική προσέγγιση των συνθέσεων του Monteverdi καθώς και η προσπάθεια κατανόησης της *seconda* και της *terza prattica*, θα μας οδηγήσουν, έως έναν βαθμό, στη γνωριμία με τα έργα και άλλων σημαντικών συνθετών της Βενετίας και του ευρύτερου Ιταλικού «βορρά». Η όλη δημιουργία του Monteverdi εμπίπτει σε μία εποχή εμφάνισης νέων μουσικών «ειδών», μα εξίσου και αλλαγής ή παρακμής των ήδη υφισταμένων, που πρόκειται, επίσης, να μελετηθούν. Ειδική αναφορά θα γίνει τόσο σε θέματα στιχουργικής στην Ιταλική ποίηση, όσο και στα έργα των Ιταλών συνθετών της Αυλής των Αψβούργων, οι οποίοι δέχτηκαν αλλά και άσκησαν επιδράσεις στον ίδιο τον Monteverdi.

«Έλληνες συνθέτες της Αναγέννησης (Έλληνες συνθέτες κατά τον 16^ο αιώνα)»

Επίκεντρο της μελέτης του μαθήματος αποτελεί το σύνολο του έργου του Φραγκίσκου Λεονταρίτη που αποτελεί και τον σημαντικότερο Έλληνα εκπρόσωπο του *cinquecento* με κάποια, σχετικά, εκτεταμένη δημιουργία. Πλην εκείνου όμως, διάσπαρτα σε μουσικές πηγές της περιόδου εντοπίζονται και λιγοστά έργα άλλων Ελλήνων συνθετών, τα οποία πρόκειται, επίσης, να εξεταστούν. Παράλληλα, λαμβάνει χώρα αναφορά στις επικρατούσες συνθήκες λειτουργίας του δουκικών παρεκκλησίων της *Serenissima* και του Μονάχου (του τελευταίου υπό την διεύθυνση του 'divine Orlande') καθώς και στο κοινωνικό *status* του Ελληνικού στοιχείου της Βενετίας. Μεταξύ άλλων, εξέχουσα έμφαση πρόκειται να δοθεί και στις *greghesce* που αποτελούν απόδειξη των ποικίλων επιρροών, τις οποίες άσκησαν οι Έλληνες στη Βενετία και στην Ιταλία, γενικότερα. Γραμμένα σε μία τεχνητή Ιταλο-Ελληνική διάλεκτο, τα δείγματα αυτά του ποιητικού λόγου, μελοποιήθηκαν από διάσημους δημιουργούς της εποχής όπως οι Gabrieli, Merulo, Rore, κ.ά. Ας σημειωθεί, πως το περιεχόμενο του μαθήματος θα εμπλουτίζεται συνεχώς με τα αποτελέσματα της τρέχουσας έρευνας, τόσο της διεθνούς, όσο και του διδάσκοντος.

«Μουσική Παλαιογραφία: παλαιές βυζαντινές σημειογραφίες»

Γενική ιστορική επισκόπηση της σημειογραφίας στο Βυζάντιο. Εκφωνητική σημειογραφία, τοπικές σημειογραφίες, παλαιοβυζαντινές σημειογραφίες (Αθωνική και Coislín), μεσοβυζαντινή σημειογραφία. Μεταγραφές από βυζαντινά χειρόγραφα με μεσοβυζαντινή σημειογραφία. Χρονολογήσεις και γεωγραφικές τοποθετήσεις βυζαντινών μουσικών χειρογράφων. Μουσικά παραδείγματα.

«Εισαγωγή στην ελληνική και λατινική παλαιογραφία»

Η ελληνική βιβλική γραφή στην Ανατολή και τη Δύση. Η μεγαλογράμματη γραφή από τον 4ο έως και τον 9ο αιώνα (*Βιβλική, Αλεξανδρινή, Οξυκύρφη* και *Λειτουργική*). Η μετάβαση από τη μεγαλογράμματη στη μικρογράμματη γραφή. Η μικρογράμματη γραφή από τον 9ο έως και το 15ο αι. Αναλυτική μελέτη του χειρόγραφου βιβλίου. Γενική ιστορική επισκόπηση της λατινικής γραφής. Χρονολογήσεις και γεωγραφικές τοποθετήσεις βυζαντινών μουσικών χειρογράφων. Ασκήσεις ανάγνωσης από ελληνικά και λατινικά χειρόγραφα.

«Στοιχεία Διεύθυνσης Ορχήστρας»

Αναφορά για την Συμφωνική Ορχήστρα από το τέλος του 18^{ου} αιώνα και μέχρι τον καιρό μας: Ιστορία των διαφόρων τύπων Χορωδιών & Ορχηστρών και της εξέλιξής τους εντός των πλαισίων της έντεχνης ευρωπαϊκής Μουσικής. Ιστορία του ρεπερτορίου τους. Ιστορία του ρόλου του Διευθυντού Χορωδίας/Ορχήστρας. Ιστορία και συστηματικές αναφορές στην κινησιολογία της/του διευθυνόντος. Συστηματική άσκηση στην κινησιολογία.

«Η Συμφωνική Ορχήστρα μετά το 1950»

Συστηματική ακρόαση χαρακτηριστικών αποσπασμάτων έργων - διαμόρφωση κριτηρίων «συνειδητής ακρόασης» - αναφορά στα εννοχρηστικά «ιδιώματα» - αναφορά στις διάφορες «σχολές».

«Ενορχήστρωση II»

Συστηματική μελέτη της Συμφωνικής Ορχήστρας από την εποχή του Όψιμου Ρομαντισμού και μέχρι τον 2^ο παγκ. Πόλεμο - έμφαση στα ξύλινα πνευστά - ασκήσεις Ενορχήστρωσης.

«Σημειογραφία της αρχαίας ελληνικής μουσικής»

Σε νεολιθικές (5000-3000 πΧ) θέσεις στον ελλαδικό χώρο έχουν βρεθεί οστέινοι αυλοί (φλάουτα). Στα πλαίσια των πολιτισμών της Χαλκοκρατίας (3000-1000 πΧ) στις Κυκλάδες (Κυκλαδικός), στην Κρήτη (Μινωικός), στον ηπειρωτικό χώρο (Ελλαδικός) και στην Κύπρο (Κυπριακός) αναπτύχθηκε πλούσια μουσική δραστηριότητα, απ' όσο μαρτυρούν τα σχετικά ευρήματα. Από την Εποχή του Σιδήρου (1000-700 πΧ) το διαθέσιμο μουσικό υλικό από ολόκληρη την ελληνική επικράτεια της εποχής είναι ακόμη πλουσιότερο. Το μάθημα έχει ως σκοπό, αφενός μεν την εισαγωγή των φοιτητών σε θέματα μεθοδολογίας του μουσικολογικού κλάδου της Αρχαιομουσικολογίας, αφετέρου δε την ενήμερωσή τους σχετικά με τη μουσική δραστηριότητα των κατοίκων των Αιγαίων στα πλαίσια των ανωτέρω αναφερόμενων πολιτισμών. Ιδιαίτερη βαρύτητα δίδεται στην οργανολογία, στην εξέλιξη στη δομή των οργάνων, στη χρήση μουσικής στις διάφορες

κοινωνικές περιστάσεις του βίου, αλλά και στις επιρροές των γειτονικών λαών (Εγγύς Ανατολή, Αίγυπτος) στα μουσικά πράγματα των λαών του Αιγαίου.

«Ρυθμική θεωρία της αρχαίας ελληνικής μουσικής»

Εξετάζεται η περί του μουσικού ρυθμού θεωρία (*ρυθμική*), την οποία ανέπτυξε και διατύπωσε συστηματικά κυρίως ο Αριστόξενος (4^{ος} πΧ αιώνας), και η οποία αποτελεί συμπλήρωμα στην αριστοξενική περί της μουσικής μελωδίας θεωρία (*αρμονική*). Το μάθημα έχει ως σκοπό την εισαγωγή των φοιτητών στη φιλοσοφική σκέψη των Αρχαίων Ελλήνων στο πεδίο της πρόσληψης της χρονικής συνιστώσας του μουσικού φαινομένου, καθώς και τη συνειδητοποίηση εκ μέρους τους ότι η αρχαιοελληνική μουσική ρυθμική θεωρία αποτελεί την απαρχή της μετέπειτα ευρωπαϊκής μουσικοθεωρητικής εξέλιξης στη χρονική (ρυθμική) συνιστώσα της μουσικής, με ιδιαίτερη εφαρμογή στη νεοελληνική δημοτική και λαϊκή μουσική παράδοση.

«Η κιθάρα στην Ευρώπη, στον 20^ο αιώνα»

Σκοπός του μαθήματος είναι η εξέταση των συνθηκών μέσα στις οποίες η κιθάρα αξιοποιήθηκε ως όργανο της έντεχνης μουσικής στην Ευρώπη, κατά τον 20^ο αιώνα. Ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά στον ελληνικό χώρο, εξετάζεται η ραγδαία αύξηση του ενδιαφέροντος γύρω από την κιθάρα κατά το δεύτερο μισό του εικοστού αιώνα, καθώς και οι συνθήκες θεμελίωσης και ανάπτυξης της ελληνικής Σχολής κιθάρας. Την περίοδο αυτή, οι Έλληνες κιθαριστές επιδίωξαν τον μετασχηματισμό της λειτουργίας του οργάνου από συνοδευτικό σε σολιστικό και την αναγνώρισή του ως φορέα της έντεχνης μουσικής. Στο πλαίσιο του μαθήματος εξετάζονται παράμετροι όπως το ρεπερτόριο, η τεχνική, οι ερμηνευτικές πρακτικές, η συνθετική παραγωγή, οι μέθοδοι διδασκαλίας, η κατασκευή του οργάνου κ.λπ. Πρόκειται για μάθημα επιλογής κατεύθυνσης του 1ου τομέα, το οποίο παράλληλα προσφέρεται ως ελεύθερη επιλογή σε όλους τους φοιτητές του Τμήματος.

«Ψηφιακή παρτιτούρα και ηλεκτρονικές εκδόσεις»

Σκοπός του μαθήματος είναι η εξέταση των προκλήσεων, των δυνατοτήτων και των προοπτικών που διαγράφονται από την αξιοποίηση της ψηφιακής παρτιτούρας στα χέρια του σύγχρονου μουσικολόγου. Εντάσσεται, δε, στον ευρύτερο χώρο των ψηφιακών ανθρωπιστικών επιστημών (*digital humanities*). Η δυνατότητα επεξεργασίας της παρτιτούρας μέσω υπολογιστή έφερε στα χέρια του συνθέτη τέτοιες δυνατότητες, που σταδιακά επιβάλλουν την ψηφιακή παρτιτούρα ως το βέλτιστο μέσο αποτύπωσης της μουσικής. Από το γνωστικό αντικείμενο της ιστορικής μουσικολογίας, αναπτύσσονται ζητήματα χρονολόγησης της παρτιτούρας, ταυτοποίησης του δημιουργού, διερεύνησης της γνησιότητας του έργου, δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας κ.λπ. Από τον χώρο της υπολογιστικής μουσικολογίας, εξετάζεται η συμβολή των γλωσσών συμβολικής αναπαράστασης της μουσικής (*MusicXML*) στον τομέα της διαλειτουργικότητας και η ραγδαία διάδοση της ψηφιακής παρτιτούρας χάρη στο Λογισμικό Ανοικτού Κώδικα. Σχετικά με την αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών στην εκπαίδευση, εξετάζεται ψηφιακή παρτιτούρα ως μέσο για την καλλιέργεια της δημιουργικότητας κατά την διδασκαλία μουσικών συνόλων. Στο τέλος του μαθήματος οι φοιτητές θα είναι σε θέση, μεταξύ άλλων, να γράφουν μουσική στον υπολογιστή χρησιμοποιώντας εφαρμογές επεξεργασίας της παρτιτούρας.

4. Σεμινάρια της Κατεύθυνσης Ιστορικής και Συστηματικής Μουσικολογίας

«Σεμινάριο: Εργαστήρι Ελληνικής Μουσικής»

Το αντικείμενο του σεμιναρίου είναι η καθαρογράφιση και έκδοση έργων Ελλήνων συνθετών που βρίσκονται σε χειρόγραφη μορφή ή σε παλιές εκδόσεις σε προγράμματα ηλεκτρονικού υπολογιστή και η παρουσίασή τους. Απώτερος στόχος είναι η επιστημονική επεξεργασία και έκδοση των έργων μέσω του "Εργαστηρίου μελέτης και έκδοσης της Ελληνικής Μουσικής" που λειτουργεί στο Τμήμα.

«Σεμινάριο: Η μουσική στη νεότερη σκέψη»

Από τα μέσα του 18^{ου} αιώνα έως τις μέρες μας, η μουσική αποτελεί ένα από τα προνομιακά αντικείμενα της σκέψης. Αντικείμενο διένεξης για τους φιλοσόφους, έμπνευση για τους ποιητές, προβληματισμού για τους ίδιους τους μουσικούς, συνθέτες και θεωρητικούς, θέμα αναφοράς για πολλούς λογοτέχνες και ένθερμων συζητήσεων για τους κριτικούς της μουσικής και όχι μόνο. Τις περιπέτειες της νεωτερικής σκέψης για τη μουσική θα παρακολουθήσει το σεμινάριο, μέσα από την επιλογή, την ανάλυση και τον κριτικό σχολιασμό κειμένων από τις περιοχές της φιλοσοφίας και της αισθητικής, της θεωρίας, ιστορίας και κριτικής της μουσικής, της αρθρογραφίας και επιστολογραφίας των ίδιων των συνθετών. Απώτερος σκοπός του σεμιναρίου είναι η τεκμηριωμένη ανακατασκευή σημαντικών συζητήσεων που ιστορικά έλαβαν χώρα γύρω από ζητήματα μείζονος σημασίας για την κατανόηση της σημασίας της ιδιαίτερης αυτής τέχνης.

«Σεμινάριο: Από τον Ganassi στον Czerny - ιστορικά συγγράμματα μουσικής εκμάθησης»

Στο πλαίσιο του σεμιναρίου οι συμμετέχοντες ασχολούνται, υπό ιστορική σκοπιά, με μεθόδους εκμάθησης μουσικών οργάνων μεταξύ του 1500 και του 1900 καθώς και με την σχετική βιβλιογραφία. Αφενός θα εξετάσουν προβλήματα τεχνικής των οργάνων, συγκρίνοντας διαφορετικά στάδια της εξέλιξης της τεχνικής αυτών, αφετέρου θα αναλύσουν και τη γενικότερη αντιμετώπιση μουσικών ζητημάτων στις μεθόδους αυτές. Συνεπώς, οι μέθοδοι αυτές αξιοποιούνται ως ιστορικές πηγές για τα αναφερόμενα ζητήματα. Στην βιβλιοθήκη του Μεγάρου Μουσικής υπάρχει πλούσιο υλικό για το θέμα, ενώ μερικές από τις πηγές είναι αναρτημένες ως πανομοιότυπο (*facsimile*) στο διαδίκτυο. Στα έγγραφα στην ηλεκτρονική τάξη του μαθήματος βρίσκεται, για πρώτο προσανατολισμό, μια επιλογή ιστορικών μεθόδων για διάφορα όργανα. Στόχος του μαθήματος είναι η απόκτηση γνώσεων για την ιστορικά ενημερωμένη εκτέλεση μουσικής καθώς και δεξιοτήτων βιβλιογραφικής αναζήτησης και συγγραφής κειμένων επιστημονικού χαρακτήρα, με βάση όχι μόνο βιβλιογραφία αλλά και πρωτογενείς πηγές. Για το σεμινάριο, γνώσεις της γαλλικής ή της ιταλικής γλώσσας είναι χρήσιμες, διότι μόνο ένα μέρος των εν λόγω μεθόδων είναι γραμμένο ή μεταφρασμένο στα αγγλικά.

«Σεμινάριο: Τα τρία με πληκτροφόρο των Haydn και Mozart κατά την δεκαετία του 1780»

Το σεμινάριο απευθύνεται σε φοιτητές που ενδιαφέρονται για την μουσική θεωρία και ανάλυση επί του ρεπερτορίου της κλασσικής περιόδου. Πιο συγκεκριμένα, αντικείμενο του σεμιναρίου θα αποτελέσουν τα τρία με πληκτροφόρο του Joseph Haydn (Hob. XV: 5-17) και του Wolfgang Amadeus Mozart (KV 496, 498, 502, 542, 548, 564) που συνετέθησαν μεταξύ των ετών 1784 και 1790, σε συνάφεια με θεωρίες για την μουσική μορφή της εποχής τους αλλά και της εποχής μας.

«Μικτή χορωδία ΤΜΣ»

Πρόκειται για μια δραστηριότητα του Τμήματος που υποποιεί την απαραίτητη πρακτική-καλλιτεχνική εμπειρία που είναι χρήσιμο να έχουν οι φοιτητές μουσικολογίας και οι νέοι μουσικολόγοι, και την οποία δεν μπορούν να αποκτήσουν σε άλλου είδους μουσικές σπουδές εκτός πανεπιστημίου, που πολλοί ακολουθούν παράλληλα. Η συμμετοχή στη δράση αυτή είναι απολύτως εθελοντική. Αντί άλλης περιγραφής, παραθέτουμε ένα συνοπτικό ιστορικό της δράσης της Μικτής Χορωδίας από την ίδρυσή της το 1998. Ιδρύθηκε τον Νοέμβριο του 1998 και αποτελεί την έκφραση της ισχυρής βούλησης του Τμήματος Μουσικών Σπουδών να δημιουργήσει μια πλούσια καλλιτεχνική κίνηση στο Τμήμα και γενικότερα στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Αποτελείται από φοιτητές του Τμήματος με ιδιαίτερο ενδιαφέρον για το διεθνές χορωδιακό ρεπερτόριο, αλλά και την ελληνική μουσική δημιουργία. Μέλη της μπορούν να γίνουν και φοιτητές εκτός του

Τμήματος Μουσικών Σπουδών, καθώς και πτυχιούχοι. Η Χορωδία έχει ασχοληθεί με έργα Ελλήνων συνθετών τόσο της Επτανησιακής και Εθνικής Σχολής, όσο και της νεότερης περιόδου, και έχει ερμηνεύσει σημαντικά έργα του κλασικού ρεπερτορίου, όπως την Μεγάλη Λειτουργία σε σι ελάσσονα και το Magnificat του Bach, τα Requiem του Mozart, του Faure και του Brahms, τη Λειτουργία της Στέφης του Mozart, τη Συμφωνία της Λεβεντιάς του Καλομοίρη, τις λειτουργίες Nelson και Sancti Nicolai του Haydn, έργα του Σκαλκώτα, του Αντωνίου, του Σαμάρα κ.α. Ελλήνων συνθετών, τη Συμφωνία των Ψαλμών του Stravinsky, την 2η Συμφωνία του Shostakovich, τα Carmina burana του Orff, την 9η Συμφωνία του Beethoven, το ορατόριο Ηλίας του Mendelssohn, τις όπερες Μάρκος Μπότσαρης και Fior di Maria του Καρρέρ, μεγάλο αριθμό χορωδιακών από όπερες του Verdi κ.α. Έχει συνεργαστεί με την Κρατική Ορχήστρα Αθηνών, την Εθνική Συμφωνική Ορχήστρα της ΕΡΤ, τη Συμφωνική Ορχήστρα του Δήμου Αθηναίων, την Φιλαρμονία Ορχήστρα Αθηνών, την Κρατική Συμφωνική Ορχήστρα Νέων της Κύπρου, την Αθηναϊκή Συμφωνική Ορχήστρα Νέων και με μαέστρους όπως οι Βύρων Φιδετζής, Μίλτος Λογιάδης, Ελευθέριος Καλκάνης, Μιχάλης Οικονόμου, Παύλος Σεργίου κ.α. Εκτός των πανεπιστημιακών χώρων, έχει εμφανιστεί στο Ωδείο Ηρώδου του Αττικού, στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών, στο Βασιλικό Θέατρο Θεσσαλονίκης και στην Κύπρο. Τον Απρίλιο του 2006 επισκέφθηκε τα Πανεπιστήμια του Μονάχου και της Χαϊδελβέργης, όπου πραγματοποίησε συναυλίες ελληνικής χορωδιακής μουσικής. Με τον τρόπο αυτό εγκαινίασε τις επαφές της με μεγάλα ευρωπαϊκά Πανεπιστήμια, που συνεχίστηκαν με το ταξίδι της αυτό στο Πανεπιστήμιο της Βενετίας, το καλοκαίρι του 2008, και στο Πανεπιστήμιο της Βιέννης, τον Μάιο του 2010. Έχει επίσης εμφανιστεί στο διεθνές φεστιβάλ Αιγαίου στη Σύρο το 2011, το 2012 και το 2013, καθώς και στις «Γιορτές Ελληνικής Μουσικής» το 2014, το 2016 και το 2017. Από την ίδρυσή της και μέχρι το 2017 επισκεπτόταν κάθε χρόνο την Κύπρο στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής επίσκεψης της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών. Από την εμπειρία της αυτή στο μαρτυρικό Νησί προήλθε ένας τόμος με Τραγούδια της Κύπρου επεξεργασμένα για μικτή τετράφωνη χορωδία (σε νότες και σε ηχογράφηση), που η Χορωδία προφέρει δωρεάν στους φίλους της χορωδιακής μουσικής, Έλληνες, Κύπριους και ξένους. Τον Οκτώβριο του 2013 παρουσίασε σε πρώτη παγκόσμια εκτέλεση το έργο της Πηγής Λυκούδη «Χαρά σε, χώρα λευκή», βασισμένο στον «Ύμνο της Αθηνάς» του Κωστή Παλαμά, σε συνεργασία με τη Συμφωνική Ορχήστρα του Δήμου Αθηναίων. Τον Απρίλιο του 2017 παρουσίασε σε πρώτη παγκόσμια εκτέλεση την «Λειτουργία εις κεκοιμημένους» (Requiem) του Δημητρίου Λιάλιου, ένα έργο που δεν είχε εκτελεστεί ποτέ, 130 χρόνια μετά τη σύνθεσή του.

Στην Κατεύθυνση της Ιστορικής και Συστηματικής Μουσικολογίας υπηρετούν στο Τμήμα μας τα ακόλουθα μέλη ΔΕΠ (επισημαίνονται με αναγραφή του γνωστικού τους αντικειμένου και των μαθημάτων που συνολικά διδάσκουν):

Μαλιάρας Νίκος, Καθηγητής

ΓΝΩΣΤΙΚΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ: «Ιστορική Μουσικολογία (Ιστορία των μουσικών οργάνων)»

- ✓ «Σεμινάριο: Εργαστήρι Ελληνικής Μουσικής»
- ✓ «Μουσική ανάλυση II – προσεγγίσεις στο μουσικό έργο»
- ✓ «Μουσική του εικοστού αιώνα»
- ✓ «Συνοπτική Ιστορία της ευρωπαϊκής μουσικής Ι»
- ✓ «Συνοπτική Ιστορία της ευρωπαϊκής μουσικής ΙΙ»
- ✓ «Ιστορία της Νεοελληνικής έντεχνης μουσικής»
- ✓ «Μικτή χορωδία ΤΜΣ»

Τσέτσος Μάρκος, Καθηγητής

ΓΝΩΣΤΙΚΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ: «Αισθητική της ευρωπαϊκής μουσικής»

- ✓ «Εισαγωγή στην Ιστορική και Συστηματική Μουσικολογία»
- ✓ «Ιστορία της Ενορχήστρωσης»
- ✓ «Αισθητική και Φιλοσοφία της Μουσικής»
- ✓ «Σεμινάριο: Η μουσική στη νεότερη σκέψη»

Λερχ-Καλαβρυτινού Ίριγκαρτ, Καθηγήτρια

ΓΝΩΣΤΙΚΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ: «Ιστορική Μουσικολογία: Ιστορία της ευρωπαϊκής μουσικής με έμφαση στα νεότερα χρόνια»

- ✓ «Μεθοδολογία συγγραφής επιστημονικών κειμένων»
- ✓ «Ιστορία των ευρωπαϊκών μουσικών οργάνων»
- ✓ «Σεμινάριο: Από τον Ganassi στον Czerny - ιστορικά συγγράμματα μουσικής εκμάθησης»
- ✓ «Ειδικά θέματα ιστορικής μουσικολογίας: Αρς αντίκουα και Αρς νόβα»

Παπαθανασίου Ιωάννης, Αναπληρωτής Καθηγητής

ΓΝΩΣΤΙΚΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ: «Παλαιογραφία της Μουσικής»

- ✓ «Εισαγωγή στην ελληνική και λατινική παλαιογραφία»
- ✓ «Μουσική Παλαιογραφία: παλαιές βυζαντινές σημειογραφίες»
- ✓ «Γρηγοριανό μέλος»
- ✓ «Παλαιογραφία της μουσικής»

Μπαμίχας Πύρρος, Αναπληρωτής Καθηγητής

ΓΝΩΣΤΙΚΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ: «Ιστορική Μουσικολογία»

- ✓ «Ειδικά θέματα ιστορίας της μουσικής: Πρώμο μπαρόκ (1600-1650): έργα φωνητικής (κοσμικής και θρησκευτικής) και οργανικής μουσικής από ευρωπαϊκές χώρες»
- ✓ «Ο Claudio Monteverdi και η Εποχή του»
- ✓ «Έλληνες συνθέτες της Αναγέννησης (Έλληνες συνθέτες κατά τον 16ο αιώνα)»

Σεργίου Παύλος, Αναπληρωτής Καθηγητής

ΓΝΩΣΤΙΚΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ: «Διεύθυνση Φωνητικών & Οργανικών Συνόλων»

- ✓ «Διεύθυνση Χορωδίας Ι»
- ✓ «Ενορχήστρωση ΙΙ»
- ✓ «Η Συμφωνική Ορχήστρα μετά το 1950»
- ✓ «Στοιχεία Διεύθυνσης Ορχήστρας»
- ✓ «Διεύθυνση Χορωδίας ΙΙ»

Φούλιας Ιωάννης, Αναπληρωτής Καθηγητής

ΓΝΩΣΤΙΚΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ: «Συστηματική Μουσικολογία. Θεωρία της Μουσικής (18ου-19ου αιώνας)»

- ✓ «Σεμινάριο: Τα τρία με πληκτροφόρο των Haydn και Mozart κατά την δεκαετία του 1780»
- ✓ «Εξάσκηση ακουστικών ικανοτήτων»
- ✓ «Μορφολογία της ευρωπαϊκής μουσικής Ι»

- ✓ «Μουσική Ανάλυση Ι – Βασικές αρχές της κλασικορομαντικής σύνθεσης»
- ✓ «Μορφολογία της ευρωπαϊκής μουσικής ΙΙ»

Ψαρουδάκης Στέλιος, Μόνιμος Επίκουρος Καθηγητής

ΓΝΩΣΤΙΚΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ: «Αρχαία Ελληνική Μουσική»

- ✓ «Ρυθμική θεωρία της αρχαίας ελληνικής μουσικής»
- ✓ «Αρμονική θεωρία της αρχαίας ελληνικής μουσικής»
- ✓ «Εισαγωγή στην αρχαία ελληνική μουσική»
- ✓ «Σημειογραφία της αρχαίας ελληνικής μουσικής»

Ιάκωβος Σταϊνχάουερ, Επίκουρος Καθηγητής

ΓΝΩΣΤΙΚΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ: «Αισθητική της Μουσικής με έμφαση στον 20ο και 21ο αιώνα»

Τάσος Κολυδάς, ΕΔΙΠ

ΓΝΩΣΤΙΚΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ: «Ιστορική Μουσικολογία»

- ✓ «Η κιθάρα στην Ευρώπη, στον 20ό αιώνα»
- ✓ «Ψηφιακή παρτιτούρα και ηλεκτρονικές εκδόσεις»

2. Εθνομουσικολογία και Πολιτισμική Ανθρωπολογία

Η Κατεύθυνση της Εθνομουσικολογίας και Πολιτισμικής Ανθρωπολογίας ανταποκρίνεται και υλοποιεί τους ακαδημαϊκούς στόχους ενός διεθνώς καθιερωμένου κλάδου μελέτης της μουσικής και αναδεικνύει τη σχέση μεταξύ μουσικής και πολιτισμού σε ιστορική και συγχρονική προοπτική, τόσο στον ελληνικό χώρο όσο και παγκοσμίως. Στο πεδίο συνάντησης της εθνομουσικολογίας με την κοινωνική/πολιτισμική ανθρωπολογία εντάσσονται θεματικές προσεγγίσεις της σχέσης μουσικής και πολιτισμού που άπτονται όλων των τελεστικών τεχνών (αφήγηση/ιστόρηση, τραγούδι, χορός, δρώμενο/δράμα, κινηματογράφος), των λοιπών μορφών τέχνης και των θεωρητικών προσεγγίσεών τους, στο ευρύτερο πλαίσιο του μουσικού πολιτισμού. Πιο συγκεκριμένα, ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην εξοικείωση των φοιτητών με ζητήματα θεωρίας και μεθοδολογίας τα οποία αφορούν τη μελέτη της ελληνικής παραδοσιακής μουσικής, ποικίλων ειδών της σύγχρονης δημοφιλούς μουσικής, «άλλων» μουσικών πολιτισμών, τη σχέση της μουσικής με άλλες τέχνες, καθώς και με ζητήματα που αφορούν τη σχέση της μουσικής με ποικίλες πλευρές της καθημερινής ζωής των ανθρώπων, όπως είναι η συγκρότηση κοινοτήτων και ταυτοτήτων (π.χ. εθνικών/εθνοτικών, έμφυλων), η πολιτική, η θρησκεία, η εκπαίδευση, η τεχνολογία, κ.ά. Η αναγκαιότητα της ύπαρξης της Κατεύθυνσης είναι φανερή από το ίδιο το αντικείμενό της και δίνει την ευκαιρία στους αποφοίτους της να αποκτήσουν σημαντική εξειδίκευση σ' αυτά τα επιστημονικά πεδία.

Ως εκ τούτου στα μαθησιακά αποτελέσματα και τα επιδιωκόμενα προσόντα της Κατεύθυνσης Εθνομουσικολογίας και Πολιτισμικής Ανθρωπολογίας περιλαμβάνονται, κυρίως, τα εξής:

- ✓ Η γνωριμία με τα αντικείμενα μελέτης των εθνομουσικολόγων, των ανθρωπολόγων της μουσικής και των πολιτισμικών ανθρωπολόγων.
- ✓ Η εξοικείωση με ζητήματα θεωρίας των πεδίων της εθνομουσικολογίας και της πολιτισμικής ανθρωπολογίας.
- ✓ Η κατανόηση των βασικών αρχών της εθνογραφικής έρευνας.
- ✓ Η κατανόηση των βασικών αρχών της αρχαιολογικής έρευνας.
- ✓ Η διερεύνηση της σχέσης ανάμεσα στον πολιτισμό και την ατομική συμπεριφορά.
- ✓ Η εξοικείωση με έννοιες και προσεγγίσεις που βοηθούν την κατανόηση οικείων και άλλων (μουσικών) πολιτισμών.
- ✓ Η κατανόηση της σχέσης ανάμεσα στο παγκόσμιο και στο ιδιαίτερο στους μουσικούς πολιτισμούς.
- ✓ Η κριτική προσέγγιση της σχέσης ανάμεσα σε τοπικές και παγκόσμιες διαδικασίες και ζητήματα.
- ✓ Η κατανόηση της ανθρωπολογίας της μουσικής όχι ως ένα γνωστικό αντικείμενο ("η μουσική των άλλων"), αλλά ως μία ευρύτερη αναλυτική και ερμηνευτική σκοπιά.
- ✓ Η γνωριμία με τις πρακτικές και εφαρμοσμένες διαστάσεις της εθνομουσικολογίας και της ανθρωπολογίας της μουσικής.
- ✓ Η παροχή στους φοιτητές σεμιναρίων που αφορούν την έρευνα και τη συγγραφή επιστημονικών εργασιών.

Εκτός των ανωτέρω, και ενισχυτικά προς την Κατεύθυνση, λειτουργεί ήδη πολυδύναμο **Εργαστήριο Εθνομουσικολογίας και Πολιτισμικής Ανθρωπολογίας**, το οποίο περιλαμβάνει τις παρακάτω Μονάδες:

Α. Μονάδα Έρευνας και Κατάρτισης, η οποία έχει ως αποστολή:

- ✓ Την υποστήριξη, τεκμηρίωση, παραγωγή και προώθηση πρωτότυπης έρευνας που εμπίπτει στο επιστημονικό αντικείμενο του Εργαστηρίου στους τομείς της εθνομουσικολογίας και της πολιτισμικής ανθρωπολογίας.
- ✓ Την ανάληψη και εκπόνηση προγραμμάτων βασικής και εφαρμοσμένης έρευνας από το Υπουργείο Παιδείας, το Υπουργείο Πολιτισμού και άλλα υπουργεία, την Επιτροπή Ερευνών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, την Ευρωπαϊκή Ένωση κ.λπ. είτε αυτοδύναμα είτε σε συνεργασία με ακαδημαϊκά ιδρύματα της ημεδαπής και της αλλοδαπής, μουσεία, ερευνητικά κέντρα και άλλους φορείς συναφών αντικειμένων.
- ✓ Την επιστημονική, υλικοτεχνική και οικονομική υποστήριξη επιτόπιων εθνογραφικών ερευνών εθνομουσικολογικού και ευρύτερου ανθρωπολογικού ενδιαφέροντος.
- ✓ Την οργάνωση και υλοποίηση σεμιναρίων επιμόρφωσης και κατάρτισης εφαρμοσμένης εθνομουσικολογίας, πολιτισμικής ανθρωπολογίας, ανθρωπολογίας της μουσικής, του χορού και άλλων τελεστικών τεχνών, διαπολιτισμικής εκπαίδευσης, πολιτισμικής διαχείρισης κ.λπ. που απευθύνονται α) σε εκπαιδευτικούς όλων των βαθμίδων, β) σε επιστήμονες και ερευνητές συναφών αντικειμένων, γ) σε πολιτιστικούς φορείς, ιδρύματα, ιδρύματα κ.λπ.
- ✓ Τη δημιουργία της κατάλληλης υλικοτεχνικής υποδομής (οπτικοακουστικά μέσα, όργανα καταγραφής, επεξεργασίας και αναπαραγωγής ήχου και εικόνας, ηλεκτρονικοί υπολογιστές κ.λπ.) –είτε αυτοδύναμα είτε σε συνεργασία με άλλα Τμήματα και Εργαστήρια– που θα υποστηρίξει τη διεξαγωγή της εθνομουσικολογικής έρευνας, την ανάλυση του πραγματολογικού υλικού και τη διδασκαλία των σχετικών μαθημάτων.

- ✓ Τη δημιουργία χώρου για την εργαστηριακή πρακτική άσκηση των φοιτητών στους σχετικούς τομείς.
- ✓ Την εφαρμοσμένη-εργαστηριακή διδασκαλία των σχετικών με τα αντικείμενα της εθνομουσικολογίας και της πολιτισμικής ανθρωπολογίας μαθημάτων, όπως προβλέπεται από το Πρόγραμμα Σπουδών του Τμήματος.

Β. Μονάδα Αρχείων και Βιβλιοθήκης, η οποία έχει ως αποστολή:

- ✓ Τη δημιουργία εξειδικευμένης βιβλιοθήκης, δισκοθήκης και ταινιοθήκης που θα εξυπηρετούν τις δραστηριότητες του Εργαστηρίου.
- ✓ Τη συλλογή, φύλαξη και διατήρηση πρωτογενούς εθνομουσικολογικού υλικού και υλικού της ευρύτερης πολιτιστικής κληρονομιάς.
- ✓ Τη συγκρότηση εξειδικευμένης βιβλιογραφίας και τη δημιουργία θεματικών βάσεων δεδομένων σε συνεργασία με άλλα ελληνικά και αλλοδαπά κέντρα ερευνών, ακαδημαϊκά ιδρύματα, βιβλιοθήκες και φορείς.
- ✓ Τη δημιουργία αρχείου σεμιναριακών εργασιών και διδακτορικών διατριβών που εκπονούνται στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών αλλά και σε διεθνές επίπεδο στους σχετικούς επιστημονικούς τομείς.
- ✓ Την ψηφιοποίηση του έντυπου, του οπτικού και του ηχητικού υλικού των αρχείων.
- ✓ Τη δημιουργία συλλογής μουσικών οργάνων και παρτιτούρων, αρχείου μουσικών και άλλων προφορικών μαρτυριών, αρχείου φωτογραφιών, βιντεοθήκης με υλικό εθνομουσικολογικού, ανθρωπολογικού, λαογραφικού και ιστορικού ενδιαφέροντος, μαγνητοσκοπημένων ρεπορτάζ για θέματα σχετικού ενδιαφέροντος.
- ✓ Την ενημέρωση της πανεπιστημιακής κοινότητας και του ευρύτερου κοινού σχετικά με πληροφορίες που διατίθενται στα αρχεία του Εργαστηρίου και τη διάθεση του σχετικού υλικού για επιστημονικούς σκοπούς.

Γ. Μονάδα Εκδόσεων και Εκδηλώσεων, η οποία έχει ως αποστολή:

- ✓ Την παραγωγή διδακτικού και εκπαιδευτικού υλικού στο ευρύτερο πεδίο εξειδίκευσης του Εργαστηρίου μέσα από τη μετάφραση ή τη συγγραφή και την έκδοση κειμένων.
- ✓ Τη διοργάνωση επιστημονικών διαλέξεων, συναντήσεων, ημερίδων, σεμιναρίων, συμποσίων, συνεδρίων και άλλων επιστημονικών εκδηλώσεων και την πρόσκληση Ελλήνων και ξένων αναγνωρισμένων επιστημόνων.
- ✓ Τη δημιουργία διαδικτυακού ιστοχώρου και την έκδοση έντυπου ενημέρωσης στο οποίο θα προβάλλεται η ερευνητική δραστηριότητα του Εργαστηρίου και θα παρουσιάζονται επιστημονικές μελέτες.
- ✓ Την έντυπη ή/και την ηλεκτρονική έκδοση επιστημονικών δημοσιεύσεων και περιοδικού με πρωτότυπες μελέτες του ιδίου ή και συναφών αντικειμένων.
- ✓ Την ευρεία διάδοση αποτελεσμάτων έρευνας (παραγωγή ντοκιμαντέρ και ραδιοφωνικών εκπομπών, οργάνωση εκθέσεων σε μουσεία, παρουσίαση νέου εκπαιδευτικού υλικού σε σχολεία, παραγωγή έντυπου και ηλεκτρονικού υλικού, δημιουργία ιστοσελίδων, διοργάνωση ημερίδων και συνεδρίων κλπ.).
- ✓ Τη σύμπραξη με άλλους επιστημονικούς και καλλιτεχνικούς φορείς με στόχο την προώθηση και πραγματοποίηση των σκοπών του Εργαστηρίου.
- ✓ Την οργάνωση και υποστήριξη καλλιτεχνικών εκδηλώσεων (συναυλιών, παραστάσεων, ρεσιτάλ, εκθέσεων κλπ.) με στόχο τη μουσική καλλιέργεια, τη διάδοση διαφόρων μουσικών παραδόσεων και τη διαπολιτισμική επικοινωνία.

Σημειώνεται, επίσης, ότι, είναι πλήθος οι διδακτορικές διατριβές που έχουν ολοκληρωθεί ή βρίσκονται στο στάδιο της εκπόνησης, οι οποίες αντιμετωπίζουν ανάλογα θέματα και προωθούν την έρευνα. Τα τελευταία έτη, από της λειτουργίας της Κατεύθυνσης, αλλά και της αντίστοιχης ειδίκευσης στο πλαίσιο του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «Εκτέλεση/Ερμηνεία της Παραδοσιακής Μουσικής», έχει προστεθεί και η εκπόνηση πτυχιακών αλλά και μεταπτυχιακών εργασιών, που διευρύνουν ακόμη περισσότερο τον πλούτο αλλά και το εύρος και βάθος της έρευνας και εξασφαλίζουν στους αποφοίτους πολύτιμα επιστημονικά και επαγγελματικά εφόδια.

Στο πλαίσιο της Κατεύθυνσης υλοποιούνται μαθήματα κορμού του 5ετούς προγράμματος σπουδών του Τμήματος, τα οποία, σε συνδυασμό με τα μαθήματα της κατεύθυνσης, τα επιλεγόμενα, τα σεμινάρια και την πτυχιακή εργασία, συναπαρτίζουν μια υψηλού επιπέδου επιστημονική συγκρότηση αλλά και επαγγελματική κατάρτιση στους πτυχιούχους της Κατεύθυνσης. Τα μαθήματα αυτά είναι τα ακόλουθα:

1. Μαθήματα που εκπορεύονται από την Κατεύθυνση Εθνομουσικολογίας και Πολιτισμικής Ανθρωπολογίας και εντάσσονται στο Υποχρεωτικό Πρόγραμμα Κορμού:

«Εθνομουσικολογία Ι»

Στόχος της συγκεκριμένης παράδοσης, είναι η εισαγωγή των φοιτητών στα κύρια γνωρίσματα της επιστήμης της Εθνομουσικολογίας. Η ιστορική εξέλιξη του κλάδου, η μεθοδολογία και τα ερευνητικά αντικείμενα, η διερεύνηση των συναφειών μεταξύ της Ιστορικής Μουσικολογίας, της Εθνομουσικολογίας και της Συστηματικής Μουσικολογίας, καθώς και οι νεότερες επιστημονικές τάσεις, αποτελούν τους κύριους άξονες ανάπτυξης του μαθήματος. Οι διαλέξεις συνοδεύονται από ακουστικά-μουσικά παραδείγματα.

«Εθνομουσικολογία II»

Στόχος της συγκεκριμένης παράδοσης, είναι η παρουσίαση και ανάλυση ειδικών θεματικών ενοτήτων από τον χώρο της Εθνομουσικολογίας. Οι κοινωνικές διαστάσεις της μουσικής έκφρασης, η προφορική και η εγγράμματη μουσική δημιουργία, η ανάλυση και η ερμηνεία, η συνέχεια και η ασυνέχεια στην μουσική παράδοση, αποτελούν τους κύριους άξονες του προβληματισμού και της επιχειρηματολογίας που αναπτύσσεται. Οι διαλέξεις συνοδεύονται από ακουστικά – μουσικά παραδείγματα.

«Πολιτισμική και μουσική ανθρωπολογία Ι»

Το μάθημα περιλαμβάνει μια επισκόπηση των εννοιών-κλειδιά, των μεθόδων, των ερωτημάτων, των θεμάτων και των τάσεων στην προσπάθεια των ανθρωπολόγων να μελετήσουν την έννοια του πολιτισμού. Η προσέγγιση και η διερεύνηση ποικίλων πολιτισμών αποτελεί μία συναρπαστική εμπειρία, καθώς αποκαλύπτεται η ιστορική και πολιτισμική διάσταση οικείων και μη κοσμοαντιλήψεων, παραδόσεων, συστημάτων πεποιθήσεων και αξιών. Έτσι, μέσα από την μελέτη διαφόρων εθνογραφικών παραδειγμάτων θα διερευνηθούν ορισμένα από τα βασικά ζητήματα της σύγχρονης πολιτισμικής ανθρωπολογίας, όπως πολιτισμός και νόημα, γλώσσα και επικοινωνία, κοινωνική κατασκευή της ταυτότητας και της πραγματικότητας, πολιτισμικές πλευρές των κοινωνικών και οικονομικών ιεραρχήσεων. Μολονότι η ανθρωπολογία μοιράζεται μεγάλο μέρος της θεωρίας της με άλλες κοινωνικές επιστήμες,

διακρίνεται από αυτές λόγω της εθνογραφικής μεθόδου (συμμετοχική παρατήρηση και σε βάθος εμπειρική μελέτη των πολιτισμικών ομάδων) και των ερευνητικών και συγγραφικών της διαστάσεων, στις οποίες θα δώσουμε ιδιαίτερη έμφαση στη διάρκεια του μαθήματος αυτού.

«Πολιτισμική και μουσική ανθρωπολογία II»

Αφού ολοκληρώσαμε την επισκόπηση των εννοιών-κλειδιά, των μεθόδων, των ερωτημάτων, των θεμάτων και των τάσεων στην προσπάθεια των ανθρωπολόγων να μελετήσουν την έννοια του πολιτισμού, στο μάθημα αυτό θα εστιάσουμε στην μελέτη της μουσικής. Πιο συγκεκριμένα, θα μελετήσουμε τη μουσική, από την σκοπιά της ανθρωπολογίας, ως κοινωνικό και πολιτισμικό φαινόμενο που διαμορφώνει και διαμορφώνεται από κοινωνικές σχέσεις, πολιτισμικές ταυτότητες και νοήματα. Μέσα από ποικίλα εθνογραφικά παραδείγματα θα εξερευνήσουμε τους κύριους θεωρητικούς προσανατολισμούς (όπως η φαινομενολογία και θεωρία της επιτέλεσης) και τα ζητήματα (όπως η τεχνολογία, οι έμφυλες, εθνικές και εθνοτικές ταυτότητες, τα συναισθήματα και η παγκοσμιοποίηση) που αναδεικνύει η σύγχρονη ανθρωπολογική μελέτη της μουσικής.

«Ελληνικά λαϊκά μουσικά όργανα»

Το μάθημα επιδιώκει μια πρώτη γνωριμία των φοιτητών με τον πλούτο και την ποικιλία των ελληνικών λαϊκών μουσικών οργάνων. Προηγείται μια γενική εισαγωγή για τις χρήσεις και τους συμβολισμούς των παραδοσιακών οργάνων, με παραδείγματα από διάφορες ιστορικές περιόδους και μουσικούς πολιτισμούς, σε σχέση με μύθους και τελετουργίες, φύλα και κοινωνικές τάξεις, πολιτισμικά δίκτυα, παράδοση και νεωτερικότητα. Επίσης, γίνεται λόγος για τα κύρια συστήματα ταξινόμησης και τις «οικογένειες» λαϊκών οργάνων κι επισημαίνονται οι διαφοροποιήσεις τους από τα όργανα της «κλασικής» ορχήστρας. Παρουσιάζονται τα κυριότερα παραδοσιακά όργανα και οι συνδυασμοί τους («ζυγίες» και «κομπανιές») στη στεριανή και στη θαλασσινή Ελλάδα κι εξετάζονται αναλυτικότερα ανά κατηγορίες:

- Μεμβρανόφωνα: νταούλι, τουμπί, τουμπελέκι, ντέφι.
- Αερόφωνα: φλογέρα-σουραύλι-μαντούρα, τσαμπούνα-γκάιντα, ζουρνάς, κλαρίνο.
- Χορδόφωνα: ταμπουράς, λαούτο, ούτι, κιθάρα, μαντολινάτα, αχλαδόσχημη λύρα, κεμεντζές, κεμανές, κανονάκι, σαντούρι, λατέρνα.
- Ιδιόφωνα: κουδούνια, κουτάλια, σήμαντρα κ.ά.
- Ηχητικά αντικείμενα.

Τα μαθήματα συνοδεύονται από «ζωντανή» παρουσίαση της τεχνικής παιξίματος και του βασικού ρεπερτορίου κατά περιοχές, με καλεσμένους επιφανείς λαϊκούς οργανοπαίκτες και προβολή ταινιών για την τεχνική κατασκευής τους.

«Ελληνική παραδοσιακή μουσική»

Το μάθημα επιδιώκει μια πρώτη γενική γνωριμία των φοιτητών με την ιστορική πορεία, τη δομή, το περιεχόμενο και τις λειτουργίες της ελληνικής δημοτικής μουσικής. Η μουσική παράδοση εξετάζεται ως ενότητα λόγω-μέλους-κίνησης (τραγουδι-μουσική-χορός), σε συνδυασμό με τους συμβολικούς κώδικες που εμπεριέχει και τις λειτουργίες που επιτελεί. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στα στοιχεία της προφορικότητας και του αυτοσχεδιασμού, καθώς και στη διασάφηση των όρων: παραδοσιακό, λαϊκό, δημοτικό, φολκλόρ και έθνικ. Με αφετηρία την έρευνα του Σαμουέλ Μπο-Μποβί, σχολιάζεται η ιστορική εξέλιξη της ελληνικής μουσικής παράδοσης από την αρχαιότητα ως τις μέρες μας, και επισημαίνονται συνέχειες και τομές, εξωτερικές επιδράσεις και αμοιβαίες ανταλλαγές, μέσα από τα πολιτισμικά δίκτυα επικοινωνίας μεταξύ Ανατολής και Δύσης. Σκιαγραφείται ο «μουσικός χάρτης του Ελληνισμού», μέσα από τη διάκριση στεριανής και θαλασσινής παράδοσης ως προς τις κλίμακες, τους ρυθμούς, τα όργανα και τη μουσικοποιητική δομή, σε συνδυασμό με αντιπροσωπευτικά ηχητικά δείγματα απ' όλες τις περιοχές, τα είδη και τους τύπους ρεπερτορίου. Τέλος, γίνεται μια ιδιαίτερη αναφορά στη λειτουργία του ήχου και της μουσικής στο θέατρο σκιών, όπου μέσα από μίαν ιδιαίτερη σύνθεση τεχνών προκύπτει η ελληνική λαϊκή «όπερα».

2. Υποχρεωτικά/Επιλεγόμενα μαθήματα της Κατεύθυνσης Εθνομουσικολογίας και Πολιτισμικής Ανθρωπολογίας

«Μουσικές βιογραφίες»

Διδάσκεται η βιογράφιση ως εθνογραφική έρευνα και συγγραφή. Γίνεται διάκριση ανάμεσα στα ποικίλα είδη βιογράφισης και την εθνογραφική βιογράφιση και οι φοιτητές αναλαμβάνουν να εκπονήσουν βιογραφίες μουσικών από τον ευρύτερο χώρο της εθνομουσικολογικής πρακτικής και να αναδείξουν τη συνάντησή ανάμεσα στο μουσικό και το πολιτισμικό στοιχείο όσον αφορά στους βιογραφούμενους και τις βιογραφούμενες και ακολούθως ή παράλληλα να σχεδιάσουν και να προτείνουν τρόπους σύνδεσης του μουσικού/πολιτισμικού στοιχείου με τον εθνομουσικολογικό ή πολιτισμικό ανθρωπολογικό λόγο (discourse) που διαπνέει τη βιογραφία, έχοντας ως οδηγό ανάλογες αναλύσεις άλλων, δημοσιευμένων εθνογραφικών βιογραφιών.

«Μουσική και το ιερό»

Η μουσική και το ιερό αποτελούν βασικά χαρακτηριστικά της ανθρώπινης κατάστασης οπουδήποτε, οποτεδήποτε και με οποιονδήποτε τρόπο αυτή εκδηλώνεται. Με βάση το τρίπτυχο της βιωματικής εμπειρίας, έκφρασης και επικοινωνίας διακρίνονται οι ποικίλες συμβολικές και πρακτικές γέφυρες ανάμεσα στη μουσική και το ιερό. Τα εθνογραφικά παραδείγματα του μαθήματος καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα μουσικών θεματικών από τον Ινδουισμό, το Σουφισμό, το Σαμανισμό και από τις μονοθεϊστικές θρησκευτικές παραδόσεις.

«Αστική λαϊκή μουσική»

Το μάθημα επιδιώκει μια πρώτη γνωριμία των φοιτητών με την ιστορική πορεία, τη δομή, το περιεχόμενο και τις λειτουργίες της ελληνικής αστικής λαϊκής μουσικής, με ιδιαίτερη έμφαση στην παράδοση του ρεμπέτικου. Αρχικά, επιχειρείται μια γενική αναφορά στον αστικό λαϊκό πολιτισμό και τα κύρια χαρακτηριστικά του, στη δημιουργία και εξέλιξη των αστικών κέντρων στο νεότερο ελλαδικό κράτος και στη μουσική ζωή στην Αθήνα του 19^{ου} αι. Επίσης, παρουσιάζεται η μουσική παράδοση στα δύο μεγάλα αστικά κέντρα του Ελληνισμού, τη Σμύρνη και την Πόλη. Από την «προϊστορία του Ρεμπέτικου», μέσα από τη διαμάχη «καφέ-αμάν» και «καφέ-σαντάν», περνάμε στην πρώτη ιστορική περίοδο «της φυλακής και του τεκέ» (ως το 1922). Ακολουθεί η «κλασική» περίοδος (1922-1940), εξετάζοντας τη συμβολή των προσφύγων στη διαμόρφωση του είδους και το πέρασμα από τη «συρναϊκή» στην «πειραιώτικη» σχολή. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στο έργο και την προσωπικότητα του Μάρκου Βαμβακάρη, στο ρόλο της δισκογραφίας και στις συνέπειες από την επικράτηση της μεταξικής λογοκρισίας. Τέλος, με την «εργατική» περίοδο (1945-1955) παρακολουθούμε την «κάθαρση» του ρεμπέτικου, με πρωτοπόρο τον Βασίλη Τσιτσάνη και τις καινοτομίες που εισάγει στη δομή και τη λειτουργία των τραγουδιών, με αποκορύφωμα την καθιέρωση του τετράχορδου μπουζουκιού από τον Μανώλη Χιώτη. Τέλος, αναφορά στο «λαϊκό» τραγούδι στη δεκαετία 1955-1965 (μέσα από το «δίπολο» Καζαντζίδης-Μπιθώκοτσης) και στο νέο είδος που εγκαινιάζουν ως «έντεχνο λαϊκό τραγούδι» ο Μάνος Χατζιδάκις και ο Μίκης Θεοδωράκης, φωτίζει τον «απόηχο» της παράδοσης του ρεμπέτικου στην εξέλιξη του νεότερου ελληνικού τραγουδιού.

«Το ελληνικό τραγούδι στον 20^ο αιώνα-Ιστορική ανασκόπηση»

Το μάθημα αυτό έρχεται ως συνέχεια της εισαγωγής στην Αστική Λαϊκή Μουσική και στοχεύει στη γνωριμία των φοιτητών με ειδικότερες πτυχές, μουσικά είδη, περιόδους και αντιπροσωπευτικούς εκπροσώπους του ελληνικού

τραγουδιού (συνθέτες, στιχουργούς, τραγουδιστές και μουσικούς), στην ιστορική του εξέλιξη στον 20ο αιώνα. Παρουσιάζονται κριτικά οι βασικές βιβλιογραφικές και δισκογραφικές πηγές και σχολιάζονται οι πολιτικοί, κοινωνικοί και οικονομικοί παράγοντες που επηρέασαν τη δομή και λειτουργία των τραγουδιών στις επιμέρους ιστορικές περιόδους. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην περίοδο από τη δεκαετία του 1960 έως τις μέρες μας και στο πέρασμα από το λαϊκό στο «έντεχνο-λαϊκό» τραγούδι, στην αναβίωση του ρεμπέτικου, στη λειτουργία του δημοτικού τραγουδιού στο σύγχρονο αστικό περιβάλλον, καθώς και στα νεότερα δημοφιλή είδη (ποπ, ροκ, χιπ-χοπ κλπ) και στην επιτέλεση της μουσικής και του χορού στα σύγχρονα μουσικά κέντρα διασκέδασης. Ακολούθως, οι φοιτητές καλούνται να εκπονήσουν μιαν εργασία, σε θέμα που θα επιλέξουν σε συνεργασία με τον διδάσκοντα, για την οποία απαιτούνται έρευνα σε αρχεία και βιβλιοθήκες (με την αποδελτίωση ειδικής αρθρογραφίας και δισκογραφίας), καθώς και πρωτότυπες συνεντεύξεις με καλλιτέχνες ή άλλους συντελεστές του ελληνικού τραγουδιού.

«Αραβο-περσική Μουσική»

Στόχος της συγκεκριμένης παράδοσης, είναι η εισαγωγή των φοιτητών στην λόγια μουσική παράδοση των Αράβων και Περσών, η οποία καλλιεργήθηκε στο παρελθόν, κυρίως στις αυλές των αριστοκρατών και εξελίχθηκε με διαφορετικό τρόπο στα εκάστοτε χαλιφάτα. Η συγκρότηση της αραβικής μουσικής θεωρίας στην εποχή του Μεσαίωνα, ο ρόλος των Σύρων και Αράβων μεταφραστών ως προς την διάδοση του αρχαιοελληνικού μουσικοθεωρητικού στοχασμού, το ιστορικό και πολιτισμικό υπόβαθρο των πηγών, το τονικό σύστημα των Αράβων και των Περσών, τα είδη της θρησκευτικής και κοσμικής μουσικής, τα όργανα και τα οργανικά σύνολα, αποτελούν τις κύριες θεματικές ενότητες που εξετάζονται στα πλαίσια του μαθήματος. Οι παραδόσεις συνοδεύονται από ακουστικά μουσικά παραδείγματα.

«Μουσική καταγραφή και ανάλυση στην εθνομουσικολογία»

Η μουσική καταγραφή και η ανάλυση αποτελούν δύο από τα κυριότερα επιστημονικά εργαλεία της εθνομουσικολογικής έρευνας σε ότι αφορά την προσέγγιση και κατανόηση των τονικών συστημάτων και των μορφολογικών χαρακτηριστικών προφορικών μουσικών ιδιωμάτων ή παραδόσεων. Στόχος του μαθήματος είναι η εκμάθηση της μεθόδου μουσικής καταγραφής και ανάλυσης, καθώς και η ανάδειξη των ιδιαιτεροτήτων της σημειογραφικής αποτύπωσης του ήχου, που προκύπτουν λόγω της ιδιομορφίας των διαφορετικών μουσικών ιδιωμάτων.

«Μουσικές της Μεσογείου: Νότια Ευρώπη και Τουρκία»

Το μάθημα του χειμερινού εξαμήνου 'Μουσικές της Μεσογείου: Νότια Ευρώπη και Τουρκία' και του εαρινού εξαμήνου 'Μουσικές της Μεσογείου: Βόρεια Αφρική και Μέση Ανατολή' αποτελούν την ανεπτυγμένη εκδοχή του παλαιότερου μαθήματος Εθνομουσικολογία: Μουσικές της Μεσογείου. Η πλούσια εθνομουσικολογική συγγραφική παραγωγή των τελευταίων ετών πάνω σε διάφορους μουσικούς πολιτισμούς της μεσογειακής λεκάνης επέβαλλε την δημιουργία δυο μαθημάτων που να καλύπτουν το εύρος των μεσογειακών μουσικών πολιτισμών ως προς τον νότιο και βόρειο άξονα της. Τα δύο αυτά μαθήματα είναι ελεύθερης επιλογής για όλους τους φοιτητές του τμήματος και υποχρεωτικά επιλεγόμενα για τους φοιτητές που επιλέγουν την κατεύθυνση Εθνομουσικολογίας/Πολιτισμικής Ανθρωπολογίας. Κομβικό σημείο εστίασης του ενδιαφέροντος αποτελεί η σχέση μουσικής και κουλτούρας όπως αυτή αντιμετωπίζεται θεωρητικά και μεθοδολογικά από τις εκάστοτε επιτόπιες εθνομουσικολογικές έρευνες. Μέσα από τη μελέτη μουσικών εθνογραφιών και ακούγοντας συγκεκριμένα μουσικά παραδείγματα θα ξεκινήσουμε τη μουσική μας περιήγηση επικεντρώνοντας σε αστικές μουσικές παραδόσεις της Μεσογείου. Με αφετηρία την Ελλάδα θα εστιάσουμε στο μουσικό είδος του ρεμπέτικου, το οποίο θα μας δώσει τη 'μουσική' σκυτάλη να περάσουμε στην Τουρκία και στις μουσικές παραδόσεις της Ανατολίας. Ακολουθώντας το νήμα των αστικών μουσικών παραδόσεων θα ασχοληθούμε με την Ιβηρική χερσόνησο (Ισπανία-Πορτογαλία) όπου θα μας απασχολήσουν κυρίως τα μουσικά είδη του ανδαλουσιανού flamenco και των πορτογαλικών fados και τέλος θα επικεντρώσουμε σε πολυφωνικές μουσικές παραδόσεις των τριών νησιών της κεντρικής Μεσογείου, την Κορσική, τη Σαρδηνία και τη Μάλτα.

«Μουσική, Χορός και Πολιτική»

Το μάθημα «Μουσική, χορός και πολιτική» εξετάζει τους τρόπους που οι επιτελεστικές τέχνες της μουσικής και του χορού εμπλέκονται με την πολιτική σε διαφορετικά ιστορικά και πολιτισμικά πλαίσια. Θα μας απασχολήσουν οι τρόποι διερεύνησης της σχέσης μουσικής, χορού και πολιτικής που μεθοδολογικά εκτείνονται από την ανθρωπολογική μελέτη αρχείων (ιστορικών ντοκουμέντων, ημερήσιου και περιοδικού τύπου εφημερίδων), τη συλλογή και μελέτη των στίχων τραγουδιών διαμαρτυρίας και αντίστασης αλλά και την εκπόνηση επιτόπιων ανθρωπολογικών ερευνών. Θεωρητικά θα συζητήσουμε τους τρόπους προσέγγισης που υιοθέτησαν οι πολιτισμικές σπουδές, κοινωνικές επιστήμες και η ανθρωπολογία ειδικότερα στη μελέτη της σχέσης της μουσικής με τα κοινωνικά κινήματα. Θεματικά θα ασχοληθούμε με τη σχέση του χορού και της πολιτικής σε ολοκληρωτικά καθεστώτα στην Ευρώπη και των εθνικών πολιτικών επιλογών ανάδειξης μιας συγκεκριμένης μουσικής και χορευτικής παράδοσης σε ευρωπαϊκές και αραβικές κουλτούρες. Τέλος, θα επικεντρώσουμε στη σχέση της μουσικής και του χορού με την σύγχρονη πολιτική και κινηματική πραγματικότητα στην Ελλάδα.

«Μουσικές του Κόσμου»

Το μάθημα «Μουσικές του Κόσμου» ανήκει στη 2^η Κατεύθυνση (Κ2ΥΠΟ) και είναι υποχρεωτικό επιλεγόμενο για τους φοιτητές της κατεύθυνσης και ελεύθερης επιλογής για τους φοιτητές των άλλων κατευθύνσεων. Υπό τη σκέπη των «Μουσικών του Κόσμου» θα ασχοληθούμε σε αυτό το εξάμηνο με τις μουσικές της Λατινικής Αμερικής. Θα ξεκινήσουμε με μια σύντομη εισαγωγή στις κοινωνικές και πολιτικές διαστάσεις της ιστορίας της Λατινικής Αμερικής από την ανακάλυψη της το 1492 μέχρι και τον ολοκληρωτικό αποικισμό της από τους Ευρωπαίους και τη αποφασιστική επίδραση -κοινωνική/πολιτισμική και μουσική- του διατλαντικού αφρικανικού δουλεμπορίου. Θα μας απασχολήσουν διαδοχικά οι μουσικές της Καραϊβικής (Rumba, Son, Salsa), της Βραζιλίας (Capoeira, Candomble, Samba), η μεγάλη παράδοση του Tango της Αργεντινής, και θα κλείσουμε με τη περιοχή των Άνδεων και συγκεκριμένα τις μουσικές παραδόσεις του Περού. Θεματικά θα μας απασχολήσουν ζητήματα όπως η σχέση της μουσικής με τη φυλή/εθνότητα και τη συγκρότηση των εθνικών κρατών, η σχέση της μουσικής με την πολιτική και την παγκοσμιοποίηση.

«Μουσικές της Μεσογείου: Βόρεια Αφρική και Μέση Ανατολή»

Το μάθημα αποτελεί συνέχεια του μαθήματος του χειμερινού εξαμήνου (Μουσικές της Μεσογείου: Νότια Ευρώπη και Τουρκία) είναι υποχρεωτικό κατεύθυνσης και ελεύθερης επιλογής για όσους φοιτητές έχουν επιλέξει κάποια άλλη κατεύθυνση στο πρόγραμμά τους σπουδών του τμήματος. Επικεντρώνεται στην μελέτη διαφόρων μουσικών πολιτισμών της Μεσογείου από την πλευρά της εθνομουσικολογίας και της ανθρωπολογίας της μουσικής. Κομβικό σημείο εστίασης του ενδιαφέροντος αποτελεί η σχέση μουσικής και κουλτούρας όπως αυτή αντιμετωπίζεται θεωρητικά και μεθοδολογικά από τις εκάστοτε επιτόπιες εθνομουσικολογικές έρευνες. Μέσα από τη μελέτη συγκεκριμένων μουσικών εθνογραφιών και ακούγοντας επιλεγμένα μουσικά παραδείγματα θα περιηγηθούμε γεωγραφικά στο εαρινό εξάμηνο από το Μαρρόκκο, όπου θα ασχοληθούμε με την μουσική των gnawa και τις τελετουργίες έκστασης, στην Τυνησία και τη μουσική stambeli, στην Αλγερία και τη μουσική gai των Αλγερινών μεταναστών στο Παρίσι, στην Αίγυπτο και τη θρησκευτική μουσική, στην Συρία και τη σούφικη παράδοση του dhikr καθώς και στη σύγχρονη μουσική σκηνή του Ισραήλ και της Παλαιστίνης.

«Μουσικές ταυτότητες και διαδικτυακή εθνογραφία»

Η ανθρωπολογία έχει αγνοήσει σε μεγάλο βαθμό τη δημοφιλή κουλτούρα και τη δημοφιλή μουσική, παρόλο που συνιστά αναπόσπαστο μέρος της καθημερινής ζωής των ανθρώπων. Όλο και περισσότερο, ωστόσο, οι ανθρωπολόγοι και οι εθνομουσικολόγοι στρέφονται στη μελέτη των σύγχρονων αστικών, δυτικών κοινωνιών και δείχνουν ενδιαφέρον για φαινόμενα όπως η παγκοσμιοποίηση και η υπέρβαση σαφών μουσικών και πολιτισμικών ορίων. Η συμβολή της ανθρωπολογίας στο διεπιστημονικό, διεθνές και ιδιαίτερα ανεπτυγμένο πεδίο της σύγχρονης δημοφιλούς μουσικής είναι κυρίως η εθνογραφική προσέγγιση της μουσικής εμπειρίας των ίδιων των ανθρώπων που κάνουν και ακούν μουσική σε συγκεκριμένο ιστορικό και πολιτισμικό πλαίσιο. Στο μάθημα αυτό θα ασχοληθούμε με ζητήματα που αναδεικνύει η ανθρωπολογική ματιά, όπως η συγκρότηση ταυτοτήτων (εθνικών/εθνοτικών, φυλετικών, έμφυλων, κ.ά.) και η δημιουργία μουσικών κοινοτήτων, μελετώντας παραδείγματα από ποικίλες μουσικές κουλτούρες (όπως ποπ, ροκ, ηλεκτρονική, χιπ-χοπ, ρέιβ). Στο μάθημα θα δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στη μελέτη των online μουσικών κοινοτήτων και ταυτοτήτων, καθώς και σε νέα μεθοδολογικά ερωτήματα που θέτει η ανθρωπολογική/εθνογραφική έρευνα στο διαδίκτυο.

«Εθνογραφικές προσεγγίσεις των επιτελεστικών τεχνών»

Στο μάθημα αυτό θα διερευνήσουμε την έννοια της 'επιτέλεσης' (performance), σε σχέση τόσο με τις επιτελεστικές τέχνες (μουσική, θέατρο), όσο και με τις σχετικές επιστημονικές θεωρίες. Οι θεωρίες της επιτέλεσης αποτελούν προϊόντα ποικίλων επιστημονικών κλάδων, όπως οι πολιτισμικές σπουδές, η κοινωνική/πολιτισμική ανθρωπολογία, οι θεατρικές σπουδές, η σημειολογία κ.ά. Μέσα από τη μελέτη συγκεκριμένων παραδειγμάτων θα δούμε με ποιους τρόπους η εθνογραφική έρευνα, δηλαδή η συμμετοχική παρατήρηση και η ενεργός εμπλοκή του ερευνητή στο πεδίο μελέτης του, συμβάλει στην κατανόηση ποικίλων μουσικών και θεατρικών παραδόσεων, αλλά και πώς η θεωρία της επιτέλεσης επηρεάζει την θεωρία και πρακτική της ίδιας της εθνογραφικής έρευνας. Θα δώσουμε ιδιαίτερη έμφαση στο ρόλο που παίζουν οι επιτελεστικές τέχνες στη συγκρότηση ποικίλων κοινοτήτων και ταυτοτήτων (έμφυλων, εθνικών/εθνοτικών, κ.ά.), καθώς και στα μέσα με τα οποία το επιτυγχάνουν.

«Οργάνωση και Διαχείριση Εθνομουσικολογικών Αρχείων»

Βασικές αρχές (μουσικής) βιβλιοθηκονομίας, οργάνωση εθνομουσικολογικού υλικού από την έρευνα έως την προβολή, εθνομουσικολογία και αρχεία, εθνομουσικολογία και μουσεία, εθνομουσικολογία και βιβλιοθήκες, εθνομουσικολογικές καταγραφές και ταξινόμικά συστήματα, σύγχρονες βάσεις εθνομουσικολογικών δεδομένων. Το μάθημα υποστηρίζεται από οπτικοακουστικά παραδείγματα και η βαθμολόγησή του γίνεται με βάση γραπτές εξετάσεις και εκπόνηση εργασίας.

«Εθνογραφικός Κινηματογράφος και Ντοκιμαντέρ»

Κινηματογράφος του πραγματικού (κινηματογράφος της αλήθειας) και μυθοπλασία, κινηματογραφικές σπουδές, εθνογραφία και οπτική ανθρωπολογία, εθνομουσικολογικά φιλμ και μουσικά ντοκιμαντέρ, εθνογραφική ανάλυση και κριτική συζήτηση των ταινιών *Nanook of the North* (Flaherty), *Man with a Movie Camera* (Vertov), *La Chasse de Lion avec l'Arc* (Rousse), *Amir* (Baily) και *Are Are Music* (Zemp). Το μάθημα υποστηρίζεται από οπτικοακουστικά παραδείγματα και η βαθμολόγησή του γίνεται με βάση γραπτές εξετάσεις και εκπόνηση εργασίας.

«Εφαρμοσμένη Εθνομουσικολογία»

Πρακτικές διαστάσεις της εθνομουσικολογίας εκτός του ακαδημαϊκού/επιστημονικού πλαισίου μέσω συμμετοχικής έρευνας δράσης: εθνομουσικολογία και κοινοτική μουσική, εθνομουσικολογία και εκπαίδευση, εθνομουσικολογία και πολιτιστική πολιτική, εθνομουσικολογία και διαχείριση κρίσεων, εθνομουσικολογία και ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, εθνομουσικολογία και αναπτυξιακά προγράμματα, εθνομουσικολογία και ΜΜΕ. Το μάθημα υποστηρίζεται από οπτικοακουστικά παραδείγματα και η βαθμολόγησή του γίνεται με βάση γραπτές εξετάσεις και εκπόνηση εργασίας.

«Μουσική και Κινηματογράφος: Ανθρωπολογικές Προσεγγίσεις»

Μουσική και κινηματογράφος σε ιστορική-ανθρωπολογική προοπτική, σκηνική μουσική, μουσική στον βωβό και στον ηχητικό κινηματογράφο (πρακτικές, λειτουργίες, χρήσεις), θεωρητικά και μεθοδολογικά μοντέλα ανάλυσης της κινηματογραφικής μουσικής, κινηματογραφικά είδη και μουσική, κινηματογραφική μουσική και επιτέλεση, ανθρωπολογία των μέσων, ανθρωπολογία της κινηματογραφικής μουσικής, (εθνο)μουσικολογία του κινηματογράφου. Το μάθημα υποστηρίζεται από οπτικοακουστικά παραδείγματα και η βαθμολόγησή του γίνεται με βάση γραπτές εξετάσεις και εκπόνηση εργασίας.

3. Σεμινάρια της Κατεύθυνσης Εθνομουσικολογίας και Πολιτισμικής Ανθρωπολογίας

«Σεμινάριο I: Μεθοδολογία της έρευνας»

Υποχρεωτικό μάθημα/σεμινάριο που απευθύνεται σε όσους φοιτητές ανήκουν στη Β' Κατεύθυνση «Εθνομουσικολογία και Πολιτισμική Ανθρωπολογία». Αναδεικνύεται η εθνογραφική μεθοδολογία με έμφαση στην επιτόπια έρευνα. Οι φοιτητές μαθαίνουν πώς να σχεδιάζουν, να εκτελούν και να αναδιοργανώνουν την εθνογραφική έρευνα που επιλέγουν να διεξαγάγουν για τις ανάγκες του μαθήματος. Σχολιάζουν κριτικά αντίστοιχο υλικό από δημοσιευμένες εθνογραφικές έρευνες και συντάσσουν σεμιναριακή εργασία με ιδέες, παρατηρήσεις και στοιχεία που αντιστοιχούν σε όλα τα επιμέρους στάδια του σεμιναρίου.

«Σεμινάριο II: Μεθοδολογία της συγγραφής»

Υποχρεωτικό μάθημα/σεμινάριο που απευθύνεται σε όσους φοιτητές ανήκουν στη Β' Κατεύθυνση «Εθνομουσικολογία και Πολιτισμική Ανθρωπολογία». Η εθνογραφική μεθοδολογία ολοκληρώνεται με την ανάδειξη της συγγραφικής συνιστώσας της εθνομουσικολογικής και πολιτισμικής ανθρωπολογικής έρευνας. Οι φοιτητές μαθαίνουν πώς να σχεδιάζουν, να εκτελούν και να αναδιοργανώνουν μια εθνογραφική συγγραφή με αντικείμενο ένα συγκεκριμένο ερευνητικό θέμα. Σχολιάζουν κριτικά αντίστοιχο υλικό από δημοσιευμένες εθνογραφικές μελέτες και συντάσσουν σεμιναριακή εργασία με ιδέες, παρατηρήσεις και στοιχεία που αντιστοιχούν σε όλα τα επιμέρους στάδια του σεμιναρίου.

Στην Κατεύθυνση της Εθνομουσικολογίας και Πολιτισμικής Ανθρωπολογίας υπηρετούν στο Τμήμα μας τα ακόλουθα μέλη ΔΕΠ (επιστημαίνονται με αναγραφή του γνωστικού τους αντικειμένου και των μαθημάτων που συνολικά διδάσκουν):

Κάβουρας Πάυλος, Καθηγητής

ΓΝΩΣΤΙΚΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ: «Πολιτισμική ανθρωπολογία (εθνογραφία της παραδοσιακής μουσικής)»

- ✓ «Μουσικές βιογραφίες»
- ✓ «Σεμινάριο I: Μεθοδολογία της έρευνας»
- ✓ «Μουσική και το ιερό»
- ✓ «Σεμινάριο II: Μεθοδολογία της συγγραφής»

Λιάβας Λάμπρος, Καθηγητής

ΓΝΩΣΤΙΚΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ: «Εθνομουσικολογία»

- ✓ «Αστική λαϊκή μουσική»
- ✓ «Ελληνική παραδοσιακή μουσική»

- ✓ «Ελληνικά λαϊκά μουσικά όργανα»

Χαψούλας Τάσος, Αναπληρωτής Καθηγητής

ΓΝΩΣΤΙΚΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ: «Εθνομουσικολογία»

- ✓ «Εθνομουσικολογία Ι»
- ✓ «Αραβο-περσική Μουσική»
- ✓ «Μουσική καταγραφή και ανάλυση στην εθνομουσικολογία»
- ✓ «Εθνομουσικολογία ΙΙ»

Παπαπαύλου Μαρία, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια

ΓΝΩΣΤΙΚΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ: «Εθνομουσικολογία-Μουσικές της Μεσογείου»

- ✓ «Μουσικές της Μεσογείου: Νότια Ευρώπη και Τουρκία»
- ✓ «Μουσική, Χορός και Πολιτική»
- ✓ «Μουσικές του Κόσμου»
- ✓ «Μουσικές της Μεσογείου: Βόρεια Αφρική και Μέση Ανατολή»

Λαλιώτη Βασιλική, Μόνιμη Επίκουρη Καθηγήτρια

ΓΝΩΣΤΙΚΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ: «Ανθρωπολογία της επιτέλεσης»

- ✓ «Πολιτισμική και μουσική ανθρωπολογία Ι»
- ✓ «Μουσικές ταυτότητες και διαδικτυακή εθνογραφία»
- ✓ «Πολιτισμική και μουσική ανθρωπολογία ΙΙ»
- ✓ «Εθνογραφικές προσεγγίσεις των επιτελεστικών τεχνών»

Πουλάκης Νίκος, ΕΔΙΠ

ΓΝΩΣΤΙΚΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ: «Εθνομουσικολογία και Κινηματογράφος»

- ✓ «Οργάνωση και Διαχείριση Εθνομουσικολογικών Αρχείων»
- ✓ «Εθνογραφικός Κινηματογράφος και Ντοκιμαντέρ»
- ✓ «Εφαρμοσμένη Εθνομουσικολογία»
- ✓ «Μουσική και Κινηματογράφος: Ανθρωπολογικές Προσεγγίσεις»

3. Μουσική Τεχνολογία

Η Κατεύθυνση της Μουσικής Τεχνολογίας ανταποκρίνεται και υλοποιεί τους ακαδημαϊκούς στόχους ενός διεθνώς καθιερωμένου κλάδου μελέτης της μουσικής. Η ραγδαία ανάπτυξη της ψηφιακής τεχνολογίας και του διαδικτύου έχει επηρεάσει δραστικά τον χώρο της μουσικής δημιουργίας, εκτέλεσης και εκπαίδευσης τα τελευταία τριάντα χρόνια. Η Μουσική Τεχνολογία είναι ένας πολύ σημαντικός κλάδος που προσφέρει καινοτόμα εργαλεία για την έρευνα στον χώρο της Συστηματικής Μουσικολογίας και για την καλλιτεχνική δημιουργία και εκτέλεση σε διακεκριμένα Τμήματα Μουσικών Σπουδών των Ευρωπαϊκών και Αμερικανικών Πανεπιστημίων, με εφαρμογές στο χώρο της σύνθεσης, της ερμηνείας με διαδραστικά μέσα, της παραγωγής και της εκπαίδευσης της μουσικής. Από την ανάλυση και επεξεργασία του ηχητικού σήματος έως τη διαχείριση της μουσικής πληροφορίας με υπολογιστικά μοντέλα η Μουσική Τεχνολογία κερδίζει ολοένα και περισσότερο έδαφος στο χώρο της σύγχρονης Μουσικής.

Η Κατεύθυνση της Μουσικής Τεχνολογίας στο ΤΜΣ του ΕΚΠΑ δίνει τη δυνατότητα στους φοιτητές να εξοικειωθούν με τα σύγχρονα ψηφιακά μέσα που χρησιμοποιούνται για την ανάλυση, ηχογράφηση, αισθητική αντίληψη και δημιουργία όλων των ειδών της μουσικής μέσω του πλήρως εξοπλισμένου Στούντιο ηχογράφησης και επεξεργασίας της μουσικής LabMAT (www.labmat.music.uoa.gr). Συγκεκριμένα:

- ✓ Δίνεται η δυνατότητα στους φοιτητές να εμβαθύνουν μέσω των επιστημών της Μουσικής Ακουστικής, της Ακουστικής Χώρων και της Ψυχακουστικής σε θεμελιώδη ζητήματα που αφορούν την εκτέλεση ενός μουσικού οργάνου στο πλαίσιο ενός μουσικού συνόλου ή μιας ορχήστρας βάσει των ακουστικών παραμέτρων του ήχου.
- ✓ Εφαρμόζεται η Μουσική Τεχνολογία στον χώρο της μουσικής δημιουργίας με ψηφιακά μέσα, όπως η ηλεκτρακουστική μουσική, μουσική για video, για τον κινηματογράφο, για ηχητικές εγκαταστάσεις, κ.α.
- ✓ Στον χώρο της μουσικής εκτέλεσης και ερμηνείας η Μουσική Τεχνολογία δίνει τη δυνατότητα στους μουσικούς να χρησιμοποιήσουν κατά τη συναυλία σύγχρονα μέσα ζωντανής επεξεργασίας του ήχου (live electronics) αλλά και διαδραστικών συστημάτων και να εντυφλήσουν σε εξελιγμένες τεχνικές διάδρασης στον χώρο της σύγχρονης μουσικής.
- ✓ Στον χώρο της ερμηνείας εφαρμόζονται τεχνικές ανάλυσης μέσω καινοτόμων μεθόδων ανάκτησης και ταξινόμησης της μουσικής πληροφορίας για την καλύτερη κατανόηση του αυτοσχεδιασμού των διαφορετικών ειδών και στύλ της μουσικής.
- ✓ Μαθήματα που σχετίζονται με τις γνωσιακές επιστήμες παρουσιάζουν τις τελευταίες επιστημονικές εξελίξεις γύρω από την λειτουργία του εγκεφάλου κατά την δημιουργία, εκτέλεση, εκπαίδευση και ακρόαση της μουσικής.
- ✓ Η εισαγωγή σε θέματα ηχοληψίας και επεξεργασίας του ήχου για σύνολα σύγχρονης μουσικής μέσω της μελέτης της Ακουστικής χώρων και της ψυχοακουστικής δίνουν νέα εφόδια σε μουσικούς και μουσικολόγους ερευνητές να στελεχώσουν σημαντικά πολιτιστικά ιδρύματα της χώρας και του εξωτερικού.
- ✓ Η εισαγωγή στον μουσικό προγραμματισμό και η χρήση διαδραστικών εργαλείων στη μουσική δίνει τη δυνατότητα στους φοιτητές για την ανάπτυξη καινοτόμων εφαρμογών στον χώρο της μουσικής εκπαίδευσης, μουσικολογικής έρευνας και μουσικής δημιουργίας.

Τέλος, το **Εργαστήριο Μουσικής Ακουστικής και Τεχνολογίας** του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του ΕΚΠΑ έχει να επιδείξει μια σημαντική δράση στον τομέα της Μουσικής Τεχνολογίας τα τελευταία χρόνια με τη διοργάνωση Διεθνών Συνεδρίων όπως το ICMC (International Computer Music Conference) και Sound and Music Computing (www.icmc14-smc14.net) και τη συμμετοχή σε Ευρωπαϊκά και Εθνικά Προγράμματα, καθιστώντας το Τμήμα

πυρήνα ερευνητικών και καλλιτεχνικών ζυμώσεων στον χώρο της σύγχρονης μουσικής και της ερευνητικής κοινότητας στον διεθνή χώρο της Μουσικής Τεχνολογίας.

Καταγράφονται στη συνέχεια περιγράμματα όλων των μαθημάτων της Κατεύθυνσης της Μουσικής Τεχνολογίας:

«Εισαγωγή στη Μουσική Τεχνολογία»

Στο πλαίσιο του μαθήματος «Εισαγωγή στη Μουσική τεχνολογία» διδάσκονται τα εξής βασικά κεφάλαια: α) ιστορία της μουσικής τεχνολογίας β) βασικά στοιχεία τεχνολογίας ήχου (ανατομία του ηχητικού σήματος) γ) βασικά στοιχεία σχετικά με το υλισμικό (hardware) και λογισμικό (Software) ενός μουσικού σταθμού δ) εφαρμογές της μουσικής τεχνολογίας στη μουσική σύνθεση, εκτέλεση, εκπαίδευση και μουσικολογία ε) τρέχουσες εξελίξεις της έρευνας στο χώρο της μουσικής τεχνολογίας.

«Φυσική και Μουσική Ακουστική»

Στο πλαίσιο αυτού του μαθήματος εξετάζονται βασικά κεφάλαια της Φυσικής Ακουστικής (ταλαντώσεις, κυματική, διάδοση του ήχου) καθώς και κεφάλαια της Μουσικής Ακουστικής (αντικειμενικά χαρακτηριστικά του ήχου), Ψυχοακουστικής (υποκειμενικά χαρακτηριστικά του ήχου) και της Ακουστικής χώρων.

«Εισαγωγή στην Ηλεκτρακουστική Μουσική»

Στο πλαίσιο αυτού του μαθήματος εξετάζονται βασικά κεφάλαια της ιστορίας, μορφολογίας και αισθητικής της ηλεκτρακουστικής μουσικής, καθώς και τα τεχνολογικά μέσα ανάλυσης και σύνθεσης αυτής.

«Σεμινάριο: Τεχνολογίες τραγουδιστής φωνής»

Στο πλαίσιο αυτού του σεμιναρίου παρουσιάζονται βασικά κεφάλαια ακουστικής και ψυχοακουστικής λειτουργίας της τραγουδιστής φωνής καθώς και οι τεχνολογίες που μας βοηθούν στην ανάλυση και κατανόηση του σήματος και της σύνθεσης αυτού. Με εργαλείο τις νέες τεχνολογίες θα προσεγγίσουμε επίσης τη φωνή στο επίπεδο της εξελικτικής βιολογίας, μουσικολογίας, ανθρωπολογίας και αισθητικής.

«Εισαγωγή στην Ηλεκτρονική Ενορχήστρωση»

Στο πλαίσιο του μαθήματος «Εισαγωγή στην ηλεκτρονική ενορχήστρωση» διδάσκονται ειδικά κεφάλαια εγγραφής MIDI ή Audio ακολουθιών μέσα από συγκεκριμένα προγράμματα (sequencers) που βοηθούν τους φοιτητές στην αξιοποίηση της μελέτης των μαθημάτων αρμονίας και αντίστιξης, σύνθεσης και ενορχήστρωσης, καθώς και στην πρακτική εξάσκηση του οργάνου τους και την εκτέλεση ασκήσεων. Οι φοιτητές εξοικειώνονται με τα διάφορα περιφερειακά ενός μουσικού σταθμού καθώς και τη χρήση του πρωτοκόλλου MIDI. Στο πρακτικό σκέλος του μαθήματος οι φοιτητές εντρυφούν στη χρήση ειδικού λογισμικού εγγραφής και επεξεργασίας μουσικών ακολουθιών (CUBASE SX) με στόχο να δημιουργήσουν το δικό τους μουσικό project. Στο θεωρητικό μέρος διδάσκονται θέματα ακουστικής οικολογίας και σύνθεσης ηχοτοπίων καθώς θέματα μελοποίησης. Τελικά project: σύνθεση ηχοτοπίων (με λήψεις) και μελοποιημένη ποίηση. Στο δημιουργικό μέρος οι φοιτητές καλούνται να συνθέσουν ένα δικό τους πρωτότυπο έργο με MIDI και Audio κανάλια με μια συγκεκριμένη θεματική μέσα από μια συμβολική ηχητική προσέγγιση εννοιών, καταστάσεων και θεωριών, όπως ανασύνθεση και σύνθεση ηχοτοπίων και μελοποιημένη ποίηση.

«Σεμινάριο. Μουσική στην κοινότητα»

Αυτό το σεμινάριο, εκτός από το θεωρητικό υπόβαθρο και τις συναντήσεις στο πανεπιστήμιο, έχει και εβδομαδιαία πρακτική άσκηση με άτομα από ειδικές ομάδες (απεξάρτηση, ειδικές ανάγκες, ψυχικά νοσήματα, μετανάστες κλπ). Ο κάθε φοιτητής έχει ένα placement με εβδομαδιαίες επισκέψεις κατά τη διάρκεια του εξαμήνου. Στο θεωρητικό μέρος συζητούνται θέματα νευροφυσιολογίας, μουσικής ψυχολογίας, ψυχιατρικής, μουσικοθεραπείας, ειδικής αγωγής, κ.α. Για το σεμινάριο αυτό συνεργάζεται μια ομάδα καθηγητών του τμήματος, καθώς και εξωτερικοί συνεργάτες. Εξετάζεται με 50% πρακτική εργασία στα πλαίσια ευπαθών ομάδων κατά τη διάρκεια του εξαμήνου (10 επισκέψεις) και 50% με γραπτή εργασία.

«Εισαγωγή στη Μουσική Ψυχολογία»

Το μάθημα αυτό εξετάζει τη μουσική ψυχολογία μέσα από το πρίσμα της συστηματικής μουσικολογίας. Μεταξύ άλλων, συζητούνται θέματα μεθοδολογίας στην ψυχολογία, γνωσιακής μουσικής ψυχολογίας, σχέσης ψυχολογίας και μουσικής ανάλυσης, και ψυχολογίας των συναισθημάτων σε σχέση με τη μουσική. Χρησιμοποιούνται νέες διδακτικές μέθοδοι της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, καθώς και πρακτικές ασκήσεις, ομαδικές εργασίες, εμπειρικές μελέτες, κ.α. Κατά τη διάρκεια του εξαμήνου παρέχεται συνεχής συστηματική εκπαίδευση στη συγγραφή επιστημονικών εργασιών. Εξετάζεται με 50% εβδομαδιαίες εργασίες κατά τη διάρκεια του εξαμήνου και 50% με εξέταση και γραπτή εργασία στο τέλος.

«Μουσική Πληροφορική - Υπολογιστική Μουσικολογία»

Το μάθημα διδάσκεται υπό το πρίσμα της συστηματικής μουσικολογίας, και συζητούνται θέματα τεχνητής νοημοσύνης, υπολογιστικής μουσικολογίας, μουσικών αναπαραστάσεων για υπολογιστή, υπολογιστικής μουσικής ανάλυσης, music information retrieval, κ.α. Το μάθημα έχει θεωρητικό χαρακτήρα και παρέχεται η ελευθερία στον κάθε φοιτητή να το κάνει όσο πρακτικό θέλει, μέσω επιλεκτικών ασκήσεων, εργασιών κλπ. Το μάθημα εξετάζεται με 50% εβδομαδιαίες εργασίες κατά τη διάρκεια του εξαμήνου και 50% με γραπτή εργασία. Η τελική εργασία μπορεί να είναι είτε δοκίμιο, είτε κώδικας (ή ψευδοκώδικας) με δοκίμιο, είτε μουσική ανάλυση με δοκίμιο. Το θέμα είναι ελεύθερο, σχετικό με το μάθημα και συμφωνείται με τη διδάσκουσα.

«Θεωρίες Υπολογιστικής Μουσικής Ανάλυσης 20ου αιώνα»

Το μάθημα εστιάζει σε σημαντικές θεωρίες μουσικής ανάλυσης που αναπτύχθηκαν κατά τον 20ο αιώνα, όπως η Σενκεριανή, η Σημειοτική, και η Γενετική καθώς και η θεωρία Συνόλων Τονικών Υψών. Οι φοιτητές μαθαίνουν τα θεωρητικά της κάθε μεθόδου και μετά εφαρμόζουν την κάθε μέθοδο σε έργα που έχουν επιλεγεί από τη διδάσκουσα και από τους ίδιους. Επίσης συζητούνται και θέματα 21ου αιώνα όπως η μαθηματική μουσική θεωρία, τα Tonnetz, κ.α. Εξετάζεται με 50% εβδομαδιαίες εργασίες κατά τη διάρκεια του εξαμήνου και 50% με εξέταση σαββατοκύριακου (Οι φοιτητές παίρνουν τα θέματα στο σπίτι τους και φέρνουν τις απαντήσεις δύο μέρες αργότερα).

«Γνωσιακή Μουσικολογία - Μουσική Γλώσσα και Νους»

Οι γνωσιακές επιστήμες μπορούν να ορισθούν συνοπτικά ως οι επιστήμες που μελετούν το μυαλό, τον εγκέφαλο και γενικότερα τη φύση της νοημοσύνης. Το μάθημα αυτό έχει πολυ-επιστημονικό χαρακτήρα και αντλεί υλικό από εμπειρικές επιστήμες όπως ψυχολογία, φιλοσοφία, νευροεπιστήμες, πληροφορική, γλωσσολογία και βιολογία. Συζητούνται θέματα μουσικής αντίληψης, μουσικής μνήμης και προσοχής, μουσικών εννοιών και αναπαραστάσεων, ομοιότητας και κατηγοριοποίησης, σχέσεων μουσικής και γλώσσας, μουσικής σημειωτικής. Δίνουμε έμφαση στον όρο *γνωσιακή μουσικολογία*, ως τομέα της συστηματικής εμπειρικής μουσικολογίας. Το μάθημα εξετάζεται με 50% εβδομαδιαίες εργασίες κατά τη διάρκεια του εξαμήνου και 50% με εξέταση ή γραπτή εργασία στο τέλος.

«Τεχνικές Ανάλυσης και Σύνθεσης ήχων»

Στο πλαίσιο του μαθήματος Τεχνικές ανάλυσης και σύνθεσης ήχων διδάσκονται βασικά κεφάλαια ανατομίας του ήχου (αντικειμενικά και υποκειμενικά χαρακτηριστικά), βασικές τεχνικές ανάλυσης, σύνθεσης και επεξεργασίας του ήχου. Στο πρώτο σκέλος του μαθήματος (ανάλυση ήχων) εξετάζονται οι κύριες τεχνικές ανάλυσης του ηχητικού σήματος και

παρουσιάζονται αναλύσεις (κυματομορφές, φάσματα και τρισδιάστατη αναπαρασταση των ηχητικών δειγμάτων) με την βοήθεια ειδικών λογισμικών, για την καλύτερη κατανόηση των παραμέτρων του ήχου (των οργάνων της ορχήστρας και των παραδοσιακών οργάνων). Στο κεφάλαιο ηχητική σύνθεση επιχειρείται η ανασύσταση του ήχου μέσα από τέσσερις διαφορετικές κατηγορίες τεχνικών: διαμόρφωσης, φυσικής μοντελοποίησης, φασματικές τεχνικές και επεξεργασίας του ηχητικού σήματος στο χρόνο. Επίσης, στο τελευταίο κεφάλαιο που σχετίζεται με την επεξεργασία του ήχου εξετάζονται τεχνικές χωροθέτησης του ήχου, επεξεργασίας και αναγνώρισης του ηχητικού σήματος.

«Μουσική για Media»

Στο μάθημα παρουσιάζεται με λεπτομέρεια η δειγματοληψία ήχων, τόσο σε κλασικά hardware sampler των δεκαετιών 1980 και 1990 όσο και σε σύγχρονα, με τις αντίστοιχες υλοποιήσεις σε software. Οι φοιτητές διδάσκονται πως να κάνουν σύνθεση αυτών των δειγμάτων σε «μουσικά» κομμάτια ή ηχητικά τοπία, σε ραδιοφωνική διαφήμιση τύπου jingle ή σε μουσική για εικόνα.

«Διασκευή μουσικού κομματιού με την χρήση Η/Υ – Remix»

Στο μάθημα γίνεται μια λεπτομερής ανάλυση της σχεδίασης ήχου (sound design) σε συνθεσάιζερ όλων των τύπων σύνθεσης ήχου (αναλογικά και ψηφιακά) και τις αντίστοιχες εικονικές αντιγραφές τους για Η/Υ. Αναλύονται οι τρόποι αποδόμησης και ανασύνθεσης ενός μουσικού κομματιού με κριτικές ακροάσεις παραδειγμάτων. Παρουσιάζεται σε DAW (Digital Audio Workstation) οι διάφοροι τρόποι υλοποίησης της διασκευής μουσικού κομματιού.

«Μικρόφωνα – Μεγάφωνα – Ηχεία»

Το εισαγωγικό μάθημα ηχοληψίας παρουσιάζει τα είδη των μικροφώνων σύμφωνα με τον τρόπο μετατροπής του ήχου σε ηλεκτρισμό και τα πολιτικά διαγράμματα. Παρουσιάζονται οι στερεοφωνικές τεχνικές ηχογράφησης με εργαστηριακή πρακτική στο στούντιο. Παρουσιάζονται τα είδη των μεγάλων και τα είδη των κουτιών που τοποθετούνται για να γίνουν ηχεία.

«Εισαγωγή στην Ηχοληψία»

Παρουσιάζονται προχωρημένες τεχνικές ηχοληψίας τόσο στο στούντιο όσο και για ζωντανή μουσική με εργαστηριακή πρακτική, όπως και τεχνικές επεξεργασίας, μίξης και mastering για μια ολοκληρωμένη και σφαιρική γνώση στα θέματα της ηχοληψίας.

«Μουσική Βιομηχανία»

Η εξέλιξη της μουσικής πάντα επηρεαζόταν από την εξέλιξη της τεχνολογίας. Αυτές οι εξελίξεις τα τελευταία 150 χρόνια δημιούργησαν ένα οικοσύστημα βιομηχανικών διαστάσεων, εκμετάλλευσης της μουσικής δημιουργίας προς όφελος των δημιουργών αλλά και των δισκογραφικών εταιριών.

«Ηχοληψία για σχολικές μονάδες»

Το μάθημα έχει σκοπό την προετοιμασία των φοιτητών με βασικές γνώσεις ηχοληψίας, ώστε να μπορούν να χρησιμοποιήσουν τον όποιο ηχοληπτικό εξοπλισμό έχει το σχολείο στο οποίο τοποθετούνται για διδασκαλία.

Στην Κατεύθυνση της Μουσικής Τεχνολογίας υπηρετούν στο Τμήμα μας τα ακόλουθα μέλη ΔΕΠ (επισημαίνονται με αναγραφή του γνωστικού τους αντικειμένου και των μαθημάτων που συνολικά διδάσκουν):

Γεωργάκη Αναστασία, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια

ΓΝΩΣΤΙΚΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ: «Μουσική Τεχνολογία»

- ✓ «Εισαγωγή στη Μουσική Τεχνολογία»
- ✓ «Φυσική και Μουσική Ακουστική»
- ✓ «Εισαγωγή στην Ηλεκτροακουστική Μουσική»
- ✓ «Σεμινάριο: Τεχνολογίες τραγουδιστής φωνής»
- ✓ «Εισαγωγή στην Ηλεκτρονική Ενορχήστρωση»

Αναγνωστοπούλου Χριστίνα, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια

ΓΝΩΣΤΙΚΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ: «Μουσική Πληροφορική»

- ✓ «Σεμινάριο. Μουσική στην κοινότητα»
- ✓ «Εισαγωγή στη Μουσική Ψυχολογία»
- ✓ «Μουσική Πληροφορική - Υπολογιστική Μουσικολογία»
- ✓ «Θεωρίες Υπολογιστικής Μουσικής Ανάλυσης 20ου αιώνα»
- ✓ «Γνωστική Μουσικολογία - Μουσική Γλώσσα και Νους»

Ανδρεοπούλου Αρετή, Επίκουρη Καθηγήτρια

ΓΝΩΣΤΙΚΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ: «Μουσική Τεχνολογία»

- ✓ «Τεχνικές Ανάλυσης και Σύνθεσης ήχων»

Πεϊκίδης Ιωάννης, ΕΤΕΠ

ΓΝΩΣΤΙΚΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ: «Μουσική Τεχνολογία»

- ✓ «Μουσική για Media»
- ✓ «Διασκευή μουσικού κομματιού με την χρήση Η/Υ – Remix»
- ✓ «Μικρόφωνα – Μεγάφωνα – Ηχεία»
- ✓ «Εισαγωγή στην Ηχοληψία»
- ✓ «Μουσική Βιομηχανία»
- ✓ «Ηχοληψία για σχολικές μονάδες»

4. Βυζαντινή Μουσικολογία

Η Κατεύθυνση της Βυζαντινής Μουσικολογίας έχει ως αντικείμενο την επιστημονική-ερευνητική ενασχόληση με όλες τις πτυχές της τροπικής και μονοφωνικής ελληνικής μουσικής ως επιστήμης και ως τέχνης, ως ψαλτικής – γραπτής και άγραφης παραδόσεως και ως κοσμικής – δημοτικής και αστικής μουσικής πράξεως, η ανάπτυξη της οποίας ξεκινά από τον καιρό της αναδείξεως της Κωνσταντινουπόλεως σε πρωτεύουσα του Ανατολικού Ρωμαϊκού Κράτους και η παράδοσή της παραμένει και σήμερα ζωντανή ως μουσική κληρονομιά του λαού μας. Ο ραγδαίος ρυθμός διεύρυνσης, στην Ελλάδα και διεθνώς, ήδη από τον 19° αι., του ενδιαφέροντος γύρω από την Βυζαντινή Μουσική και τα συγγενή αντικείμενα της Υμνογραφίας και της Μετρικής, συνέβαλε

στην δημιουργία ειδικών κέντρων έρευνας και μελέτης αυτής σε πανεπιστημιακό επίπεδο. Ιδιαίτερα στη χώρα μας, η Βυζαντινή Μουσική-Ψαλτική Τέχνη εξετάζεται συστηματικά την τελευταία πεντηκονταετία, με τη μελέτη και την έρευνα του πηγαίου υλικού, το οποίο θησαυρίζεται σε έναν μεγάλο αριθμό (περισσότερα από 7000 χειρόγραφα) ελληνικών μουσικών κωδίκων, από τον 10^ο αι. και δώθε, που περιέχουν τον γραπτό και έντεχνο μουσικό πολιτισμό της βυζαντινής και μεταβυζαντινής μελοποιίας, παραδίδουν δε και τα ποικιλώνυμα και ποικίλα είδη της ελληνικής χριστιανικής υμνογραφίας. Την έρευνα και μελέτη των παντοίων στοιχείων και παρακολουθημάτων αυτού του πλήρους μουσικού πολιτισμού, την κριτική και συνολική αποτίμηση του χαρακτήρα της ελληνόφωνης αυτής μουσικής έκφρασης και κληρονομιάς υποστηρίζει ο ακαδημαϊκός χώρος με πολύπτυχο έργο και επιστημονική ακριβολογία.

Η Κατεύθυνση της Βυζαντινής Μουσικολογίας εστιάζει σε ζητήματα που αφορούν την Θεωρία, την Ιστορία, την Κωδικολογία, την Παλαιογραφία, την Ανάλυση, την Ερμηνεία, την Διδακτική της ελληνικής εκκλησιαστικής μουσικής και ανταποκρίνεται στις ραγδαίες εξελίξεις των βυζαντινών μουσικών σπουδών σε διεθνές επίπεδο με πλήθος μελετημάτων και άρθρων, συμμετοχή σε διεθνή συνέδρια, καινοτόμες επιστημονικές και καλλιτεχνικές προσεγγίσεις. Η αναγκαιότητα της ύπαρξης της Κατεύθυνσης είναι φανερή από το ίδιο το αντικείμενό της, που καταπνέεται με τη μελέτη και την έρευνα όλων των εκφάνσεων και των επιμέρους ενδιαφερόντων του ελληνικού μουσικού πολιτισμού και δίνει την ευκαιρία στους αποφοίτους της να αποκτήσουν σημαντική εξειδίκευση στα επιστημονικά αυτά πεδία.

Ως εκ τούτου στους ακαδημαϊκούς στόχους ίδρυσης και λειτουργίας της Κατεύθυνσης της Βυζαντινής Μουσικολογίας περιλαμβάνονται, κυρίως, τα εξής:

- ✓ Η επιστημονική και ερευνητική ενασχόληση με όλες τις πτυχές της Βυζαντινής Μουσικής και ιδιαίτερα της Ψαλτικής, ως επιστήμης και τέχνης. Η γραπτή και άγραφη σχετική παράδοση της βυζαντινής/κοσμικής/αστικής/δημοτικής/μουσικής πράξης στα βυζαντινά και μεταβυζαντινά χρόνια
- ✓ Η έρευνα και σπουδή σε βάθος της σημειογραφίας κατά τις διάφορες περιόδους εξέλιξής της και η τεκμηρίωση της ορθής ερμηνείας της
- ✓ Η πλήρης καταλογογράφηση των δημιουργημάτων της βυζαντινής και μεταβυζαντινής μελοποιίας σε σειρές Τόμων αμιγών Καταλόγων των χειρογράφων κωδίκων και παράλληλα ο καταρτισμός σειράς Τόμων Εργογραφικών Καταλόγων για καθένα μελουργό
- ✓ Η συστηματική σπουδή και έρευνα της Ιστορίας της βυζαντινής και μεταβυζαντινής Ψαλτικής Τέχνης
- ✓ Η παράλληλη μελέτη του υμνογραφικού λόγου και η συναφής αναφορά σε θέματα Ιστορίας, Υμνολογίας, Λειτουργικής και Τελετουργικής
- ✓ Η ανάπτυξη της συγκριτικής μεθοδολογικής έρευνας και η συστηματική μελέτη των σχέσεων, των επιδράσεων ή και αλληλοεπιδράσεων της Βυζαντινής Μουσικής τόσο με την Λατινική Ψαλτική – Γρηγοριανό Μέλος και άλλα, όσο και με την Αραβοπερσική και την Οθωμανική – Τουρκική Μουσική
- ✓ Η σπουδή και έρευνα της αποδοχής της Βυζαντινής Ψαλτικής από τους άλλους ορθόδοξους λαούς (Γεωργία, Ρωσία, Σερβία, Βουλγαρία, Ρουμανία, Αλβανία και τους αραβόφωνους ορθόδοξους των Πατριαρχείων Ιεροσολύμων και Αντιοχείας), όσον αφορά σε θέματα σημειογραφίας, υμνολογίας, λειτουργικών τύπων και ψαλτικού ρεπερτορίου
- ✓ Η έρευνα, ο εντοπισμός, η αποδελτίωση και η αξιοποίηση του πηγαίου υλικού
- ✓ Η επισήμανση, η μελέτη και η φανέρωση των δημιουργών – μελουργών και των μουσικών δημιουργημάτων τους, διαχρονικά και σφαιρικά: οι πολυάριθμοι, μείζονες και ελάσσονες, μελουργοί και οι συνθέσεις τους, ποιήματα και μέλη ποικίλου χαρακτήρα, είδους και γένους
- ✓ Η μελέτη του έργου των ελλήνων μουσικών κωδικογράφων. Εντοπισμός και αποδελτίωση, σχολιασμός και ευρετηριασμός της βιβλιογραφικής τους δραστηριότητας
- ✓ Η θεωρητική προσέγγιση της Ψαλτικής Τέχνης: εκμάθηση και άσκηση στη χρήση του συστήματος της Νέας Μεθόδου, ευχερίζε παρακολούθηση των διαφόρων εξελικτικών φάσεων της ψαλτικής σημειογραφίας, το καίριο θέμα της εξήγησης, σπουδή της βυζαντινής οκταηχίας, ζητήματα ψαλτικού ρεπερτορίου
- ✓ Η συγκέντρωση και αξιολόγηση των κατά καιρούς εντύπων μουσικών εκδόσεων και κατάρτιση πλήρους Καταλόγου αυτών
- ✓ Η οργάνωση πλήρως ενημερωμένης βιβλιοθήκης χειρογράφων και εντύπων μουσικών βιβλίων, μουσικολογικών μελετημάτων και αρχείου ηχογραφημένου υλικού
- ✓ Καταρτισμός χορού ψαλτών και διδασκαλία ορθής χοραρχίας – διεύθυνσης ενός χορού ψαλτών, με παράλληλη εκμάθηση και ερμηνεία του εξωεκκλησιαστικού - τραγουδιστικού βυζαντινού και μεταβυζαντινού ρεπερτορίου
- ✓ Η ερμηνεία του βυζαντινού μέλους, σύμφωνα με τους κανόνες της επιστημονικής έρευνας αλλά και με σεβασμό στην προφορική ψαλτική παράδοση, από χορούς ψαλτών ή μονοφωνάριδες ψάλτες σε δημόσιες συνάξεις ή όπου αλλού, και η διάδοση με ειδικές ηχογραφήσεις και εκδοτικές ηχητικές παραγωγές
- ✓ Η παρακολούθηση των ερευνών και πορισμάτων, των μελετών και εκδόσεων, της διεθνούς Βυζαντινομουσικολογικής παραγωγής
- ✓ Η σύγχρονη κοινωνιολογική και ανθρωπολογική προσέγγιση της Βυζαντινής Μουσικής, ως ζωντανής τέχνης που εξακολουθεί να επιτελείται επί δισχιλιετία.

Ενισχυτικά προς την Κατεύθυνση, λειτουργεί ήδη το **Εργαστήριο Βυζαντινής Μουσικολογίας**, το οποίο αποσκοπεί στο να εξασφαλίσει στους προπτυχιακούς και τους μεταπτυχιακούς φοιτητές του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών την απαραίτητη υποδομή για την αρτιότερη επιστημονική τους συγκρότηση, τη δυνατότητα γνώσης και χρήσης νέων εργαλείων έρευνας και διδασκαλίας της Μουσικής και την ταχύτερη προσαρμογή στις σημερινές και μελλοντικές απαιτήσεις του βυζαντινομουσικολόγου στην Ελλάδα και στη διεθνή κοινότητα. Σημειώνεται ότι, στην πορεία των τελευταίων ετών έχει σημειωθεί τεράστια επιστημονική πρόοδος σε όλα τα επιμέρους επιστημονικά αντικείμενα της Βυζαντινής Μουσικολογίας. Μεγάλος αριθμός διδακτορικών διατριβών έχουν ολοκληρωθεί ή βρίσκονται στο στάδιο της εκπόνησης, οι οποίες

αντιμετωπίζουν ανάλογα θέματα και προωθούν την έρευνα. Τα τελευταία έτη, από της λειτουργίας της Κατεύθυνσεως, αλλά και της αντίστοιχης ειδίκευσης στο πλαίσιο των Προγραμμάτων Μεταπτυχιακών Σπουδών «Βυζαντινή Μουσικολογία» και «Ψαλτική Τέχνη», έχει προστεθεί και η εκπόνηση πτυχιακών αλλά και μεταπτυχιακών εργασιών, που διευρύνουν ακόμη περισσότερο τον πλούτο αλλά και το εύρος και βάθος της έρευνας και εξασφαλίζουν στους αποφοίτους πολύτιμα επιστημονικά και επαγγελματικά εφόδια.

Το 5ετές πρόγραμμα σπουδών του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών περιλαμβάνει και ένα μεγάλο αριθμό μαθημάτων της Κατεύθυνσης της Βυζαντινής Μουσικολογίας (μαθήματα κορμού, μαθήματα κατεύθυνσης, επιλεγόμενα, σεμινάρια, πτυχιακές εργασίες), που προσφέρουν μια υψηλού επιπέδου επιστημονική συγκρότηση αλλά και επαγγελματική κατάρτιση στους πτυχιούχους της Κατεύθυνσης. Τα μαθήματα αυτά είναι τα ακόλουθα:

1. Μαθήματα που εκπορεύονται από την Κατεύθυνση Βυζαντινής Μουσικολογίας και εντάσσονται στο Υποχρεωτικό Πρόγραμμα Κορμού:

«Βυζαντινή μουσικολογία»

Εύρος και διαστάσεις του γνωστικού αντικείμενου της βυζαντινής μουσικολογίας. Προοιμιακή θεώρηση. Η σχετική ορολογία. Οι παράμετροι της θεωρίας, της σημειογραφίας, της μελοποιίας και αισθητικής, της ιστορίας και της ψαλτικής πράξης, του ίδιου γνωστικού αντικείμενου. Επιμέρους θεωρητικές και πρακτικές ασκήσεις πάνω σε καθεμιά από τις παραπάνω παραμέτρους της βυζαντινής μουσικολογίας.

«Ιστορική επισκόπηση της βυζαντινής μουσικής»

Μια σχετικά αναλυτική επισκόπηση της πορείας της εκκλησιαστικής μουσικής από τους πρώτους χριστιανικούς χρόνους μέχρι σήμερα. Σχεδιάγραμμα της ιστορίας και διάκριση δύο περιόδων, προσημειογραφικής και σημειογραφικής. Επισήμανση των σημαντικών στοιχείων που χαρακτηρίζουν την προσημειογραφική περίοδο, μέσα από φιλολογικές-πατερικές και άλλες ιστορικές μαρτυρίες, προκειμένου να υπάρχει συνέχεια στην εξέλιξη της μουσικής, δηλ. της Ψαλτικής Τέχνης στον χώρο της λατρείας. Γένεση και εξέλιξη της βυζαντινής σημειογραφίας. Χειρόγραφη παράδοση. Τα γένη της βυζαντινής μελοποιίας και η εξέλιξη τους. Μελοουργοί-κωδικογράφοι. Βίος και έργο των κυριοτέρων μουσικών προσωπικοτήτων της Ψαλτικής. Η σύγχρονη μουσικολογική έρευνα. Πρακτικά μουσικά παραδείγματα μέσω ζωντανών και ηχογραφημένων ψαλτικών ερμηνειών.

«Παρασημαντική της Ψαλτικής Τέχνης»

Σκοπός του μαθήματος είναι η παρουσίαση της Βυζαντινής Παρασημαντικής από τον 10ο αι. έως σήμερα. Αναλυτικά μελετώνται οι ακόλουθες ενότητες: Βιβλιογραφία - Ορολογία - Ο χαρακτήρας της Βυζαντινής παρασημαντικής - Περίοδοι της Βυζαντινής Σημειογραφίας - Κριτήρια περιοδολόγησης - Πρώιμες Βυζαντινές σημειογραφίες [950-1177 (Εκφωνητική, Θήτα, Chartres, Coislin, Σλαβικές σημειογραφίες Σηματική και Κοντακαριανή)] - Μέση πλήρης Βυζαντινή σημειογραφία [1177-1670] - Μεταβατική Εξηγητική σημειογραφία [1670-1814] - Νέα αναλυτική Βυζαντινή σημειογραφία [1814-σήμερα] - Άλλα σημειογραφικά συστήματα.

«Ήχοι και ανατολικά τροπικά συστήματα: Α'. Στοιχειώδης θεωρία ψαλτικής»

Η Βυζαντινή Μουσική ή «Ψαλτική» καθώς και ευρύτερα η ελληνική παραδοσιακή μουσική εντάσσεται σε μια ευρύτερη ομάδα μουσικών παραδόσεων της Ανατολικής Μεσογείου με τις οποίες εμφανίζει κοινά μουσικά χαρακτηριστικά. Ένα από τα σπουδαιότερα είναι η αντίληψη της θεωρητικής ανάλυσης με όρους και αρχές που έχουν την καταγωγή τους στην αρχαία ελληνική μουσική θεωρία, εξελίσσονται κατά την εποχή του Βυζαντίου και διαδίδονται με αλληλεπιδράσεις στους γειτονικούς πολιτισμούς (Άραβες, Πέρσες, Οθωμανούς, Σλάβους κ.λπ.). Το σπουδαιότερο και εκτενέστερο μέρος της ελληνικής θεωρίας είναι η τροπικότητα, η οποία στη βυζαντινή παράδοση της Ψαλτικής, που σώθηκε μέχρι τις μέρες μας, εκφράζεται με τους λεγόμενους Ήχους. Σ' αυτό το μάθημα διδάσκονται οι θεμελιώδεις έννοιες της θεωρίας της Ψαλτικής και γενικότερα της ελληνικής παραδοσιακής μουσικής, καθώς και η στοιχειώδης περιγραφή των βασικών Ήχων. Χρησιμοποιούνται ακουστικά ψαλτικά παραδείγματα.

2. Υποχρεωτικά μαθήματα της Κατεύθυνσης Βυζαντινής Μουσικολογίας:

«Θεωρία και πράξη της ψαλτικής τέχνης Ι»

Διδάσκονται οι θεωρητικές αρχές που χρησιμοποιεί η Ψαλτική με εμβάθυνση σε βασικές έννοιες, όπως Τροπικότητα, διαστήματα, παραγωγή και διακρίσεις πολυηχίας, θεωρία των βασικών Ήχων. Ως εγχειρίδιο βάσης χρησιμοποιείται το Μέγα Θεωρητικόν του Χρυσάνθου. Δίνεται μικρό σώμα σημειώσεων με επεκτάσεις και αναλύσεις που γίνονται κατά τη διάρκεια των παραδόσεων.

«Θεωρία και πράξη της ψαλτικής τέχνης ΙΙ»

Σε συνέχεια του μαθήματος «Θεωρία και πράξη της ψαλτικής τέχνης Ι» διδάσκεται εκτενώς η τροπική ανάλυση των Ήχων και των Συστατικών τους, με πλούσια σειρά παραδειγμάτων και αναφορές σε παράλληλα τροπικά Ανατολικά Συστήματα.

«Ιστορία της βυζαντινής μουσικής Ι»

Ιστορικοί σταθμοί-περίοδοι της Ψαλτικής Τέχνης από τον 10ο αιώνα μέχρι σήμερα, όπως ορίζονται από σπουδαία γεγονότα και πραγματώσεις, χαρακτηριστικές φάσεις και σταδιακές αλλαγές στη γραφή, τη μορφή και το ύφος, αλλά και από πρωτοπόρους δημιουργούς. Παρουσίαση της ζωής και του έργου των κυριοτέρων μελοουργών μέχρι και τον 15ο αιώνα, δια της συναρμολόγησεως διαφόρων ειδήσεων, επιμελώς περισυναγομένων από τον μουσικό χειρόγραφο θησαυρό. Πρακτικά μουσικά παραδείγματα μέσω ηχογραφημένων ψαλτικών ερμηνειών, ακολουθούμενα από σχόλια γύρω από την μελοποιητική τους τακτική. Έρευνα των φοιτητών σε μουσικά χειρόγραφα και σε καταλόγους αναλυτικής περιγραφής μουσικών κωδίκων για την αναζήτηση των σχετικών με τους μελοουργούς της εξεταζομένης εποχής μουσικών έργων.

«Ιστορία της βυζαντινής μουσικής ΙΙ»

Η μουσική δράση στην Κρήτη και την Κύπρο κατά τον 15ο και 16ο αιώνα. Προπαρασκευή και νέα μεγάλη άνθηση της Ψαλτικής [1580-1720/30] (Αναγέννηση της Ψαλτικής σε όλο το φάσμα του εκκλησιαστικού ρεπερτορίου - νέες μουσικές τάσεις, καινούργια μουσικά είδη, επώνυμες μελοποιήσεις μουσικών βιβλίων, δημιουργία νέων τύπων κωδίκων, σμικρύνσεις μελών, πρώτες προσπάθειες για απλοποίηση της παραδοσιακής σημειογραφίας). Μουσική αναδημιουργία, μεταρρυθμιστικές διεργασίες, μελοποιητική και σημειογραφική ανανέωση, προσπάθειες για αντικατάσταση του καθιερωμένου σημειογραφικού συστήματος από άλλα ιδιότυπα ή αλφαβητικά [1730-1820]. Πρόσφατη ιστορία [1820-

σήμερα] (Πατριαρχικές Μουσικές Σχολές, έντυπες εκδόσεις, μουσικολογικά περιοδικά, η εισαγωγή του αρμονικού ιδιώματος από την ίδρυση του νέου ελληνικού κράτους, η παράλληλη τάση απλοποίησης του παραδοσιακού βυζαντινού μέλους και η προσπάθεια προσαρμογής του στα δυτικοευρωπαϊκά πρότυπα, ηχογραφήσεις, μελοποιητική ένδεια και προσαρμογές). Πρακτικά μουσικά παραδείγματα μέσω ηχογραφημένων ψαλτικών ερμηνειών, ακολουθούμενα από σχόλια γύρω από την μελοποιητική τους τακτική. Έρευνα των φοιτητών σε μουσικά χειρόγραφα και σε καταλόγους αναλυτικής περιγραφής μουσικών κωδίκων για την αναζήτηση των σχετικών με τους μελωργούς της εξεταζόμενης εποχής μουσικών έργων.

«Προθεωρία της ψαλτικής τέχνης I & II»

Μελετώνται βυζαντινές και μεταβυζαντινές θεωρητικές συγγραφές, η συνήθης Προθεωρία (με τις σχετικές ασκήσεις μουσικής προγύμνασης, τις μεθόδους εκμάθησης των θέσεων της Ψαλτικής, αλλά και τα πολύ ενδιαφέροντα εποπτικά σχήματα διδασκαλίας της Τέχνης), αλλά και καθαυτή η ψαλτική πράξη (τόσο στην γραπτή της εκδοχή, αυτήν της παρασημασμένης μελωδίας, όσο και στην αντίστοιχη προφορική, εκείνη της ποικιλότροπης φωνητικής ερμηνείας) και συνεκτιμώνται όλα αυτά τα δεδομένα υπό τη διάθεση μιας έρευνας πιο ανοιχτής σε όποιες πιθανώς λανθάνουσες ποικίλης άλλης προοπτικής αναγνώσεις της συνόλης θεωρίας της Ψαλτικής Τέχνης. Αναζητείται οτιδήποτε συμβατό με υποθετικά υπάρχουσες παράλληλες αποχρώσεις του όποιου θεωρητικού λόγου, εκκινώντας συνήθως πέρα από κάθε αναμενόμενη και συνήθη προσέγγιση του πράγματος, επί τη βάσει ενός εξαιρετικής σημασίας «τρίπτυχου», που περιλαμβάνει: τον **λόγο** (τη θεωρητική περιγραφή – γραπτή και προφορική – ενός μουσικού φαινομένου: μουσικολογία), το **σχήμα** (ένα σύμβολο, που περιγράφει – γραφιστικά – το ίδιο αυτό μουσικό φαινόμενο) και βέβαια τη **μουσική** (κυρίως στον τύπο παρασημασμένων ασκήσεων, με τη φωνητική ερμηνεία των οποίων επιτυγχάνεται όχι μόνον η κατάλληλη προετοιμασία, αλλ' ακόμη και η ειδικότερη ανάλυση του όποιου μουσικού φαινομένου). Το προβαλλόμενο «τρίπτυχο» παρέχει την ευχέρεια κατανόησης (και – ως εκ τούτου – εποπτικής και επαγωγικής διδασκαλίας) ενός ογκώδους θεωρητικού υλικού, που – στις περισσότερες περιπτώσεις – κείται δύσληπτο έως ακατανόητο στα σχετικά χειρόγραφα και στις ειδικές επιστημονικές εκδόσεις· κατανόησης μέσω διαφορετικών – κάθε φορά – τρόπων· διδασκαλίας κάτω και από άλλο – σε κάθε περίπτωση – πρίσμα.

«Παλαιογραφία της Βυζαντινής Σημειογραφίας Ι»

Σκοπός του μαθήματος είναι η μελέτη και ανάλυση της Βυζαντινής Σημειογραφίας προ του 1814 καθώς και η παρουσίαση των χαρακτηριστικών και της λειτουργίας της. Έμφαση δίνεται στην εκμάθηση της Μέσης πλήρους Βυζαντινής Σημειογραφίας (1177-1670) καθώς και στην Μεταβατική Εξηγητική σημειογραφία (1670-1814) κυρίως μέσω ανάλυσης παλαιογραφικών μουσικών κειμένων. Μελετώνται οι ακόλουθες ενότητες: Βιβλιογραφία – Προθεωρία – Φωνητικά και άφωνα σημεία της Μέσης Πλήρους Βυζαντινής σημειογραφίας – Μέθοδοι των θέσεων – Το «Μέγα Ίσον» του Ιωάννη Κουκουζέλη – Συνδυασμοί σημάδιων για τη δημιουργία θέσεων – Χρήση των θέσεων και χαρακτηρισμός – Βυζαντινές θεωρητικές συγγραφές και οι εξ αυτών προκύπτουσες πληροφορίες.

«Παλαιογραφία της Βυζαντινής Σημειογραφίας II»

Το μάθημα αποτελεί συνέχεια του προηγούμενου. Διακρίνεται στις ακόλουθες ενότητες: Εισαγωγή στην ανάλυση με δομικό στοιχείο τις θέσεις της Βυζαντινής σημειογραφίας – Το φαινόμενο του καλλωπισμού βυζαντινών συνθέσεων ως εξελικτική διαδικασία διαφοροποίησης του μέλους, οι τεχνικές και τα αποτελέσματά του – Η εξηγητική σημειογραφία από την εμφάνισή της και έως την τελική διαμόρφωση της Νέας Μεθόδου σημειογραφίας. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην μελέτη συγκριτικών παραδειγμάτων.

«Ψαλτική και ελληνική δημοτική μουσική»

Η μουσική συγγένεια των δύο χώρων έχει πολλές φορές επισημανθεί στο παρελθόν. Αφού εξετασθούν συνοπτικά τα σημεία επαφής των δύο χώρων (γλώσσα, ποικιλία διαστημάτων, τροπικότητα, μελοποιητικές τεχνικές, ανθρωπολογικοί παράγοντες κλπ) καθώς και οι κυριότερες διαφορές τους (οργανοχρησία, κοσμικός ή μη χαρακτήρας, ποικιλία τοπικών παραδόσεων κλπ), διερευνάται περαιτέρω το βάθος και η έκταση αυτής της σχέσης με βάση το κριτήριο της τροπικής ανάλυσης. Επικεντρώνοντας στις βασικές διαιρέσεις και κλάδους της Οκταηχίας, αναλύονται τροπικά αντίστοιχα προς αυτές κομμάτια δημοτικής μουσικής, αντιπροσωπευτικά των κυριοτέρων τοπικών ελληνικών παραδόσεων. Χρησιμοποιείται σχετικό ηχητικό υλικό και δισκογραφία.

«Αντιπαροβολές Βυζαντινού και Λατινικού μέλους»

Στο μάθημα εξετάζονται τα σημεία σύγκλισης του Βυζαντινού και του Λατινικού μέλους. Συγκεκριμένα μετά την παρουσίαση της βιβλιογραφίας και του θέματος στο σύνολό του εξετάζονται τα ακόλουθα: Σχέσεις μεταξύ ανατολικού και δυτικού εκκλησιαστικού μέλους – Βυζαντινή και λατινική οκτωηχία (θεωρητικές συγγραφές, απηχήματα ήχων – τρόπων, Tonarii): σημεία σύγκλισης και απόκλισης των δύο τροπικών συστημάτων – Λειτουργικά μουσικά χειρόγραφα – Είδη του μέλους – Ακολουθίες – Σημειογραφία – Βυζαντινές επιρροές στο λατινικό μέλος (Κάτω Ιταλία) – Βενετοκρατία: επιρροές του λατινικού μέλους στο βυζαντινό (μελοποιητικές και λειτουργικές πρακτικές, κείμενα, δίσκωνες και τετράφωνες βυζαντινές συνθέσεις).

«Κοσμικό ρεπερτόριο σε βυζαντινή παρασημαντική»

Με τη σημειογραφία της Βυζαντινής Μουσικής καταγράφηκε πλην της Ψαλτικής και ένα σημαντικό ποσό κοσμικού ρεπερτορίου. Το ρεπερτόριο αυτό αφορά κυρίως τη λεγόμενη Λόγια Μουσική της Πόλης σε φόρμες αραβοπερσικές και αριθμεί περί τις 4500 σελίδες καταγραφών στα χειρόγραφα της Ψαλτικής και άλλες 2500 περίπου σελίδες στις έντυπες εκδόσεις. Ρεπερτόριο επίσης του τύπου του σχολικού τραγουδιού καταγράφηκε περί το τέλος του 19ου αι., ενώ μεγάλος όγκος καταγραφών ιδίως κατά τον 20ό αι. αφορά το ελληνικό Δημοτικό τραγούδι. Αυτό το υλικό εκτός από τη σημασία που έχει για την παρακολούθηση της ελληνικής μουσικής Ιστορίας και τη σχέση της Ψαλτικής με τα κοσμικά μουσικά είδη, αποτελεί πλέον σπουδαία πηγή και για την ευρύτερη παράδοση της Ανατολικής Μεσογείου από άποψη αρχαιότητας και έκτασης δεδομένων. Στο μάθημα εξετάζονται εποπτικά οι σημαντικότερες πηγές καθώς και ειδικά θέματα που ανακύπτουν, όπως θέματα ιστορικής Μουσικολογίας, Μορφολογίας, Θεωρίας και Εξήγησης κοσμικών μελών από την Παλαιά Παρασημαντική.

«Ψαλτική και νεότερη ελληνική αστική λαϊκή μουσική»

Ένα μεγάλο μέρος της νεοελληνικής λαϊκής αστικής μουσικής εμφανίζει μουσικές συγγενείες με την Ψαλτική. Ανχνεύουμε τα επί μέρους είδη και τα σημεία επαφής που αφορούν αυτήν τη σχέση σε μια διαχρονική εξέταση μοιρασμένη σε εποχές βάσει σημαντικών αλλαγών (μικρασιατική καταστροφή, επικράτηση μπουζουκιού, εμφάνιση ιδιαίτερων μουσικών ρευμάτων, όπως «ρεμπέτικου, έντεχνου, πολιτικού,» τραγουδιού, κ.λπ.). Χρησιμοποιώντας το εργαλείο της τροπικής ανάλυσης, επιχειρούμε να εντοπίσουμε ρεπερτόριο που φέρει τα συγγενέστερα προς τον πυρήνα της βυζαντινής Οκταηχίας τροπικά χαρακτηριστικά. Χρησιμοποιείται σχετικό ηχητικό υλικό από τη δισκογραφία.

«Βυζαντινή Μουσική σε δυτικές σημειογραφίες»

Στο μάθημα εξετάζονται οι ακόλουθες ενότητες: Βιβλιογραφία – Οι έννοιες εξήγηση και μεταγραφή: η σχέση μεταξύ τους – Αναγκαιότητα της εξήγησης – Χρησιμότητα των μεταγραφών – Εξηγήσεις ως μεταγραφές της Βυζαντινής σημειογραφίας σε άλλα συστήματα γραφής (π.χ. αλφαριθμητικά συστήματα κ.α.) – Το σύστημα μεταγραφής των Monumenta Musicae Byzantinae – Μεταγραφή της Αναλυτικής Βυζαντινής Σημειογραφίας στο πεντάγραμμο: δύσκολα

σημεία μεταγραφών – Ασκήσεις – Μεταγραφή της Μέσης Πλήρους Βυζαντινής σημειογραφίας σε δυτικά συστήματα γραφής – Ασκήσεις.

«Λατρεία και μουσική στο Βυζάντιο»

Γένεση και εξέλιξη της χριστιανικής λατρείας. Λειτουργικοί τύποι. Ευχολόγια και Τυπικά. Τυπικές διατάξεις σε μουσικούς κώδικες. Λειτουργικά και μουσικά βιβλία. Οι βασικοί μουσικοί κώδικες κατά τα τρία γένη της μελοποιίας και τα λειτουργικά βιβλία στα οποία βρίσκεται διεσπαρμένο το περιεχόμενο των μουσικών βιβλίων. Λειτουργικομουσικολογική εξέταση και σχολιασμός των Λειτουργιών του βυζαντινού τύπου και των δύο πλουσιότερων σε υμνογραφία νυχθήμερων ακολουθιών (Εσπερινού και Όρθρου) του μοναστηριακού Τυπικού. Ο κοσμικός βυζαντινός τύπος και οι ακολουθίες του. Ψαλτικές αλληλοεπιδράσεις μεταξύ των δύο Τυπικών. Λειτουργική και ψαλτική ορολογία.

«Βυζαντινή και μεταβυζαντινή μελοποιία»

Οι όροι μελοποιία-μορφολογία. Συνοπτική ερμηνευτική προσέγγιση. Η ποικιλία των ειδών της μελοποιίας. Οι «θέσεις» των σημάδιων ως συγκεκριμένο μόρφωμα της μελοποιίας κατά τα τρία γένη μελών. Ιστορική επισκόπηση της παράδοσης του μέλους των κυριότερων ποιημάτων των τριών γενών μελοποιίας (στιχηραρικού, ειρμολογικού, παπαδικού) και μορφολογικός σχολιασμός των μεγάλων μορφών της μελοποιίας: η Δοξολογία, η Παπαδική (Ανοιξαντάρια-Μακάριος ανήρ-Πολυέλεος-Ώμος-Προκείμενα-Χερουβικό-Κοινωνικό κ.α.), το παλαιό και το νέο Στιχηράριο, το Ειρμολόγιο, το Καλοφωνικό Ειρμολόγιο, η «καλοφωνία» της ψαλτικής τέχνης, το Μαθηματάριο, το Κοντακάριο, το Κρατημάταριο κ.ο.κ. Μουσικά παραδείγματα (από επιλεγμένες ηχογραφημένες ερμηνείες) και υποτυπώδης πρακτική άσκηση επι των θέσεων του στιχηραρικού γένους μελοποιίας, βάσει σχετικών μεθόδων εκ της προθεωρίας της παπαδικής.

3. Μαθήματα Επιλογής της Κατεύθυνσης Βυζαντινής Μουσικολογίας:

«Ορθογραφία της βυζαντινής παρασημαντικής»

Γενικά περί της τακτικής των μουσικών καταγραφών, προοιμαϊκή ιστορικομουσικολογική παρουσίαση του θέματος. Θεωρητική αναφορά στην ορθογραφία της ψαλτικής σημειογραφίας και στη ρυθμοποιία της ελληνικής μουσικής (με χρήση επιλεγμένων μουσικών παραδειγμάτων από βυζαντινούς ύμνους και δημοτικά τραγούδια). Μουσικές καταγραφές βυζαντινών ύμνων και δημοτικών τραγουδιών στην σημειογραφία της ψαλτικής τέχνης, καθ' υπαγόρευση.

4. Σεμινάρια της Κατεύθυνσης Βυζαντινής Μουσικολογίας:

«Σεμινάριο: Μεθοδολογία καταλογογράφησης μουσικών χειρογράφων»

Κριτική επισκόπηση της σχετικής βιβλιογραφίας. Οι κατά καιρούς μέθοδοι καταλογογράφησης μουσικών χειρογράφων. Διαμόρφωση μιας σύγχρονης, μουσικολογικά επωφελούς, μεθοδολογίας καταλογογράφησης. Πλήρης περιγραφή αυτής και πρακτική εφαρμογή πάνω σε μουσικούς κώδικες. Συγγραφική άσκηση: αναλυτική καταλογογράφηση και εξαντλητικός κωδικολογικός και μουσικολογικός σχολιασμός δεδομένου μουσικού χειρογράφου.

«Σεμινάριο: Προσωπογραφίες μελουργών»

Έρευνα, μελέτη και παρουσίαση της ταυτότητας και του ανεπανάληπτου έργου ανυπέρβλητων ελλήνων μελουργών, μέσα από τον αρίφνητο πλούτο της χειρόγραφης παράδοσης, συμπληρωματικά βέβαια και με την καταφυγή στην παλαιότερη και σύγχρονη βιβλιογραφία. Η έρευνα επικεντρώνεται σε μουσικούς που έδρασαν μετά την άλωση. Η περίοδος αυτή έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, καθώς οι ιστορικές συνθήκες διαμορφώνουν μια καινούργια πραγματικότητα, που δεν έχει μελετηθεί συστηματικά, παρ' όλο που το υλικό της είναι σχεδόν όλο επώνυμο. Η μουσική ιστορία της εποχής γίνεται φανερό μέσα από ένα πλουσιώτατο έργο που εκπροσωπεί την παράδοση, όπως διαμορφώνεται με τις νέες συνθήκες, αλλά και από άλλες πρωτότυπες συνθέσεις που ερμηνεύουν καλύτερα την καινούργια διαμορφωμένη μουσική πραγματικότητα.

«Σεμινάριο: Ειδικά θέματα Βυζαντινής Μουσικολογίας»

Στο πλαίσιο του Σεμιναρίου εξετάζονται ομάδες συνθέσεων κρητικής προελεύσεως, όπως οι στίχοι «εις την έναρξιν της θείας Λειτουργίας» ή οι συνθέσεις του Συμβόλου της Πίστεως. Σκοπός του ερευνητικού αυτού μαθήματος είναι να ασκηθούν οι φοιτητές στην μεθοδολογία της έρευνας μέσω μικρών εργασιών επί τη βάσει των διαζουσών κρητικών συνθέσεων. Διακρίνεται στις εξής ενότητες: συγκέντρωση, μελέτη και εκτίμηση της σχετικής βιβλιογραφίας, μελέτη των πηγών-ταξινόμηση των σχετικών συνθέσεων ανά περίοδο, συνθέτη, ήχο, μελέτη των σχετικών συνθέσεων, ανάλυση και επιστημονικός σχολιασμός, συγγραφή εργασίας.

Στην Κατεύθυνση της Βυζαντινής Μουσικολογίας υπηρετούν στο Τμήμα μας τα ακόλουθα μέλη ΔΕΠ (επισημαίνονται με αναγραφή του γνωστικού τους αντικειμένου και των μαθημάτων που συνολικά διδάσκουν):

Χαλδαιάκης Αχιλλεύς, Καθηγητής

ΓΝΩΣΤΙΚΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ: «Βυζαντινή Μουσικολογία και Ψαλτική Τέχνη»

- ✓ «Βυζαντινή μουσικολογία»
- ✓ «Βυζαντινή και μεταβυζαντινή μελοποιία»
- ✓ «Προθεωρία της ψαλτικής τέχνης Ι»
- ✓ «Προθεωρία της ψαλτικής τέχνης ΙΙ»
- ✓ «Ορθογραφία της βυζαντινής παρασημαντικής»
- ✓ «Σεμινάριο: Μεθοδολογία καταλογογράφησης μουσικών χειρογράφων»

Μπαλαγεώργος Δημήτρης, Αναπληρωτής Καθηγητής

ΓΝΩΣΤΙΚΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ: «Βυζαντινή Μουσικολογία»

- ✓ «Σεμινάριο: Προσωπογραφίες μελουργών»
- ✓ «Λατρεία και μουσική στο Βυζάντιο»
- ✓ «Ιστορία της βυζαντινής μουσικής Ι»
- ✓ «Ιστορική επισκόπηση της βυζαντινής μουσικής»
- ✓ «Ιστορία της βυζαντινής μουσικής ΙΙ»

Αποστολόπουλος Θωμάς, Αναπληρωτής Καθηγητής

ΓΝΩΣΤΙΚΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ: «Βυζαντινή Μουσική και μουσικές παραδόσεις της Ανατολικής Μεσογείου»

- ✓ «Θεωρία και πράξη της ψαλτικής τέχνης Ι»
- ✓ «Ψαλτική και νεότερη ελληνική αστική λαϊκή μουσική»

- ✓ «Κοσμικό ρεπερτόριο σε βυζαντινή παρασημαντική»
- ✓ «Θεωρία και πράξη της ψαλτικής τέχνης II»
- ✓ «Ψαλτική και ελληνική δημοτική μουσική»
- ✓ «Ήχοι και ανατολικά τροπικά συστήματα: Α'. Στοιχειώδης θεωρία ψαλτικής»

Κρητικού Φλώρα, Μόνιμη Επίκουρη Καθηγήτρια

ΓΝΩΣΤΙΚΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ: «Βυζαντινή Μουσικολογία»

- ✓ «Παρασημαντική της Ψαλτικής Τέχνης»
- ✓ «Παλαιογραφία της Βυζαντινής Σημειογραφίας I»
- ✓ «Βυζαντινή Μουσική σε δυτικές σημειογραφίες»
- ✓ «Παλαιογραφία της Βυζαντινής Σημειογραφίας II»
- ✓ «Σεμινάριο: Ειδικά θέματα Βυζαντινής Μουσικολογίας»
- ✓ «Αντιπαραβολές Βυζαντινού και Λατινικού μέλους»

Συστατικές ενότητες του προγράμματος

Το Πρόγραμμα των μαθημάτων συγκροτείται από τέσσερις συστατικές ενότητες

- Η πρώτη συστατική ενότητα είναι το Πρόγραμμα Κορμού, με υποχρεωτικά μαθήματα (**Υποχρεωτικά Κορμού, ΥΚ**), τα οποία παρακολουθούν όλοι οι φοιτητές. Τα μαθήματα περιλαμβάνουν με την δέουσα αναλογία μαθήματα όλων των Τομέων, στο βαθμό που αυτά κρίνονται απαραίτητα για την κατάρτιση του νέου επιστήμονα αποφοίτου του Τμήματος Μουσικών Σπουδών.
- Η δεύτερη συστατική ενότητα είναι το Πρόγραμμα Κατεύθυνσης και συγκροτείται από **υποχρεωτικά μαθήματα κατεύθυνσης (Κ1ΥΠΟ, Κ2ΥΠΟ, Κ3ΥΠΟ, Κ4ΥΠΟ)**, ανάλογα με την κατεύθυνση που εξυπηρετούν), τα οποία είναι υποχρεωτικά για όσους ακολουθούν τη συγκεκριμένη κατεύθυνση. Για τους υπολοίπους μπορούν να λογίζονται και ως ελεύθερης επιλογής. Κάθε φοιτητής πρέπει να παρακολουθήσει 15 τέτοια μαθήματα.
- Εκτός των υποχρεωτικών κατεύθυνσης, υπάρχει και η συστατική ενότητα των Σεμιναρίων, τα οποία κατά κανόνα (αλλά όχι πάντα υποχρεωτικά) είναι συναφή και συναρτώνται προς μία από τις τέσσερις κατευθύνσεις (**Κ1ΣΕΜ, Κ2ΣΕΜ, Κ3ΣΕΜ, Κ4ΣΕΜ**) καθώς και η **πτυχιακή εργασία (ΠΕ)**.
- Τέλος, υπάρχει η ενότητα των μαθημάτων Επιλογής. Αυτά διακρίνονται σε
 - μαθήματα επιλογής που συναρτώνται προς μία των κατευθύνσεων (**Κ1ΕΠΙ, Κ2ΕΠΙ, Κ3ΕΠΙ, Κ4ΕΠΙ**), και σε
 - μαθήματα ελεύθερης επιλογής (**ΕΕ**) που δεν συναρτώνται προς καμία κατεύθυνση, όπως π.χ. ορισμένα μαθήματα παιδαγωγικής ή μαθήματα που οι φοιτητές μπορούν να πάρουν από άλλα Τμήματα της Φιλοσοφικής Σχολής ή και άλλων Σχολών του Πανεπιστημίου Αθηνών.
 - (περισσότερα περί μαθημάτων επιλογής βλ. παρακάτω)
- Δεν ορίζεται χρονικό όριο για τη μετάβαση από το Πρόγραμμα Κορμού στο Πρόγραμμα Κατεύθυνσης, αλλά η μετάβαση αυτή θεμελιώνεται από τα μαθήματα και μόνο. Παραμένει σε ισχύ το Ενδεικτικό Πρόγραμμα, που λειτουργεί, όμως, ως σύσταση και όχι ως δέσμευση προς τους φοιτητές. Οι φοιτητές θα μπορούν, ακολουθώντας το Ενδεικτικό Πρόγραμμα, να ολοκληρώνουν το σύνολο των υποχρεωτικών μαθημάτων Κορμού στα τέσσερα πρώτα εξάμηνα.
 - Οι κατευθύνσεις συγκροτούνται με συγκεκριμένα υποχρεωτικά μαθήματα κατεύθυνσης για κάθε μία εξ αυτών (τα οποία, παράλληλα, προσφέρονται και ως επιλεγόμενα μαθήματα στο πλαίσιο των άλλων κατευθύνσεων). Σύμφωνα με απόφαση της

Γενικής Συνέλευσης στις 8 Ιουλίου 2013, ορισμένα από τα μαθήματα κατεύθυνσης μπορεί να είναι κοινά σε περισσότερες της μιας κατευθύνσεις. Επίσης, κάθε κατεύθυνση μπορεί να προσφέρει, αναλόγως των περιστάσεων, περισσότερα των 15 απαιτούμενων μαθήματα κατεύθυνσης. Στην περίπτωση αυτή, ο κάθε φοιτητής μπορεί να επιλέξει στη διάρκεια των σπουδών του το μέγιστο 15 υποχρεωτικά μαθήματα κατεύθυνσης. Από το ακαδ. έτος 2015-16, παρκετά τέτοια μαθήματα προσφέρονται και από άλλα Τμήματα του Πανεπιστημίου Αθηνών, και λογίζονται ως μαθήματα Κ2ΥΠΟ ή μπορούν να δηλωθούν ως μαθήματα ελεύθερης επιλογής για τις λοιπές κατευθύνσεις (βλ. πιο κάτω, στο ενδεικτικό πρόγραμμα).

- Για λόγους μηχανογράφησης, ο φοιτητής θα πρέπει να δηλώσει την κατεύθυνση που επιλέγει. Η δήλωση κατεύθυνσης πρέπει να γίνεται το νωρίτερο στην αρχή του 5^{ου} εξαμήνου (3^{ου} έτους) ή αργότερα, με γραπτή δήλωση που συμπληρώνεται σε ειδικό έντυπο της Γραμματείας.
- Ο φοιτητής έχει το δικαίωμα να δηλώσει κατεύθυνση εάν έχει ολοκληρώσει επιτυχώς (περάσει) τουλάχιστον τα μαθήματα κορμού που είναι συναφή με την κατεύθυνσή του. Οι τομείς θα ορίζουν ποια ακριβώς μαθήματα θα πρέπει να έχουν περάσει οι φοιτητές για να δηλώσουν κατεύθυνση.
- Η δήλωση κατεύθυνσης γίνεται κυρίως για οργανωτικούς λόγους και δεν έχει δεσμευτικά χρονικά όρια ως προς την παρακολούθηση μαθημάτων. Ο φοιτητής μπορεί να παρακολουθήσει μαθήματα κατεύθυνσης ακόμη και πριν τη δήλωση κατεύθυνσης, εφόσον έχει αποφασίσει εκ των προτέρων για το ποια κατεύθυνση θα ακολουθήσει. Εάν στην πορεία αλλάξει γνώμη, μπορεί και πάλι να κρατήσει και να προσμετρήσει τα μαθήματα αυτά ως μαθήματα Ελεύθερης Επιλογής (ΕΕ).
- Επίσης, ο φοιτητής μπορεί να παρακολουθήσει μαθήματα κορμού (ΥΚ) ακόμη και μετά το 2^ο έτος, αν έτσι κρίνει καλύτερο γι' αυτόν.
- Ο τίτλος σπουδών που χορηγείται είναι ενιαίος και επ' αυτού αναγράφεται η κατεύθυνση (αποφάσεις ΓΣ ΤΜΣ και Πανεπιστημιακής Συγκλήτου του ΕΚΠΑ άνοιξη 2015).

Μαθήματα και πιστωτικές μονάδες

Το σύνολο των μαθημάτων που πρέπει να παρακολουθήσει ο φοιτητής είναι 50. Σε αυτά προστίθενται τα 2 σεμινάρια, τα οποία ευλόγως συναρτώνται προς τις κατευθύνσεις (**K1ΣΕΜ, K2ΣΕΜ, K3ΣΕΜ, K4ΣΕΜ**) και η πτυχιακή εργασία (**ΠΕ**). Επομένως, το σύνολο είναι 52 μαθήματα και πτυχιακή εργασία.

Σύμφωνα με απόφαση της ΓΣ του Τμήματος του Ιουλίου 2011, για κάθε μία κατηγορία μαθημάτων λογίζονται πιστωτικές μονάδες (ECTS). Οι πιστωτικές μονάδες κατανέμονται σε 30 για κάθε εξάμηνο ή σε 60 για κάθε έτος σπουδών (κατά μέσον όρο). Στα πέντε έτη σπουδών, επομένως, ο φοιτητής πρέπει να συγκεντρώσει συνολικά 300 πιστωτικές μονάδες. Διευκρινίζεται ότι δεν αρκεί η απλή συγκέντρωση πιστωτικών μονάδων από οποιαδήποτε μαθήματα για τη λήψη πτυχίου, αλλά είναι υποχρεωτικό να τηρηθεί η κατανομή μαθημάτων σε κατηγορίες όπως αναλύεται στο παρόν και ισχύει, καθώς και η υλοποίηση μιας εκ των τεσσάρων κατευθύνσεων, σύμφωνα με τον ισχύοντα κανονισμό σπουδών του Τμήματος.

Τα μαθήματα διακρίνονται ως εξής:

- **23 υποχρεωτικά μαθήματα κορμού (ΥΚ).** Αυτά είναι κοινά για όλους τους φοιτητές - εξ αυτών ορισμένα (3) είναι δισεξαμηνιαία, αλλά λογίζονται ως ενιαία μαθήματα, όπως και στο παλαιό πρόγραμμα. Το κάθε ένα από αυτά τα μαθήματα (ΥΚ) δίνει 5 πιστωτικές μονάδες (ECTS). Το κάθε ένα από τα δισεξαμηνιαία μαθήματα δίνει 7 πιστωτικές μονάδες (ECTS).
- **15 μαθήματα κατεύθυνσης (βλ. παραπάνω).** Τα μαθήματα αυτά συγκροτούν τη συγκεκριμένη κατεύθυνση. Προσφέρονται κατά κανόνα από τον συγκεκριμένο τομέα που υλοποιεί την κατεύθυνση. Το κάθε ένα από αυτά τα μαθήματα (Κ1ΥΠΟ κλπ.) δίνει 5 πιστωτικές μονάδες (ECTS). Ορισμένες από τις κατευθύνσεις (η 2^η και η 3^η) δίνουν τη δυνατότητα παρακολούθησης περισσότερων των 15 μαθημάτων κατεύθυνσης (κατά κανόνα μαθήματα που προσαρτώνται και σε κάποια άλλη από τις 4 κατευθύνσεις ή και μαθήματα από άλλα Τμήματα του ΕΚΠΑ), κι έτσι οι φοιτητές μπορούν να επιλέξουν (αλλά μέχρι κατ' ανώτατο όριο 15 μαθήματα).
- **12 μαθήματα ελεύθερης επιλογής (βλ. τις διακρίσεις παραπάνω).** Αυτά ο φοιτητής τα επιλέγει από τα προσφερόμενα στο τμήμα, είτε ανήκουν στην κατεύθυνσή του είτε όχι, υπό ορισμένους περιορισμούς που αναφέρονται πιο κάτω. Το κάθε ένα από αυτά τα μαθήματα (Κ1ΕΠΙ κλπ. ή ΕΕ) δίνει 5 πιστωτικές μονάδες (ECTS).
- **2 σεμινάρια** (συναρτώμενα προς τις κατευθύνσεις) **και Πτυχιακή εργασία.** Το κάθε ένα από τα σεμινάρια δίνει 7 πιστωτικές μονάδες και η πτυχιακή εργασία δίνει 30 πιστωτικές μονάδες.
 - Η 1^η, 3^η και 4^η κατεύθυνση κρατούν **2 σεμινάρια**, που οι φοιτητές θα πρέπει να τα πάρουν κατά προτίμηση μεταξύ 2^{ου} και 4^{ου} έτους.
 - Στην 2^η κατεύθυνση, τα **2 σεμινάρια** γίνονται στο 4^ο και 5^ο έτος, ένα σεμινάριο έρευνας και ένα σεμινάριο συγγραφής. Είναι πάντως αυτοτελή και σ' αυτά θα εκπονείται ξεχωριστή εργασία, όπως και στα σεμινάρια των άλλων κατευθύνσεων.

Πτυχιακή εργασία

Κάθε φοιτητής υποχρεούται στο τελευταίο έτος των σπουδών του να συντάξει πτυχιακή εργασία.

- Η πορεία των πτυχιακών εργασιών επιβλέπεται από «**πτυχιακά σεμινάρια**» (colloquia), στα οποία μετέχουν όλοι οι διδάσκοντες της κατεύθυνσης. Τα «πτυχιακά σεμινάρια» δεν αποτελούν ξεχωριστά μαθήματα και δεν βαθμολογούνται, ούτε δίνουν πιστωτικές μονάδες. Αποτελούν μέρος της διαδικασίας εκπόνησης της πτυχιακής εργασίας και σ' αυτά ο φοιτητής παρουσιάζει κατά διαστήματα την πρόοδο της εργασίας του.
- Για να ενταχθεί σε ένα «πτυχιακό σεμινάριο» και για να πάρει θέμα πτυχιακής εργασίας ένας φοιτητής θα πρέπει προηγουμένως να έχει ολοκληρώσει τη φοίτηση στα 4 έτη και να έχει περάσει όλα τα υποχρεωτικά μαθήματα κορμού και τα υποχρεωτικά μαθήματα κατεύθυνσης.
- Τα θέματα της πτυχιακής επιλέγονται από κατάλογο που καταρτίζουν οι Τομείς και μετά από διερεύνηση και προσυνεννόηση του φοιτητή με τους διδάσκοντες. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις, μπορεί και ο φοιτητής να προτείνει θέμα πτυχιακής εργασίας. Αυτό γίνεται δεκτό εφόσον, κατά

την κρίση των διδασκόντων του Τομέα, πληροί τις προϋποθέσεις καταλληλότητας.

- Ο Τομέας αναθέτει την επίβλεψη πτυχιακών εργασιών στους διδασκοντες, λαμβάνοντας υπόψη και τις δικές τους προτάσεις, καθώς και τις ανάγκες των φοιτητών.
- Ο φοιτητής συντάσσει την πτυχιακή του εργασία μόνος του και με την βοήθεια και καθοδήγηση του διδάσκοντος που την επιβλέπει.
- Ως τάξη μεγέθους για την έκταση της πτυχιακής εργασίας ορίζεται ένα περιθώριο μεταξύ 15 και 25 χιλιάδων λέξεων (περ. 50-80 σελίδες). Το όριο αυτό μπορεί ευλόγως να μεταβληθεί, αναλόγως των περιπτώσεων και των θεμάτων που έχουν ανατεθεί, και μετά από σύμφωνη γνώμη του επιβλέποντος (απόφ. Ιούνιος 2013).
- Κατώτατο χρονικό όριο περάτωσης της πτυχιακής εργασίας ορίζεται το ένα εξάμηνο και ανώτατο το ένα έτος. Εάν ένας φοιτητής υπερβεί το χρονικό αυτό όριο, μπορεί να ζητήσει παράταση ενός ακόμη εξαμήνου, η οποία αιτιολογείται εγγράφως ενώπιον του Τομέα. Ο Τομέας εισηγείται σχετικά προς τη Γενική Συνέλευση. Εάν και η παράταση παρέλθει άκαρπη, επιβάλλεται επανεγγραφή του φοιτητή σε νέο θέμα πτυχιακής εργασίας.
- Για να υποστηρίξει και να πάρει βαθμό στην πτυχιακή εργασία, ο φοιτητής θα πρέπει προηγουμένως να έχει εξεταστεί επιτυχώς σε όλα τα μαθήματα. Αυτό πιστοποιείται από τη Γραμματεία με έγγραφο πιστοποιητικό.
- Η πτυχιακή εργασία βαθμολογείται από διμελή επιτροπή καθηγητών εκ των οποίων ο ένας τουλάχιστον ανήκει στον Τομέα που επιβλέπει τη συγκεκριμένη κατεύθυνση. Κάθε μέλος της επιτροπής βαθμολογεί ξεχωριστά την εργασία. Ως βαθμός της εργασίας λογίζεται ο Μέσος Όρος των βαθμών των δύο μελών. Εάν προκύψει μέσος όρος με δεκαδικά ψηφία, η μισή μονάδα λογίζεται υπέρ του φοιτητή.
- Σε περίπτωση που οι δύο βαθμοί διαφέρουν μεταξύ τους περισσότερο από 3 μονάδες (δηλ. 4, 5 κλπ), ή είναι εκατέρωθεν της βάσης, επιλαμβάνεται ο Τομέας και ορίζει τρίτο βαθμολογητή, ο οποίος δίνει και τον οριστικό βαθμό. Η ΓΣ επικυρώνει τα αποτελέσματα που ανακοινώνονται σε έγγραφο-πρακτικό εξέτασης του Τομέα.
- Για την κατάθεση της πτυχιακής εργασίας ορίζονται τρεις καταληκτικές ημερομηνίες: 1^η Ιουλίου, η 1^η Οκτωβρίου και η 10^η Ιανουαρίου κατ' έτος.

Μαθήματα ελεύθερης επιλογής

Τα ελεύθερα επιλεγόμενα μαθήματα προσφέρονται από το Τμήμα Μουσικών Σπουδών και από άλλα τμήματα της Φιλοσοφικής Σχολής και, κατά κανόνα, δεν απευθύνονται σε συγκεκριμένο έτος σπουδών. Οι φοιτητές και οι φοιτήτριες επιλέγουν τα μαθήματα που τους ενδιαφέρουν.

- Κατά κανόνα, οι φοιτητές παρακολουθούν μαθήματα επιλογής συναφή προς την κατεύθυνση που έχουν επιλέξει. Μπορούν όμως να επιλέξουν και μαθήματα επιλογής που είναι συναφή προς άλλη κατεύθυνση.
- Μπορούν επίσης, όπως προαναφέρθηκε, να παρακολουθήσουν υποχρεωτικά μαθήματα άλλης κατεύθυνσης από αυτή που ακολουθούν. Στην περίπτωση αυτή, θα τα προσμετρήσουν ως επιλεγόμενα.
- Σημειώνεται ότι, εάν κάποιος φοιτητής επιθυμεί να δώσει ιδιαίτερη έμφαση στον μουσικοπαιδαγωγικό τομέα των σπουδών του, έχει τη δυνατότητα να παρακολουθήσει και σεμινάρια ανάλογης στόχευσης που διατίθενται στο

πρόγραμμα. Τα μαθήματα αυτά, όμως, παρόλο που διδάσκονται με τη μορφή των σεμιναρίων και βαθμολογούνται με κατάθεση εργασίας, δεν μπορούν όμως να προσμετρηθούν ως κανονικά σεμινάρια διότι στο Τμήμα δεν μπορεί να υλοποιηθεί ανεξάρτητη μουσικοπαιδαγωγική κατεύθυνση. Μπορούν μόνο να προσμετρηθούν ως μαθήματα ελεύθερης επιλογής, που ο φοιτητής ή η φοιτήτρια θα εντάξει στο σύνολο των μαθημάτων επιλογής που θα παρακολουθήσει.

- Μπορούν, τέλος, να επιλέξουν από μαθήματα άλλων τμημάτων της Φιλοσοφικής Σχολής ή Σχολές του ΕΚΠΑ (που διατίθενται και στο Τμήμα μας), και μέχρι τέσσερα (4) συνολικά.

➤ *Σημείωση:* Για τους ακολουθούντες την 1^η κατεύθυνση (ιστορικής και συστηματικής μουσικολογίας), τα μαθήματα επιλογής που μπορεί ο φοιτητής να πάρει από άλλη κατεύθυνση (εκ των οποίων ως τέσσερα μπορεί να είναι και από άλλο Τμήμα της Φιλοσοφικής ή του ΕΚΠΑ) είναι το ανώτατο οκτώ (8). Τα υπόλοιπα τέσσερα πρέπει οπωσδήποτε να είναι μαθήματα επιλογής της συγκεκριμένης (1^{ης}) κατεύθυνσης (δηλ. Κ1ΕΠΙ).

Σε περίπτωση αδυναμίας επιτυχούς ολοκλήρωσης, τα μαθήματα μπορούν να αντικατασταθούν με άλλα επιλεγόμενα μαθήματα σε επόμενο εξάμηνο. Ειδικά σε ορισμένα ελεύθερα επιλεγόμενα μαθήματα του πεδίου της Τεχνολογίας Ήχου, τα οποία διεξάγονται στην Αίθουσα Ηλεκτρονικών Υπολογιστών και στο Εργαστήριο Ήχου (Studio), υπάρχει η προαπαιτήση ορισμένων σχετικών μαθημάτων (βλ. σχετικές ανακοινώσεις των διδασκόντων). Στις περιπτώσεις αυτές, δεν είναι δυνατή η δήλωση, η παρακολούθηση των παραδόσεων και η εξέταση σε αυτά τα μαθήματα, αν δεν έχει προηγηθεί **επιτυχής εξέταση** στα προαπαιτούμενα.

Προϋποθέσεις για την απόκτηση Πτυχίου

Κάθε φοιτητής ή φοιτήτρια για να πάρει πτυχίο πρέπει να εξεταστεί επιτυχώς στα εξής μαθήματα (σύμφωνα με τους όρους και τις προϋποθέσεις που αναλύονται παραπάνω):

- όλα (σύνολο 23) τα υποχρεωτικά μαθήματα κορμού
- Δεκαπέντε (15) υποχρεωτικά μαθήματα της κατεύθυνσης που θα επιλέξει
- δύο σεμινάρια
- δώδεκα μαθήματα επιλογής

(δηλαδή, συνολικά 52 μαθήματα όλων των κατηγοριών) και να παραδώσει επιτυχή πτυχιακή εργασία.

Πίνακας πιστωτικών μονάδων

Είδος μαθήματος	Αριθμός μαθημάτων	Πιστωτικές μονάδες	Σύνολο
Υποχρεωτικά κορμού	20	5	100
Υποχρεωτικά δισεξαμηνιαία (Αρμονία, Αντίστιξη, Μορφολογία)	3	7	21
Υποχρεωτικά κατεύθυνσης	15	5	75
Επιλογής κατεύθυνσης και ΕΕ	12	5	60
Σεμινάρια	2	7	14
Πτυχιακή εργασία	1	30	30
			300

Δηλώσεις μαθημάτων - Φοίτηση

- Μετά την εισαγωγή του με Πανελλαδικές εξετάσεις και την εγγραφή του, ο φοιτητής κατατάσσεται στο 1^ο εξάμηνο σπουδών.
- Στην αρχή κάθε εξαμήνου και σε χρονική περίοδο που ανακοινώνεται από τη Γραμματεία, ο κάθε φοιτητής κατοχυρώνει την παρουσία και φοίτησή του στο Τμήμα επιλέγοντας και δηλώνοντας τα μαθήματα τα οποία θα παρακολουθήσει και θα εξεταστεί.
- Οι δηλώσεις μαθημάτων που θα παρακολουθήσει και στα οποία θα εξεταστεί ο φοιτητής ή η φοιτήτρια σε κάθε εξάμηνο υποβάλλονται ηλεκτρονικά σε ημερομηνίες που ορίζονται και ανακοινώνονται έγκαιρα από τη Γραμματεία. Οι φοιτητές παρακαλούνται να είναι πολύ προσεκτικοί με την τήρηση των σχετικών προθεσμιών, διότι δεν μπορούν να δοθούν παρατάξεις.
- Με βάση το Νόμο, οι φοιτητές και οι φοιτήτριες έχουν τη δυνατότητα να δηλώνουν και να παρακολουθούν σε κάθε εξάμηνο το πολύ **$v + 3$** μαθήματα. Η σταθερά **v** είναι ο ελάχιστος αριθμός μαθημάτων που πρέπει να δηλώσει ένας φοιτητής ή φοιτήτρια για να κατοχυρώσει εξάμηνο και ορίζεται από τη Γενική Συνέλευση κάθε Τμήματος. Για το Τμήμα Μουσικών Σπουδών, ο αριθμός **v** είναι το **4**. Επομένως, οι φοιτητές και οι φοιτήτριες του Τμήματος Μουσικών Σπουδών πρέπει σε κάθε εξάμηνο να δηλώνουν **το ελάχιστο τέσσερα ($v = 4$) και το μέγιστο επτά ($v + 3 = 7$)** μαθήματα. Προσοχή στη δήλωση των "κρυφών" εξαμήνων των τριών δισεξαμηνιαίων μαθημάτων (βλ. παρακάτω).
- Ειδικά οι φοιτητές «επί πτυχίω» (δηλαδή όσοι έχουν ολοκληρώσει και τα δέκα εξάμηνα σπουδών και δεν έχουν ακόμη πάρει το πτυχίο τους), μπορούν να δηλώσουν διπλάσιο αριθμό μαθημάτων (δηλ. συνολικά 14) σε κάθε εξάμηνο, ξεκινώντας από το πρώτο πέραν των 10 (δηλ. το 11^ο) εξάμηνο σπουδών. Ο περιορισμός που υπήρχε, ότι τα μαθήματα αυτά θα πρέπει να διακρίνονται σε κάθε περίπτωση σε 7 μαθήματα χειμερινού και 7 εαρινού εξαμήνου, καταργήθηκε με απόφαση της ΓΣ του ΤΜΣ της 30/9/2015, και

επομένως οι «επί πτυχίω» φοιτητές μπορούν να δηλώνουν σε κάθε εξάμηνο μέχρι 14 μαθήματα, αδιακρίτως εξαμήνου.

- Το Ενδεικτικό Πρόγραμμα Σπουδών παρέχει τη δυνατότητα στους φοιτητές και τις φοιτήτριες του Τμήματος να το ακολουθήσουν κατά γράμμα ή και να παρεκκλίνουν από αυτό, οργανώνοντας το δικό τους πρόγραμμα, και λαμβάνοντας υπ' όψη τους τις ιδιαιτερότητες της διδασκαλίας των προσφερόμενων μαθημάτων. Σε κάθε περίπτωση πάντως, θα πρέπει να δηλώσουν τα μαθήματα που θα παρακολουθήσουν σε κάθε εξάμηνο.
- Τα μαθήματα που έχει δηλώσει ο φοιτητής ή η φοιτήτρια, μπορεί να τα εξεταστεί στην εξεταστική περίοδο του Φεβρουαρίου (για τα μαθήματα του χειμερινού) και του Ιουνίου (για τα μαθήματα του εαρινού εξαμήνου). Εάν δεν επιτύχει να πάρει προβιβασμό βαθμό, τότε μπορεί να επαναλάβει την εξέταση στην επαναληπτική περίοδο του Σεπτεμβρίου.
- Για τα σεμινάρια, η συνήθης μορφή εξέτασης είναι η κατάθεση σεμιναριακής εργασίας, η οποία πρέπει να κατατεθεί μέχρι το τέλος της εξεταστικής περιόδου του εξαμήνου στο οποίο διδάχθηκε το σεμινάριο. Εάν δεν κατατεθεί εγκαίρως, τότε μπορεί να κατατεθεί μέχρι το τέλος της επαναληπτικής εξεταστικής του Σεπτεμβρίου. Εάν και αυτή η προθεσμία αποβεί άκαρπη, τότε το σεμινάριο **χάνεται** και ο φοιτητής πρέπει να ξαναδηλώσει το ίδιο (εφόσον διδάσκεται) ή άλλο σεμινάριο.
- Εάν ο φοιτητής ή η φοιτήτρια δεν προσέλθει στις εξετάσεις ή δεν περάσει κάποιο μάθημα, είναι υποχρεωμένος να το ξαναδηλώσει προκειμένου να εξεταστεί σε αυτό σε κάποιο από τα επόμενα εξάμηνα. Αυτό ισχύει για όλα τα υποχρεωτικά κορμού και τα υποχρεωτικά κατεύθυνσης. Τα μαθήματα επιλογής ή τα σεμινάρια, ο φοιτητής μπορεί να τα αντικαταστήσει με άλλα της ίδιας κατηγορίας, εφόσον προφέρονται (βλ. και πιο κάτω)
- Οι φοιτητές «επί πτυχίω» μπορούν να εξετάζονται σε όλα τα μαθήματα που έχουν δηλώσει και στις τρεις εξεταστικές περιόδους. Για τα μαθήματα στα οποία θέλουν να εξεταστούν και δεν έχουν διδαχθεί στο συγκεκριμένο εξάμηνο (και επομένως δεν έχει ανακοινωθεί ημερομηνία εξέτασης από την Κοσμητεία), πρέπει να ενημερώσουν τον διδάσκοντα και να πάρουν από αυτόν ημερομηνία εξέτασης.
- **Σημαντικό:** Οι φοιτητές και οι φοιτήτριες **δεν μπορούν να εξεταστούν και να πάρουν βαθμό** σε μάθημα το οποίο δεν το έχουν προηγουμένως κανονικά δηλώσει. Το ίδιο ισχύει και για τους φοιτητές «επί πτυχίω».

Παρατηρήσεις – Ειδικές ρυθμίσεις

- Τα σεμινάρια προσφέρονται από το Γ' εξάμηνο σπουδών και μετά. Οι φοιτητές και οι φοιτήτριες δεν έχουν δικαίωμα να δηλώσουν περισσότερα από **ένα σεμινάριο για κάθε εξάμηνο** σπουδών.
 - Συνιστάται, πριν τη δήλωση του σεμιναρίου, οι φοιτητές να συνεννοούνται με τους διδάσκοντες, διότι σε πολλά σεμινάρια υπάρχουν προϋποθέσεις αποδοχής, ενώ υπάρχει και περιορισμός αριθμού συμμετοχών, οπότε πιθανόν να μη μπορούν να γίνουν δεκτοί όλοι οι φοιτητές που τυχόν επιθυμούν να το παρακολουθήσουν.
- Ορισμένα υποχρεωτικά μαθήματα κορμού [η Θεωρία και πράξη της τονικής μουσικής (Αρμονία) 1-2, η Θεωρία και πράξη της αναγεννησιακής μουσικής (Αντίστιξη) 1-2 και η Μορφολογία της ευρωπαϊκής μουσικής 1-2] διδάσκονται σε δύο συνεχόμενα εξάμηνα. Τα μαθήματα αυτά δηλώνονται κανονικά και στα δύο εξάμηνα, αλλά βαθμολογούνται μόνο στο τέλος του

δεύτερου, δηλαδή του εαρινού, εξαμήνου. Σε περίπτωση απόρριψης στις εξετάσεις, ο φοιτητής ή η φοιτήτρια πρέπει να ξαναδηλώσει το μάθημα **και στα δύο εξάμηνά του**.

- Επομένως, τα «δισεξαμηνιαία» μαθήματα (καθώς το κάθε ένα έχει διάρκεια δύο διδακτικών εξαμήνων) παρουσιάζονται στο πρόγραμμα για το χειμερινό τους εξάμηνο και ως τρία «κρυφά» εξαμηνιαία μαθήματα. Τα «κρυφά» μαθήματα διδάσκονται κατά τα χειμερινά εξάμηνα. Οι φοιτητές και οι φοιτήτριες τα παρακολουθούν κανονικά και κατά τη χειμερινή περίοδο, αλλά εξετάζονται, όπως προαναφέρθηκε, συνολικά στο τέλος του εαρινού εξαμήνου.
 - Η δήλωση των δισεξαμηνιαίων μαθημάτων που είναι υποχρεωτικά κορμού είναι υποχρεωτικό να γίνει στο εξάμηνο στο οποίο ανήκουν, και όχι νωρίτερα, δηλαδή στην αρχή του 1^{ου} έτους (Α' εξάμηνο) για την «Αρμονία» και του 2^{ου} έτους (Γ' εξάμηνο) για την «Αντίστιξη» και τη «Μορφολογία».
 - Οι φοιτητές και οι φοιτήτριες πρέπει να ξαναδηλώσουν στην αρχή του 2ου έτους το δισεξαμηνιαίο μάθημα του 1ου, εάν δεν έχουν προβιβάσιμο βαθμό. Στην περίπτωση αυτή μπορούν να δηλώσουν ταυτόχρονα και τα δισεξαμηνιαία μαθήματα του 2ου έτους, ή μπορούν να τα δηλώσουν και αργότερα.
 - Σημειώνεται ότι δεν είναι υποχρεωτικό για τους φοιτητές και τις φοιτήτριες να έχουν **περάσει** ένα δισεξαμηνιαίο μάθημα προκειμένου να δηλώσουν ένα επόμενο. Αρκεί να το έχουν δηλώσει κανονικά στο εξάμηνο στο οποίο ανήκει.
 - Δισεξαμηνιαίο είναι και το μάθημα **Πρακτική διδασκαλία Ι και ΙΙ**, το οποίο όμως λογίζεται ως μάθημα ΕΕ και είναι υποχρεωτικό μόνο για όσους επιθυμούν να αποκτήσουν την Παιδαγωγική Επάρκεια (βλ. πιο κάτω). Για το μάθημα αυτό δεν ισχύουν οι περιορισμοί αλληλουχίας που αναφέρονται πιο πάνω, είναι όμως μάθημα που απευθύνεται κυρίως στο 4^ο και 5^ο έτος.
- Ως προς τα **μαθήματα ελεύθερης επιλογής**: Κατά τη διάρκεια των σπουδών τους, οι φοιτητές και οι φοιτήτριες του Τμήματος μπορούν να παρακολουθήσουν περισσότερα από τα δώδεκα (12) μαθήματα που απαιτούνται για τη λήψη του πτυχίου. Με τον τρόπο αυτό μπορούν να επιλέξουν τελικά τα μαθήματα στα οποία έχουν την καλύτερη βαθμολογία, ή που ανταποκρίνονται περισσότερο στην κατεύθυνση που επιλέγουν. Η περίπτωση κατοχύρωσης καλύτερου βαθμού σε μάθημα ελεύθερης επιλογής ισχύει για τρία το πολύ πρόσθετα μαθήματα. *Σημείωση: τέτοια ευχέρεια δεν παρέχεται σε μαθήματα άλλων κατηγοριών.*
- Επισημαίνεται ότι σε ορισμένες περιπτώσεις, όπως λ.χ. σε μαθήματα ελεύθερης επιλογής και σεμινάρια, ένα μάθημα ή σεμινάριο που διδάχθηκε σε ένα συγκεκριμένο εξάμηνο είναι δυνατόν να μη ξαναδιδαχθεί κατά το επόμενο ακαδημαϊκό έτος. Στην περίπτωση αυτή, το συγκεκριμένο μάθημα ή σεμινάριο, που δεν κατόρθωσε να ολοκληρώσει επιτυχώς ο φοιτητής ή η φοιτήτρια, **χάνεται**. Ο φοιτητής ή η φοιτήτρια δεν υποχρεώνεται να περιμένει την επόμενη διδασκαλία του συγκεκριμένου μαθήματος ή σεμιναρίου, αλλά μπορεί να το αντικαταστήσει με άλλο μάθημα από αντίστοιχη κατηγορία μαθημάτων.
- Τα ελεύθερης επιλογής μαθήματα διδάσκονται υπό την προϋπόθεση ότι ο αριθμός των φοιτητών και φοιτητριών που τα δήλωσαν είναι τουλάχιστον επτά (7). Διαφορετικά, τα μαθήματα δεν διδάσκονται.

Ειδικότερα για την Παιδαγωγική Επάρκεια

Οι φοιτητές που εισήχθησαν στο Τμήμα το ακαδ. Έτος 2013-14 και μετέπειτα, προκειμένου να έχουν τη δυνατότητα να εργαστούν στην Εκπαίδευση, πρέπει να έχουν πιστοποιήσει την παιδαγωγική επάρκεια. Το ζήτημα της παιδαγωγικής επάρκειας είναι σημαντικό, και το Τμήμα προβλέπει στο Νέο Πρόγραμμα ειδικές ρυθμίσεις παιδαγωγικής κατάρτισης και παιδαγωγικής άσκησης. Το πρόγραμμα αυτό περιλαμβάνει μαθήματα όλων των ειδών και κατευθύνσεων που εμπεριέχουν την παιδαγωγική διάσταση και θα απαρτίζεται από:

- Μουσικοπαιδαγωγικά μαθήματα κάθε κατηγορίας του Τμήματος.
 - Μαθήματα και σεμινάρια κάθε κατηγορίας του προγράμματος τα οποία επέχουν τη διάσταση της διδακτικής και της κατάρτισης του μελλοντικού εκπαιδευτικού
 - Νέα μαθήματα που προστίθενται
 - Μαθήματα που διδάσκονται σε άλλα τμήματα (π.χ. ΦΠΨ, Παιδαγωγικό) και επέχουν την παιδαγωγική διάσταση.
- Η παιδαγωγική επάρκεια είναι υποχρεωτική μόνο στην περίπτωση που ο/η φοιτητής/τρια ενδιαφέρεται να εργαστεί στην εκπαίδευση (να συμμετάσχει στις εξετάσεις του ΑΣΕΠ, κτλ.).
 - Προκειμένου να διασφαλιστεί η παιδαγωγική επάρκεια, ο κάθε φοιτητής/τρια οφείλει να ολοκληρώσει 8 μαθήματα όπως φαίνεται στον πίνακα που ακολουθεί. Κάποια από αυτά είναι υποχρεωτικά κορμού ή κατευθύνσεων και κάποια καθίστανται υποχρεωτικά για την παιδαγωγική επάρκεια. Υπάρχει επίσης ένας αριθμός ελεύθερων επιλεγόμενων μαθημάτων τόσο από το Τμήμα Μουσικών Σπουδών (από όλες τις κατευθύνσεις) όσο και από το Τμήμα Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας και συγκεκριμένα τον Τομέα Παιδαγωγικής με τα οποία ο φοιτητής/τρια μπορεί να συμπληρώσει τον αριθμό των 8 μαθημάτων.

Πιο συγκεκριμένα:

Σύμφωνα με σχετικές αποφάσεις της Συγκλήτου, η παιδαγωγική επάρκεια συγκροτείται από ένα πρόγραμμα που περιλαμβάνει 8 (οκτώ) μαθήματα, καταναμημένα στους τρεις θεματικούς άξονες

1. Θέματα εκπαίδευσης και αγωγής,
2. Θέματα μάθησης και διδασκαλίας,
3. Ειδική διδακτική και πρακτική άσκηση.

τα οποία ο φοιτητής μπορεί να διδαχθεί κατά τη διάρκεια των σπουδών του είτε εντός του τμήματός του είτε και παρακολουθώντας μαθήματα σε άλλα τμήματα. Το Τμήμα Μουσικών Σπουδών συγκρότησε το πρόγραμμα αυτό με μαθήματα που διδάσκονται στο Τμήμα ως υποχρεωτικά ή ως επιλεγόμενα, πρόβλεψε δε και τη δυνατότητα παρακολούθησης ορισμένων μαθημάτων σε άλλα Τμήματα της Φιλοσοφικής Σχολής.

	Διδάσκων	Μάθημα	Κωδικός (ΝΠ)	Είδος (ΝΠ)	Χαρακτηρισμός για την Παιδαγωγική Επάρκεια
1	Αντωνίου	Παιδαγωγική Ψυχολογία	Νέος κωδικός	ΥΚ	Υποχρεωτικό (από το Τμήμα ΦΠΨ)
2	Χρυσοστόμου	Μουσική Παιδαγωγία και Διδακτική Ι	ΜΣ79	ΥΚ	Υποχρεωτικό
3	Χρυσοστόμου	Μουσική	ΜΟ60	ΕΕ	Υποχρεωτικό

		Παιδαγωγία και Διδακτική II			
4	Χρυσοστόμου	Η Διαθεματική Προσέγγιση στη Διδασκαλία της Μουσικής	ΜΟ83	ΕΕ	Υποχρεωτικό
5-6	Χρυσοστόμου	Πρακτική Διδασκαλία I και II (δισεξαμηνιαίο)	ΜΣ 206	ΕΕ	Υποχρεωτικό
			Νέος κωδικός	ΕΕ	Υποχρεωτικό

Τα υπόλοιπα μαθήματα (για τη συμπλήρωση των 8) μπορούν να επιλεγούν από τα παρακάτω:

	Διδάσκων	Μάθημα	Κωδικός (ΝΠ)	Είδος (ΝΠ)	Κατεύθυνση ΤΜΣ ή άλλο Τμήμα Φιλοσοφικής
	Σεργίου	Διεύθυνση Χορωδίας I	ΜΜ 107	Κ1ΥΠΟ	<u>Κατεύθυνση 1 (Ιστορική και Συστηματική Μουσικολογία)</u>
	Σταϊνχάουερ	Εξάσκηση ακουστικών ικανοτήτων	ΜΜ 103	Κ1ΥΠΟ	
	Αναγνωστοπούλου	Γνωσιακή Μουσικολογία. Μουσική, γλώσσα και νους	ΜΜ 43	Κ3ΥΠΟ , Κ2ΥΠΟ	<u>Κατεύθυνση 3 (Μουσική Ακουστική και Τεχνολογία του Ήχου)</u>
	Αναγνωστοπούλου	Εισαγωγή στη Μουσική Ψυχολογία	ΜΜ 37	Κ3ΥΠΟ , Κ2ΥΠΟ	
	Χαλδαιάκης	Προθεωρία της Ψαλτικής Τέχνης I	ΜΜ 105	Κ4ΥΠΟ	<u>Κατεύθυνση 4 (Βυζαντινή Μουσικολογία)</u>
	Αποστολόπουλος	Θεωρία και πράξη της ψαλτικής τέχνης I	ΜΜ 66	Κ4ΥΠΟ	
	Α.Α. Παπακωνσταντίνου	Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης ΠΔ 119		ΕΕ	ΦΠΨ - Τομέας Παιδαγωγικής
	Χρ. Παρθένης	Θεωρία και Πράξη της Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης ΠΔ 212		ΕΕ	ΦΠΨ - Τομέας Παιδαγωγικής
	Αγγ. Γενά	Ειδική Αγωγή		ΕΕ	ΦΠΨ - Τομέας Παιδαγωγικής

Υγειονομική Περίθαλψη

Αντικείμενο της Υγειονομικής Υπηρεσίας είναι η φροντίδα για την υγειονομική περίθαλψη (ιατροφαρμακευτική και νοσοκομειακή) των φοιτητών του Πανεπιστημίου Αθηνών, σύμφωνα με τις ισχύουσες κάθε φορά διατάξεις, καθώς και ο έλεγχος των βιβλιαρίων υγείας των φοιτητών.

Υγειονομική περίθαλψη, ιατροφαρμακευτική και νοσοκομειακή, δικαιούνται (Π.Δ. 327/83 ΦΕΚ 117/7-9-83 Τ.Α.), οι προπτυχιακοί και μεταπτυχιακοί φοιτητές των Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, ημεδαποί, ομογενείς και αλλοδαποί, για διάστημα ίσο προς τα έτη φοίτησης που προβλέπεται ως ελάχιστη διάρκεια των προπτυχιακών σπουδών ενός Τμήματος, προσαυξημένο κατά δύο (2) έτη. Προκειμένου για το τελευταίο έτος σπουδών η περίθαλψη παρατείνεται και μετά τη λήξη του ακαδημαϊκού έτους μέχρι 31 Δεκεμβρίου, για όσους δεν έχουν λάβει τον τίτλο σπουδών τους μέχρι τότε.

Στην Υγειονομική Υπηρεσία λειτουργούν τα εξής Ιατρεία:

- Παθολογικό (τηλ. 210 3688241, 210 3688243)
- Οφθαλμολογικό (τηλ. 210 3688273)
- Γυναικολογικό (τηλ. 210 3688242)
- Δερματολογικό (τηλ. 210 3688209)
- Οδοντιατρικό (τηλ. 210 3688210, 210 3688211)
- Μονάδα Ψυχοκοινωνικής Παρέμβασης (τηλ. 210 3688226)
- Ακτινολογικό Εργαστήριο (τηλ. 210 3688244, 210 3688212)

Η Υγειονομική Υπηρεσία στεγάζεται στην Πανεπιστημιακή Λέσχη, Ιπποκράτους 15, στον 1^ο όροφο.

Γραφείο ενημέρωσης φοιτητών για θέματα περίθαλψης:

ΤΗΛ. 210 3688208, 210 3688244, 210 3688212

Συμπληρωματικές Πληροφορίες

- Συμπληρωματικές πληροφορίες μπορείτε να βρείτε http://www.uoa.gr/fileadmin/user_upload/PDF-files/FOITITES/paroxes-kai-drastiriotites/Perithalpsi-Foititwn-PD-327-83.pdf